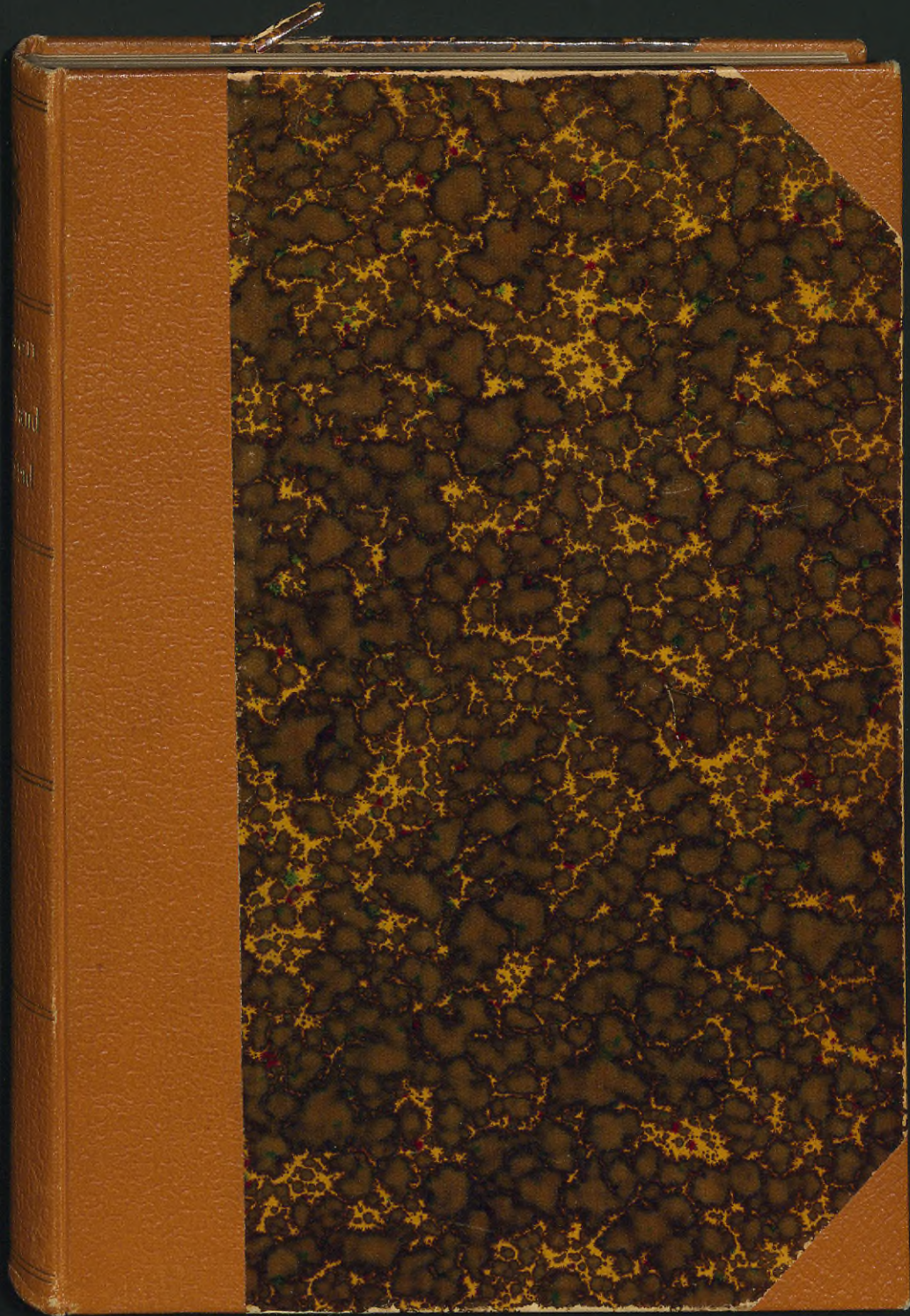

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Allmänna Sektionen

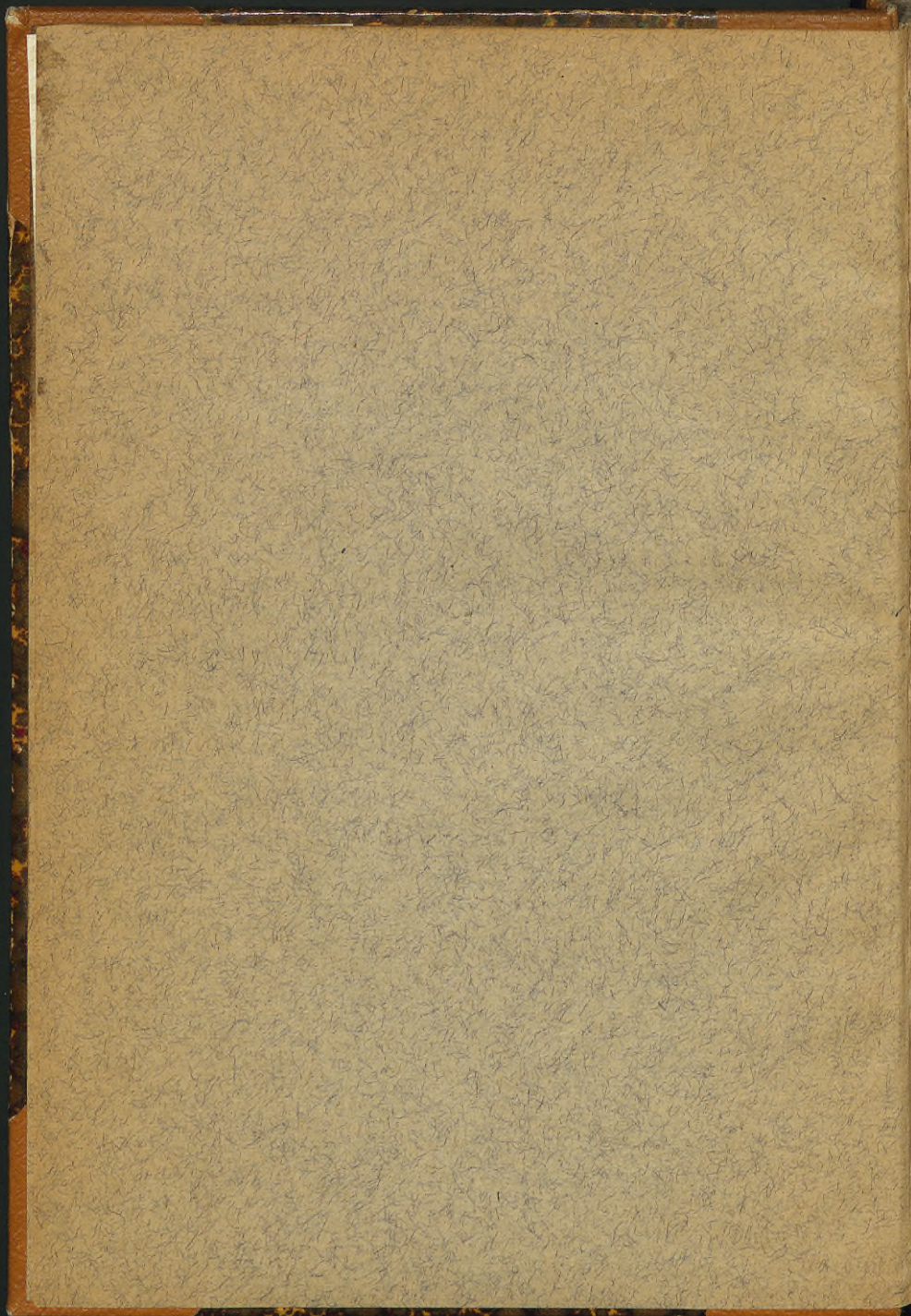
Litt.
Sv.

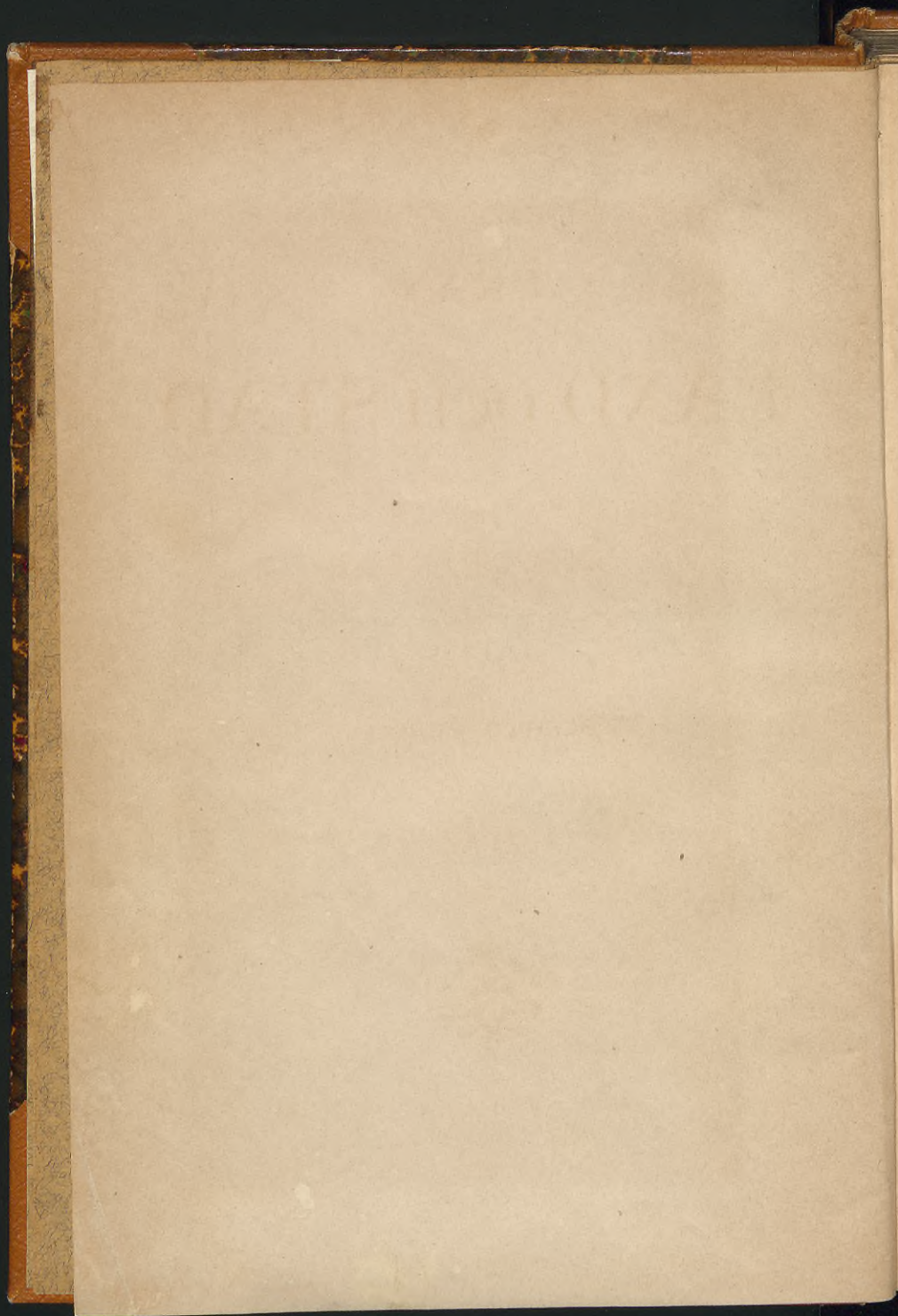
GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100180 8755

FRÅN LAND OCH STAD

FRÅN
LAND OCH STAD

SKILDRINGAR

AF

ALFHILD AGRELL

MED FJORTON TECKNINGAR AF V. ANDRÉN

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG

STADT
LAND OCH STAD

STADT

STADT

INNEHÅLL.

	Sid.
En bröllopsdag	1
Mot Norden	18
Ett marknadsminne	50
En dummerjöns	69
Skön Rosamunda	81
En snöflingas historia	93
Två slädpartier	100
En auktion i den gamla goda tiden	118
Den lustige Anders	130
En »storbegravning» för tjugu år sedan	140
Ett dansgille	150
Kärlek	167
Från fjellen	173
Huruless kärringa fick själa tebakars	193

En bröllopsdag.

K

löcka ä' ätta å ingenting ä' färdigt.
Håhå-jaha —! Hvar ä' mössa? Jag
satt'na på klöckfodrale i går qvälls
— —. Du min verld, har inte pöj-
ken satt'na på katta! Schas ditt skarn!
Håhå-jaha! Hvar ä' nu stytje'? Ha I
sett'et, far?

»Far,» som satt i skjortärmarna
framför en quartershög spegel stödd
mot Luthers pöstilla, vände sig långsamt om hvit af
tvållödder med kinderna utblåsta och rakknifven högt
lyft i hand. — Mor, som under tiden funnit »stycket» —

en bred knypplad spets — satte det på sig »efter gehör» och började sina klagovisor ånyo. Hon var liten och mager med uppdragna ögonbryn och neddragna mungipor, hvilket gaf henne ett särdeles ängsligt och »sorgmodigt» utseende.

— Jemine, står inte Spel-Olle ve grinna allaredan, å tror nå'n menniska att han ä' kröpp att få sej så mytje' som en kaffetår en gång! Håhå-jaha! Annat va' dä när jag va' värdinna hos Ol. Olsson. Då sprang jag från måron till qväll, å tog jag mej en matbit, va' dä på nättren när jag söf. Men Bengt Bengtssons mora, å Jonas i Österbo's mora, dom vet spare sej, dä ä' dä visst å sant. Håhå-jaha!

Det firades en stor fest hos Per-Persson i dag. Han höll nämligen bröllop åt sin yngsta dotter. Den äldsta var gift sedan flera år och hade det smått och »knogigt», men den här blef riktigt grant försörjd. Hon skulle gifta sig med en bondson ifrån grannsocknen, som sedan våren brukade hemmanet för egen räkning och hade föräldrarna »på undantag». Det hade gått långsamt att drifva igenom förhandlingarna. Det hviskades om att bruden först alldeles inte velat höra talas om den rike friaren, men att föräldrarne inte lemnat henne någon ro, innan hon sagt ja-ordet — och sedan blef den blifvande svärsonen så svår att tillfredsställa. Han var så »gniden» och om sig, att han aldrig fick nog. — Huru som helst voro nu alla svårigheter undanröjda. Klockan half nio skulle samling ske i bröllopsgården, klockan tolf, efter gudstjenstens slut, var det vigsel i kyrkan, sedan middag hos brudens föräldrar och så dans på qvällen. Andra dagen gafvo de nygifta »hemkomstöl», ehuru fortfarande i bröllopsgården, tredje dagen var der

»logedans», och sedan på qvällen skulle ändtligen brudparet, under ståt och sång, ledsagas till sitt eget hem. Ehuru ingen storbonde hade Per-Persson, för att visa sin belåtenhet med partiet, riktigt slagit på stort. Tre byar voro bjudna; bränvin och piccadon hemköpt från staden, »kokmor» hade varit tingad i tre veckors tid, och mor sjelf hade kokat, slagtat, bryggt, som om hon ämnat mätta hundratals hungrande munnar. Men i dag tillhörde det ceremonielet, att hon skulle spela främmande och sitta med händerna i kors, ett ceremoniel, som för henne, så väl som de flesta, var tyngre än veckors släp och arbete.

I »lillkammaren» kläddes »brua», och här rådde en uppståndelse och oro, som inte låter beskrifva sig. »Prestgålmamsella» — en fyratioårig mö, med luftiga lockar och Brustna illusioner, — som hade varit så gemen att lofva sig till »brudframma» (till hvars åliggande det hörde att klä bruden), höll på att ur en stor kartong plocka upp alla de grannlåter, som behöfdes för ett sådant ändamål. Alla bord, bänkar och stolar voro öfverfyllda med plymer, blommor, band och smycken. Med magen i vädret och fingrarna i mun stod »lill Anders», yngsta sonen i familjen, och stirrade på all den härlighet han såg utvecklas för sina blickar, alltid i vägen och alltid färdig att demonstrera om man råkade att komma åt honom; på en kista satt »brua», en vacker nitton års flicka, med ett par sorgsna blå ögon och ett nervöst drag kring munnen, som om hon någon gång blifvit häftigt skräm, och bakom henne, beväpnad med en kam och en skoborste, stod Brita, gifta system, sysselsatt med att kamma ut hennes ljusa hår, så att »mamsella skulle kunna vrida't på en pinne.»

Men det var lättare sagdt än gjordt. För att »brua» skulle bli riktigt fin, hade man för redan tre veckor sedan virat upp de tjocka, tätta hårmassorna i inte mindre än nittiotvå papiljotter, och när nu dessa med en otrolig möda togos ur, reste sig det misshandlade håret bokstafligt på ända.

Brita borstade, »prestgåismamsella» borstade, mor, som kallats till hjälp, borstade, men ingenting hjälpte. Trotsigt, liksom för att hämnna sin fångenskap, reste det sig i vädret, »alldeles som på Elias, när han for till himlen» sade förtviflad »prestgåismamsella», som tycktes ha studerat hårfrisyrrens historia alt från dess tidigaste begynnelse. »Spött på» rådde en af värdinnorna, som kilade genom rummet i något ärende.

»Tvi!» svarade Brita, bokstafligt lydande, men det hjälpte inte ändå. »Å vatten våga man ju inte ta', för då blef det ju rakt, otäckelsen.»

Brudens hela hufvud var fullt af kulor och svullnader efter den tre veckors långa torturen, och dock var hon den enda som var lugn. Hon hade skiljt en smal strimma i den motsträfviga hårfloden och stirrade ut genom fönstret mot skogstorpet, som låg så täckt deruppe på höjden inbäddadt i björk och al. Hvad hon tänkte är inte godt att veta, men glada tankar måtte det inte ha varit, ty de bruna händerna knäppte sig hårdt samman, och ögonen stodo fulla af tårar, som hon hade all möda hindra från att droppa ned.

— Dä syns nå' svart vä kalthagen! ropade i det samma Stina, ladugårdspigan, stickande in sitt okammade hufvud, randig i ansigtet som en zebra af svett och sot.

— Körs du min verld, dä ä' brudgummen som kom! ropade »mor». Jemine tocke elänne!

— »Brua» sitt' ju i stubba! Far, far, bli I då aldri færdig!»

»Far», som nyss tagit lifvet af en finne och höll på att låta sitt blod i sitt handfat, tryckte nu, dock utan all onödig brådska, en bit fnöske öfver mordstället, kammade håret rundt, från ena örat till det andra, virade den långa hvita halsduken flere hvarf kring halsen och började tränga på sig bonjouren, som dock hade så tränga ärmor, att mor måtte stiga upp på en stol och hala honom vid kragen, innan han fick den på. Sedan tog han sjöskumspipan i hand och begaf sig med betänksamma steg ut på gården för att taga emot den blifvande svärsonen, hvilken, enligt bruk, borde infinna sig en half timme före de andra gästerna. Per Perssöns gård erbjöd en vacker anblick. Fint sandad och krattad pryddes den af tvänne löfsalar och en blomstervirad flaggstång, uppsatt för tillfället. De olika stugornas förstuguvistar voro behängda med festoner af lingonris; öfver grinden höjde sig en ståtlig äreport, afslutad med kolosala L. och J. — brudfolkets initialer —, sjelfva »heerberget»* var förskönadt af späda granar, och den långa bron till logen liknade en allé, så tätt var den besatt med jemnhöga björkar. Strax inom grinden stod Spel-Olle, bredbent och nyter, med en mun, som ständigt skrattade, och en näsa, som ständigt gret, klädd i blå jacka, gula nankinsbyxor, eldröd halsduk med flaxande ändar och silfverrofva, som dinglede på magen, færdig att »spela in» gästerna allt efter som de anlände, hvilket inte var det lättaste, efter som en hvar skulle emottagas med en ny »låt», såvida spelman ville anses för dugande.

* Matboden.

En trappa upp iorstugan var middagsbordet dukadt; på nedra botten voro tvänne stora bord med den så kallade »kyrktrakteringen» anordnade: kaffe, alla slags bröd, rån, pannkaka och fjerndelar af jästkakor, pålagda med en klick smör och en tjock skifva ost. Här skulle samlingen ske.

Kokningen försiggick inne i bryggstugan, genom hvars öppna dörr man såg den flammande elden, de blankskurade kokkärlen, ja, kokmor sjelf, som lång, mager och hvass, såg ut att kunna tjena sig sjelf som rifjern, och som höll strängt regemente öfver sin stab, husets pigor, som också samt och synnerliga tycktes hågade att göra uppror — om de bara vågat. Utanför stodo flera bord fulla med matvaror »för att visa att »brua» var van att äta sig mätt». Feta, andfådda, trinda, liknande ett par välfödda tvillingar, sprungo värdinnorna fram och åter stugorna emellan, den ena aldrig begripande »va' i all verld den andra gjole» — båda svartklädda med yfviga sidenförkläden och nyckelknippa vid sidan för att visa deras ställning för dagen. I ett litet rum, som vette åt gården, voro »pellhållarne» samlade. Flickorna, tvänne kusiner till bruden, sittande stelt uppspetade på sina stolar, på en gång lyckliga och bortkomna i sin ovanliga grannlåt, hvita skirtingklädningar med brokiga band, bröstbuketter, håret hårdt hopsnodt kring quartershöga kammar och prydt med smala sidenband, som hängde längs efter ryggen, »vända» skor och hvita bomullsvantar. — Pojkarne — en kusin och en tremänning till brudgummeu — buro buketter i knapphålen, styfstärkta nattkappor framdragna, så de »pöste», hattar som sutto bak i nacken och »spasser-käppar» under armen. På ett bord lågo en hel mängd kritpipor — present af brud-

gummen till manfolket på bröllopet — samt två karduser »Gefle-vapen», och i fars rum var brudsängen bäddad så hög och »hedersam», att man måste stiga på en stol för att kunna komma dit upp. Nu började Spel-Olle, som till mors lättnad fått både kaffe och dopp, att qvintilera, och straxt derpå spelade han upp sin näst »schang tilaste» marsch. Då visste man att brudgummens kärra var inom synhåll. Som genom ett trollslag afstannade brådskan och oron. »Dä skulle då ha varit en evärdelig skam låta nå'n tro, att man inte var färdig att ta' emot 'en.» Far ryckte litet på fadermördarne och tog två steg utom grinden för att visa, att den blifvande svärsonen var en välkommen gäst; värdinnorna, den ena efter den andra, rusade tvärs öfver gården för att hemta »mor» och föra henne till högsätet innan brudgummen steg in, eljest skulle hon aldrig bli en aktad gäst i hans hem; pellhållarne, de manliga nämligen, som på samma gång tienstgjorde som marskalkar, stälde sig på bron för att »ta emot», och mellan dem syntes åter de outtröttliga värdinnorna, den ena bärande en bricka med en flaska sirapsbränvin och ett glas, den andra en påbredd »mjukbröds-smörgås», så att inte brudgummen skulle komma att träda fastande öfver brudens tröskel, hvilket ansågs vara ett dåligt tecken för deras framtida bergning. Brudgummen var en några och tjuogoårs man, ovanligt mager, med sömnig blick och låg panna, der håret växte ned i en hvirfvel. Käkarna voro hoptryckta, armarna långa, rörelserna långsamma och säfliga. Han var klädd i en ljusblå frack med blanka knappar — en riktig mormonfrack, ty den var åtminstone vigd tjuogo gånger under de sistförflutna tio åren — som klockarfar i ett svagt ögonblick ropat in på en auktion, natt-

kappa med hålsömsbroderi (fästmögåfva) och en blom-mig väst, — också lånad — som endast behöft någon-ting att sluta sig till för att vara fullkomlig. Händerna voro täckta af hvita handskar med slinkande fingerändar, och i knapphålet glänste en praktfull bukett af ringblom-mor och lavendel. Han var åtföljd af sina föräldrar. Fadern såg fromsint ut, men »morán» såg ut att kunna komma att göra lifvet hett nog för den blifvande svär-dottern. Sedan helsingarne voro vexplade, begåfvo sig de gamle till bryggstugan med en fatost, som de fört med sig till bröllopsmat; brudgummen deremot gjorde sig ingen brådska med att stiga in. »Grant väder», bör-jade han slutligen säfligt.

— Säg då', svarade far.

— Jag slog mig allt ett slag häromkring's i går qvälls, återtog brudgummen, spottande mellan tänderna.

Far började att se oroligt ut.

— Grann ko den bruna, fortfor den blifvande svär-sonen tittande på äreporten.

— Mjölkar uschlitt, svarade far, hostande till, som om någonting kommit i orätt strupe.

— Hon va' inte i lagåla, när vi väljde ut bru-kon sade mågämnet, halft frågande, stadigt qvarhållande blicken på äreporten.

— Hon va' sjuk, svarade far utan att blinka. Sa-ken var den, att den bruna kon, eller Blåsan, var mors ögonsten, och att de försökt rädda henne undan mågens girighet, genom att hålla henne instängd på logen den dag när brud-kon valdes.

— Jaha — jaja. Brudgummen såg fullkomligt öf-vertygad ut. — Men nu ä' na' frisk, tillade han, ånyo

spottande mellan tänderna — och flyttade blicken till flaggstången.

— Far tytjer, mor tytjer, å jag tytjer, återtog han efter ett långt betänkande, — att jag allt bör ha den bruna; hemgiften ä' krasslig nog ändå.

— Inte ska' en ko stå oss emellan, sade far fryntligt. Vi få väl talas ve sedan.

— Nehej — nu ska' dä alt ske.

Värdinnorna, »som undrade all sin under», vinkade och blinkade; Spel-Olle, som tröttnat på att spela in en »tocken segsliten brudgum» stoppade fiolen under armen, och tröstade sin näsa med en pris snus; öfveralt började nyfikna hufvuden på att sticka fram.

Brudgummen stod som om han varit fastväxt.

— Nå, så ta' 'na då! sade far och slog mågen skämtsamt på västen.

(På det hela taget var det då mor, som höll mest på Blåsan, å inte va' dä värddt att vädja för en gråsten, när man har så nära hem — dessutom blef det väl alltid någon råd — i morgon.)

— Blir kanske så godt göra byte med ens? frågade mågen, för ett ögonblick flyttande de dåsiga ögonen upp till sin blifvande svärfars ansigte.

— Som I vill, som I vill, svarade far och såg ut som idel välvilja, men mellan ögonen lade sig ett litet veck, hvilket ingen af husfolket skulle tyckt om att se.

Brudgummen ropade till sig en drängpojke, som han fört med sig. Sedan han gifvit honom förhållningsorder, steg han ändtligen fram till bron, skrapade två gånger med foten, torkade sig om munnen med afvigsidan af handen och tömde långsamt supen i botten samt bet ett dugtigt stycke af smörgåsen. Resten lemnade han till

»moran», att knytas in i matsäcksduken. Olles fiol klingade nu gång på gång. Polskor, folkvisor, drillar och krumelurer aflöste hvarandra, allt efter de ankommandes rang och värdighet.

Kärra efter kärra körde upp.

Gummor i stycke och mössa, gubbar i höga hattar och galoscher som glappade — eljest var det inte fint — pojkar i brokiga västar, koketta »ungmorar» i långscharlar, perlredikyler och pulldosor, flickor i »läsklädningar» och silkesschaletter — hoppade ur.

Värdinnorna nego och togo emot, den ena rätande ut sig när den andra sjönk ihop, alldeles som ett par stampor i ett qvarnverk. Far krusade och försökte se så »human» som möjligt, mor trugades att ta först vid kaffebordet och kastade i smyg förtviflade blickar på brudstugan. »Tänk om inte brua blef färdig i tid! Hååå, jaha!» Brudgummen stängdes in i ett mindre rum, så att han inte skulle få se sin tillkommande förr än på kyrkvallen — eljest blefvo de inte sams — klockaren var redan kommen — prästen mötte vid kyrkan — men änn syntes inte bruden. »Tocke elänne!» Mor blef så »sugen» att hon måtte styrka sig med en »siraptår» (sirapsbränvin) bakom dörren; värdinnorna förklarade med en hos dem sällspord enighet »att de voro färdiga att sjunka genom golfve' hva' stun' som helst,» — när ändtligen Stina, som nu lemnat zebraskinnet i ett handfat — stack in hufvudet och blinkade. Brudgummens far försvann och kom strax derpå inledandes med den så innerligt efterlängtade, såmedelst visande, att hon var vald med hans »pardon» (medgifvande). Bruden var företrädd af sina två pellhällerskor, hvilka höllo hufvudena så stelt som om de varit fastbundna, och sågo så »obstinata»

ut som möjligt, samt följd af brudframman, på hvars infallna kinder nervösa rosor utvisade att hennes arbete varit maktpåliggande nog. Bruden själf var mycket blek och höll de vackra ögonen nedslagna, men väckte allmän beundran och förtjusning. »Aldrig hade man sett en likare bru! Då gjorde rakt ondt i yga att se på na!» Ingen by hade någonsin uppvisat maken, det var då visst och sant! Klädningen var svart och tätt besatt med breda guldgaloner; hela bröstet täckt af blommor, kedjor, broscher, af hvilka det inte fans mindre än nio, den ena öfver den andra; på axlarne sutto stora rosetter fastsatta med spännen af bergkristall; vid sidan hängde svampdosa, pulldosa, »åkologneflaska» och näsduk broderad med tums-högt hålsömsbroderi; armarné voro tyngda af armband, flera hvarf perlor, braceletter och guldkedjor, och i öronen hängde tumslånga örhängen af blixtrande stenar. Slöjan var kort och yfvig, och i den ståtliga kyrkkronan af guld, som var packad af blommor, svajade tre äkta plymer i olika färger. De obändiga lockarna voro hållna i styr af iflätade äkta perlband af vax, och utanpå handskarna sutto två stora signetringar. Aldrig hade en sådan brud visat sig på kyrkvallen!

»Prestgålsmamsella» prisades och höjdes till skyarne till dess kindens rosor flammade purpurröda af trötthet och tillfredsställelse. Sjelfva bruden betraktade sig för ett ögonblick med beundran. Men tiden hastade. Spel-*Olle* och »*Slinken*», en misslyckad skräddare, som haltade och blåste klarinett vid högtidliga tillfällen, sutto redan i kärran; värdinnorna höllo på att jägta lifvet ur hvarandra för att alla skulle hinna få kaffe; gummorna började att fästa opp klädningar och stubbar för att skydda sig för dam, några af gubbarna, som märkte att

de glömt lemna fram »förninga», skyndade sig att godtgöra sin försummelse. drängarna ryckte upp hästarna »så de skulle kroma sig som folk» — — öfverallt brådska och oro.

Det var en vacker Augustimorgon. Träden voro lätt gulnade och marken skiftade i rika varma färger.

Brudgummen, som tillika med »far» stod på bron, färdig att sitta i, — han skulle åka med sin far, bruden med sin — tycktes försjunken i djup beundran, ty han höll blicken stadigt fäst mot skogsbrynet.

— Stig i, stig i, sade far, som ånyo såg orolig ut. — Det brödskar.

Men den som inte »brödskade», det var brudgummen.

— Han ä' grann dynjhöga där ute på änga, började han slutligen långsamt.

»Far» blef gulgrön i ansigtet. »Dynjhögan» var hans svaga sida. Han hade ökat den under årtal för att äntligen i år få gödsla hela nymyran med ens.

— När vi rita ut hvar hagen skulle gå mellan erat å dä' som skulle bli mitt, låg' en alt på mitt, fortfor brudgummen och spottade, denna gång bakom hand för att visa att han hade folkvett.

— Dä blir kanske så godt låta flytta hagen i måron, frågade han efter en lång paus.

— Kon ha I fått, men dynjhöga behåll' jag skälf, svarade far drygt. Nu ha I hört mitt sista ol.

— Jaha-jaså, men på *mitt* ligg' en alt ändå.

Här blef samtalet afbrutet af pellhållarne, som under skratt och skämt satte brudgummen i så kallad »guld. stol» och bar honom till kärran — och så satte sig tåget i rörelse.

Hela vägen till kyrkan var full af af nyfikna, och

kyrkvallen var bokstafligt packad af folk. — Se der kommer brudtåget! Sjutton kärror i rad! Hvar ä' brua? Jestanes, hon skin' som en sol!

Klockarfar, som åkt i förväg, drog ut orgelstämorna för att vara i ordning för ingångsmarschen, sjelfva prestmor höll sig inte för god att komma ut och hjälpa till med råd och dåd, men när brudgummen skulle intaga sin plats var han försvunnen. Man ropade, man sökte, men förgäves. Mor trodde att hon skulle få »dåndimpen.» »Håhå jaha tocke elänne! Å brua sen, som såg ut som en filbytta i syna, så hvit å lång! Man kunde få skämmas yga ur sej! Håhå, jaha.»

Ropen efter brudgummen blefvo allt högre. Plötsligt dök han upp alldeles invid sin blifvande svärfar.

— Dä blir väl ändå kanske så godt att flytta hagen i måron? frågade han.

— Nej! Det lät som om far varit till hälften strypt, så svårt hade han att få fram ordet.

— Jaha jasanya. Ja, då får väl rexten vara också. Dä va' just dynjhögea jag ville ha, för hemmanet ä' så utsuget å magert. Jag kan fälle också säja nej.

I detsamma kom prestmor fram och påminde om nödvändigheten af att skynda sig.

— Nå så tag'en då i guds namn, hviskade far, som insåg att den tilltänkta svärsonen väl kunde göra honom den obegripliga skammen att säja nej i sjelfva brudstolen.

— Bäst ta' vittnen på'et, svarade mågen försigtigt, och först sedan denna ceremoni blifvit iakttagen, intog han sin plats vid brudens sida, och nu ändtligen satte sig tåget i rörelse. Först kom Spel-Olle gnidande sin manhaftigaste marsch, troget understödd af »Slinken», som blåste »dä värschta han kunde», så kom den in-

bjudna ungdomen, så pellhållarne med pellen sänkt mellan sig, så brudframman, som gick ensam, så brudfolket, så deras fäder, som för tillfället bytt gummor — »mor» ledande lill-Anders, som var så gniden och fejad att han sken — fast inte af belåtenhet — så slägtingarne och så till sist de öfriga inbjudna. När tåget kom längst fram i kyrkan, bröt det sig. Qvinnorna satte sig till venster, männen till höger. Bruden och brudgummen togo plats sida vid sida framme i koret och bakom dem deras tärnor och pellhållarne. Predikan gjordes kanske kortare än vanligt och åhördes också kanske med mindre uppmärksamhet — brudfolket ådrog sig alt intresse. Man tyckte att bruden var obegripligt grann och fager att se på, fast hon höll hufvudet fasligt nedböjdt, men det var väl kronans fel, för hon var så tung. Att hon vid vigseln var dödsblek och hackade tänderna som om hon haft frossan, det var ingen som såg. Att Sven i Skogstorpet, en vacker ungdom på 20 år, satt hopkrupen på orgelläktaren och gret, gret som man inte många gånger gråter i sitt lif, det var ingen som hörde. Brudgummen sade sitt ja så högt, att det hördes öfver hela kyrkan, hvilket bevisade, att han skulle komma att bli herre i huset; gummorna suckade och greto; brudframman rodnade och slog ned ögonen som om ändå inte alla hennes illusioner varit krossade; presten vigde »otroligt», klockaren spelade utgångsmarschen så att hela kyrkan dånade — och så var ståten slut.

Om bröllopsfesten för öfrigt kunde vara mycket att säga. Om hur värdinnorna höllo på att rycka armarna ur led på bröllopgästerna, för att föra dem till den öfre

ändan af bordet från den nedre, der de alla skockat sig; om sviskonsoppan, som var så tjock, »att skeden stod i den»; om fårköttet, som var så utstyrdt i »krumelekrukar» af dill och persilja, att man rakt inte kände igen'et; om prestens tal vid brudgåfvans upptagande, som kom storgubbarna att pösa af högmod, och som lockade fram större sedlar än de någonsin tänkt bestå ur deras taskböcker; om glädjeskotten som affyrades, när bruden för första gången visade sig på bron omgifven af sina pellhållare; om brudhimmeln öfver brudparets plats sinnrikt hopsatt af ett lakan, två silkeschaletter och fyra blomqvastar, men det skulle blifva alt för vidlyftigt. Alt nog: det var ett ståtligt bröllop altigenom. Mellan fars ögonbryn blef visserligen vecket alt djupare, men som han oupphörligt skröt med mågen sin och bredde ut sig öfver hur »rik och galant han var», så betydde det tro- ligen ingenting.

»Mor», som varseblifvit Bläsans försvinnande, suckade »håhå jaha» oftare än vanligt, men det blandades bort i den allmänna glädjen; bruden blef alt blekare ju längre det led, och alt oftare flög blicken mot Skogstorp, som om hon der hoppats få se en syn, som skulle skänka henne styrka och mod, — men som brudgummen blef allt rödare och gladare, fick det ena hjälpa det andra. Ja, ingen var så glad som brudgummen, som väl också riktigt var.

Han hade så småningom lifvats upp till en slags grötmyndig munterhet, som innan qvällen var förbi förbytte sig till grälsjukt öfversitteri.

Han skröt och skrattade, ja, en gång till och med slog näfven i bordet framför bruden och befalde henne »se glad ut». Han tänkte inte tåla några »sura miner».

Men det tog man för skämt och fann så »obegripligt skojsamt».

Vid åttatiden kommo »mjölkflickorna», alla unga, svartklädda med ljusa hufvuddukar och ljusa förkläden, bärande nyskurna kopparflaskor, som innehöllo nysilad mjölk afsedd för högtidsgröten. De voro skickade af grannarna, och var detta bruk afsedt att bättre än allt annat befrämja sämja och trefnad med det nybildade hushållet.

Dansen fortgick med lif och lust till klockan tio, när qvällsvarden, lutfisk, gröt och smörtårta serverades.

Sedan röfvade gummorna bruden, gubbarne brudgummen, — glädjen stod högt i tak. »Prestgålsammansella» fick kronan, som hon alltid fick; brudgummen fick en lätt florshufva, som han sällan fick; lill-Anders åt så han fick nog, hvilket han eljest aldrig fick, och bruden —? Ja, hon blef inte heller lottlös. Ur den tätt sammanpackade folkhopan, som trängdes på gården för att »se bruden», fick hon, sista gången hon visade sig, ett lågt men tydligt »Gud signe». Hon måtte ha känt rösten ty hon svarade med stadig röst: »det samma tillbaka,» och sedan var det som ett uttryck af undergifvet lugn, lagt sig öfver det blida, sorgsna ansigtet. Men sent på qvällen lågo far och mor sömnlösa i den stora äktenskapliga paulunen. Tystnad rådde nu öfverallt; till och med i köket, der eljest upproret mot qvällsidan brutit ut i full låga. Vårdinnorna hvilade tyngda af ära och mödor i badstugan, ännu i sömnen undrande »hvad i all världen den andra uträttat», båda lyckönskande »ungmor» till värdinneskapet dagen derpå, som började redan klockan sex, när hon skulle bjuda de qvarliggande gästerna kaffe — på säng. »Lill An-

ders sof med en stor bit smörtårta i vardera handen, och från vinden, den tillfälliga gäststugan, hördes ett sakta mullrande, som lät förstå att »hvilan var ljuv».

Slutligen förmådde inte mor behålla sina bekymmer för sig sjelf längre.

— Tror I, han blir snäll emot'na far? frågade hon.

— Visst blir han snäll emot'na, svarade far buttert.

— Hon är van att få tort under sej hvarendaste natt, fortfor mor halfgråtande.

— Hä?

— Å en sleka salt hvar måron?

— Hvem talar I om, mor?

— Om Bläsan förstås.

— Hur i all ti' kan I tala om Bläsan en tocken dag som denna, mor, sade far förebrående. Tänk på dynjhöga!

Mot Norden.

En liten resebeskrifning.

»**S**må orsaker, stora (hm!) verkningar», började tant Bina, allas vår vän och hjälpreda, som hela aftonen varit ovanligt tyst och tankspridd. I morse kom min jungfru in med en avis från jernvägen, att jag der hade att afhemta en bytta smör och tolf stycken hjerpar. Hjerparne voro med rörande tillit till människornas ärlighet knutna rundt omkring byttlocket, och *under* locket, ofvanpå en klimp guldgult, delikat smör, låg insvept i en bländhvit linnetrasa ett bref af följande lydelse:

Tant Bina tog upp ett groft, illa hopviket bref ur fickan och läste:

»Kära mamsell. Jag är så grufsamt glad och lycklig, ty far har varit här. Han kom i ondo för att se hur

vi drogo oss fram, men han for i godo och nu, herran vare pris och nåd, är allt godt igen. Jag har gråtit i flere dar, men det har varit i bara lycka, och det har gjort mig så obegripligt godt. Han kunde inte ta ögonen från storsan *, och Per höll han så länge och så hårdt i hand, att jag trodde han aldri skulle släppa'n. Nu har han farit hem till sitt igen för att sälja hvad han har, och sedan tänker han köpa ett hemman här. Nog ville han gerna vi skulle flytta hem till hans, men Per säger att så länge han orkar arbeta stanna vi på torpet, och så säger jag med. Kära mamsell, jag har så mycket att säga, men numera går det svårt att skrifva. Jag har glömt af att jag varit half mamsell en gång, fingrarne ha styfnat af arbetet, och nu är jag hvad jag var i botten, en riktig och med guds hjälp en ärlig bondmänniska. Lycklig är jag som ingen, och om Per fins inte nog beröm att säga.

Kära mamsell, far förbjöd mig visst att säga något om det der brevet, men det kunde jag inte lofva. Gud välsigne mamsell som skref» — hör inte hit, afbröt sig tant Bina — hm — hm — hm — »Smöret är kernadt af mjölk efter Gullros, min bästa ko, och hjerparne har Per fångat hvareviga en sjelf. Aldrig ska jag glömma» — hm, hm — afbröt sig tant Bina ånyo — — »Jag skulle nog skrifva längre, men jag är så fuktig i ögonen. Lilla Bina och Per helsar gudmor så mycket, men var mest helsad af mamsells i döden tillgifna Anna.»

— Jag kan inte neka, fortfor tant Bina och lade brevet tillbaka i fickan, att äfven jag kände mig »fuktig i ögonen» när jag slutat läsningen af dessa rader; men det är så sällan man hör talas om tacksamhet och lycka,

* »Storsa» betyder på jemtiska detsamma som flicka.

försonlighet och glömska af lidna missräkningar, att man väl kan »spendera en sqvätt i glädjen», som brandvakt Trybom sade när han begrof sin tredje hustru.

Hur länge jag försjunken i tankar suttit och stirrat på smörbyttan vet jag ej, men visst är att den så småningom förlorade både form och färg. Våldiga skogar växte ut från sidorna, täcka holmar simmade i laken, linnekluten blef ett skummande vattenfall, snötäckta fjelltoppar tittade upp bakom kanterna, det blef ett riktigt fata morgana. Jag gnuggade mig i ögonen. Smörbyttan blef smörbyttan igen, men de minnen den framkallat hafva icke velat försvinna, och som det är min tur att »draga ett strå till stacken», vill jag nu berätta dem för er.

Brefvet kunnen I anse både som prolog och epilog, och så börjar jag.

Våren sjuttiofem förklarade min läkare, att jag ovilkorligen skulle ut och »röra på mig». Jag hade under flere månader varit hängsjuk, ätit kina och rabarber utan att blifva rödblommigare för det, och jag antager — entre nous — att det var för att slippa se min grågröna fysiologi som doktorn så ifrigt förordade ombyte af vistelseort. Det var sagdt, jag skulle resa, men *hvar* det var frågan. Hela verlden vinkade; men när hela verlden vinkar, är det som när en god vän säger: titta in när du tittar ut. Man vill nog, men man kommer sig icke för, och så gick det med mig med. Jag kom mig icke för.

Redan nalkades midsommar med stora steg, och ännu visste jag icke om jag skulle ställa kosan mot öster eller vester, söder eller — norr höll jag på att säga, men mot *det* väderstrecket hade mina vankelmodiga tankar aldrig vändt sig.

Melankolisk satt jag en dag vid mitt fönster och betraktade två pojkar, som slogos om ett apelsinskal, hvilket under tiden seglade sin väg nedför den uppsvällda rännstenen.

— Herre gud, den som väl vore ombord ändå! suckade jag med tanke, ej på apelsinskalet, men på den oundvikliga resan, när i detsamma brefbärarens knackning hördes på dörren. »Kom så snart du kan och bered dig på att vi icke släppa dig härifrån på hela sommaren», så stod det i brevet. Vivat, vivat! ropade jag, fast mycket svagt förstås, för att icke oroa min stadgade värdighet. Jag hade ett *mål*; jag skulle få återse en gammal god vän, som ett par år förut »resonerat» sig till en man och nu lycklig och belåten bodde på Frösö i Jemtland; jag skulle få se Ångermanelfven, på stockholmsmanér antagande den vara det enda sevärda i Norrland; jag skulle få se hafvet. Välsignade bref!

I min öfversvallande lycka kastade jag ut en tolfskilling åt pojkarne att köpa sig ett nytt tvistefrö för och satte mig genast ned och skref ett hjertligt tack-sägelsebref.

Det var afgjordt: jag for till Frösö. Att resan var besvärlig brydde jag mig ej om, att den icke skulle blifva kostsam, derom hade min väns grannlagenhet rangerat, och så började jag med lif och lust mina reseförberedelser. Ackorderade bort katten, satte gråpapper för fönstren, köpte punsch åt flugorna i det vänliga hoppet att de samt och synnerligen skulle dö i delirium tremens, packade min kappsäck och begaf mig så en vacker dag ned till Skeppsbron, laddad med recept mot sjösjuka och åtföljd af en krets deltagande vänner. Jag sade deltagande, men saken var den att de flesta af dem

ansågo mitt brådstörtade beslut att resa till Jemtland eller »verldens ände», som de uttryckte sig, för ett betänkligt sjukdomssymptom, och hvarken mitt glada skratt eller mina allvarliga försäkringar, att jag icke mått så väl på länge, förmådde fullkomligt lugna dem.

Graciös, bländhvit, förtrollande som en äkta sjöjungfru, låg »Nordstjernen» vid Logårdstrappan behagfullt gungande upp och ned, och det var med en nästan högtidlig känsla jag begaf mig ombord för att börja resan »mot norden». Min längsta sjöresa hade hittills varit till Upsala. Nu drogs landgången in. Ännu några förvirrade afskedsrop, ännu några viftningar, jag viftade med en näsduk i hvardera handen, och så var jag ute i vida, vida verlden alldeles som Andersens fula ankunge. Till en början kände jag mig lika förvirrad som han; men sedan jag af den artige kaptenen blifvit anvisad en angenäm plats i lä bakom skorstenen, började jag se mig omkring med lugnare ögon, och det dröjde icke länge förrän jag på mitt vanliga, oförsynta vis kände mig hemmastadd.

— Nu för tiden händer det aldrig något annat än att man kommer fram, brukar min granne aktuarien Lind förtrytsamt anmärka när talet faller på resor, och det är vackert så, tycker jag; dessutom har han orätt. Nu för tiden glider man fram på framåtskridandets vagn, lätt, hastigt, angenämt och upplefver mer på *en* dag än förr på en half mansålder, men *jaget* försvinner. Det som händer mig händer hundratals andra, och just deri tror jag orsaken ligger till de gamles förkärlek för den »sköna raphönstiden», när en resande ännu var en person (märk: en person af *vigt*) och icke ett colly», för att citera min vän aktuariens ord.

Glad och förnöjd, ehuru det icke »hände en smul», satt nu emellertid tant Bina bakom skorstenen och gjorde sina små reflexioner.

Till höger om mig hade jag en melankolisk herre i pels, som studerade ett litet gult häfte med titel: »Magkatarrens inflytande på människans intellektuella förmögenheter», och att döma efter honom måtte detta inflytande vara mycket stort. Till venster hade jag ett förlofvadt par, som lyckligtvis hörde till de »sansadt liberala» (på smekningar). På däckets promenerade några studenter under skämt och glam, och i kaptenens hytt sutto ett par fruntimmer sysselsatta med handarbeten. Det hela såg gemytligt och hemtrefligt ut, och när senare på qvällen studenterna läto sång på sång klinga, blef min belåtenhet oändlig.

Stränderna gledo förbi, täcka, förtjusande, och först vid toltiden kunde jag förmå mig att uppsöka min hytt, hvars ena soffa till min stora misräkning var upptagen af någonting insvept i en massa filter, som jag antog vara ett fruntimmer.

Så tyst som möjligt, för att icke störa min granne, började jag kläda af mig, men hade icke hunnit mer än lossa min brosch när en röst full af ängslan höjdes ur filterne, frågande:

— Förlåt, men blåser det mycket?

— Inte alls, svarade jag öfverraskad.

— Tycker ni inte att det rullar?

— Nej visst inte. (Jag gick och stod lika stadigt som på land.)

— Men jag *ser* att tabellen (ordningsregler som hängde öfver hvarje soffa) rör sig, fortfor rösten jemrande. Vi få visst en mycket svår natt.

— Kaptenen sade tvärtom att den skulle blifva alldeles lugn, yttrade jag, litet närmare betraktande min misantropiska granne.

— Så säger han alltid.

En tung suck; paus.

— Har ni någonsin varit sjösjuk? började rösten ånyo.

— Aldrig, försäkrade jag med eftertryck.

— Lycklig ni!

Ännu en suck; paus.

— Känner ni inte hur det rullar?

— Nej, sade jag sanningsenligt.

Längre paus.

— Får jag bedja er gifva mig ett glas vatten? ljöd rösten ånyo, nu mycket matt. Jag känner *bestämdt* att vi få sjögång.

Jag tog ett vattenglas och nalkades soffan, der jag bland alla filtarne upptäckte ett medelålders fruntimmer med trefligt ansigte, ehuru det för tillfället hade ett högst gudsnådligt uttryck.

— Var god och för vattenglasets till mina läppar, bad den törstande svagt; jag har inga armar (jag höll på att släppa vattenglasets i backen) — *lediga* vill det säga, tillade den lemlästade hastigt, när hon såg min rörelse.

Och verkligen var icke fru H., som min hyttkamrat nu presenterade sig, från hufvud till fötter inlindad i en lång bindel, som gjorde henne lika stel och orörlig som en egyptisk mumie. Det var det enda medlet mot sjösjuka påstod hon.

Med tanken på mina recept — minst tjugufem — mot samma sjukdom vågade jag en svag invändning, men fru H. stödde sig på den bittra erfarenhetens öfver-

lägsenhet. Hon hade försökt allt, allt, och mer dertill som hon uttryckte sig.

— Men är ni då verkligen så sjuk? yttrade jag slutligen deltagande.

— Är jag sjuk? upprepade fru H. med en martyrs leende. Det fins inga ord för hvad jag lider. Mången gång har jag, i tanke att min sista stund vore kommen, kallat ned både kapten och styrman i hytten (treffliga utsigter tänkte jag) för att bedja dem skona mitt lif och vända. En gång bjöd jag kaptenen femhundra kronor, om han ville sätta mig i land på första bästa holme; men han ursäktade sig med att det inte fins några holmar i Bottniska viken. En annan gång bad jag dem kasta mig öfver bord för att åtminstone plågan skulle blifva kort. Ja, det är i sanning underligt, att jag någonsin kommit fram med lifvet, tillade fru H. med en suck.

Jag kunde icke undgå att tycka detsamma, hvilket jag också i lämpliga ordalag uttryckte.

— Min man vill hvarje år fara i mitt ställe, började fru H. ånyo, men — den talandes ögon fingo en vacker blick — dertill kan jag ej förmå mig. Ser ni, vi hafva en liten sinnessvag flicka i Stockholm. Hon känner visserligen ej igen mig *nu*, men ni förstår, det kunde ju hända — och då —

Jag snöt mig med mycken embarras och lofvade i mitt sinne, att hon skulle få kalla in hela besättningen ända ned till borstpojken om hon ville. Nog kunde jag draga täcket öfver hufvudet och drömma om moderskärleken, denna heliga känsla för hvilken intet hinder, intet omöjligt finnes, och hvilken strålar lika klar, vare sig den är omgifven af löjen eller tårar.

Lyckligtvis blef jag icke satt på prof. Natten var

alldeles lugn, fartygets rörelser märktes knapt, och jag somnade med den fasta föresatsen att stiga upp i tillräckligt god tid för att få se inloppet till Sundsvall, min första destinationsort. Men som ni vet är Morfeus en skalk, och jag vaknade först klockan nio vid ett glädtigt: God morgon, god morgon! från fru H., som med strålände ansigte stod midt på golfvet, snoende sig omkring som Forssells docka, under det uppasserskan »rullade» upp henne.

— Så godt ni har sofvit! ropade fru H. Jag har varit så rädd att väcka er. (Oupphörligt snoende.) Sjögången blef, gudi lof, inte så särdeles svår i natt, och nu äro vi strax framme. Jag har redan sett gubben och trillan i fönstret. (Fortfarande snoende.) Två af pojkarna sitta bak, gud välsigne dem. Men det var fasligt, mammals, så långt det är till *botten* i dag! Ptro! Här börjar jag sjelf!

Tio minuter derefter var fru H. klädd, hade alla sina effekter hopsamlade och bjöd mig farväl så hjertligt och vänligt som om vi känt hvarandra i tio år. Jag kunde omöjligt hindra mig från att skratta, när jag jemförde hennes glada, hurtiga ansigte med det, jag qvällen förut i sjösjukans belysning skådat.

(Om fru H. läser dessa rader, hoppas jag hon förlåter min indiskretion; men hela denna lilla episod föreföll mig på en gång så komisk och rörande att jag omöjligt kunde behålla den för mig sjelf.)

Efter hvad jag från »Nordstjernans» däck kunde se hade jag förlorat mycket genom min olämpliga morgonsömn. Inloppet tycktes vara storartadt och vackert, och närmast intill staden voro stränderna garnerade med villor, som vittnade om både smak och rikedom.

Sundsvall ligger inkiladt mellan två höga bergskedjor, ungefär som en kolossal harfot i en dito räfsax, och har för en främling ingenting särdeles af intresse att erbjuda. Staden tyckes så att säga nyss hafva fått sin första frack och känner sig ännu generad af skörten, men lofvar att med tiden komma att växa i sin nya rock och bära upp den som en man — och en *gentleman*.

Sedan en bärare tagit min kappsäck om hand, traskade vi uppför en temligen bred, icke stenlagd gata i hvars fond den gamla, illa vårdade kyrkan aftecknade sig, och fram till det nybygda, magnifika stads-
huset — ett af frackskörten — der jag lyckades erhålla ett rum med vacker utsigt åt en pump. (Till missförstånds undvikande vill jag upplysa att stads-
huset ligger med utsigt åt stora torget, ehuru jag fick nöja mig med pumpen.)

Sedan jag besett staden och frukosterat, satte jag mig ned och funderade.

Min vän hade sagt att en beqväm resvagn skulle skickas mig till mötes i Sundsvall, samt att hästar skulle beställas på hvarje gästgivaregård, endast jag ville underrätta hvilken dag jag ämnade fara från Stockholm. Dels för att icke förorsaka dem besvär, och dels för att litet pröfva mina egna vingar — fortfarande som ankungen — hade jag likväl underlåtit detta. Idéen att åka aderton mil på skjutskärra hade i Stockholm förefallit mig helt pikant; men liksom många andra stora idéer visade den sig vid närmare eftertanke temligen svår att utföra, och jag började känna mig litet ångerköpt.

— Den der råd lyder är vis, mumlade jag, slätade mitt hår, satte på mig en ren krage och bad uppapperskan att få tala vid värden, som också en kort stund

derefter infann sig, blek, rund, högtidlig som månen i sitt fyller.

Den gången hade tant Bina tur. Värden hade just en vagn som skulle till Östersund, hvilken jag fick låna, och påföljande morgon när klockan slog sex satt jag i mitt präktiga åkdon, hvars enda fel var att ena fjedern blifvit fastlödd, hvarigenom vagnens rörelser på ett betänkligt sätt liknade en låghalts.

— Idel fördel, försäkrade den högtidlige värden artigt. Vilde jag gunga upp och ned, satte jag mig till venster, ville jag hafva en liten »diversion», satte jag mig till höger, och ville jag hafva litet af hvarje, satte jag mig i midten.

Jag tackade förbindligast för underrättelsen, och så rullade vi i väg, jag försigtigtvis väljande det venstra hörnet.

Hvilken underbar färd och hvilken underbar natur!

Vintern hade i Norrland varit ovanligt lång och snörik, våren nästan ingen, och nu var sommaren kommen, icke som hos oss, sakta och försigtigt som om han skulle vara rädd att väta fötterna och få snufva, utan med ens, glödande, passionerad, oemotståndlig, som kärleken under Italiens himmel (se Romeo och Julia).

I backar och dälдер arbetade sig gullvifvan och blåsippan yrvakna fram, icke blyga och rädda som vanliga gullvifvor och blåsippor, utan käckta och smärta som om de tillhört ett helt annat slägte. Med snö kring roten slogo träden ut blad på blad, och redan efter ett par dagar stodo de, sin herskare till ära, iklädda sin fagra, ljusa drägt. Gräsmattor uppväxte som genom ett trolleri, och från bergen, dessa höga, häpnadsväckande berg, kom vårfloden brusande, glänste som silfver deruppe bland de mörkgröna träden, porlade och fräste för att

slutligen med ett väldigt dån kasta sig ned i Indalselfven, som i skönhet fullkomligt mäter sig med Ångermanelfven, och som, majestätisk, hög och blå, tycktes stolt emottaga den djerfve fribytaren.

Ja, det var i sanning en underbar färd.

Och naturen?

En ung norrländska sade en gång:

— När jag befinner mig hemma bland mina skogar, berg och forsar, är det som om jag befunde mig i ett högt, väldigt tempel, fylldt af de härligaste melodier.

Dessa ord beskrifva bättre än jag förmår den norrländska naturens imponerande, mäktiga skönhet, en skönhet, som uppfyller sinnet med på en gång beundran och andakt, lugn och höghet.

Luften var mild, varm och ren. Den afkyldes blott obetydligt under natten, om man kan kalla för natt denna luftiga, mörkblå slöja, som sakta, nästan omärkligt rullade sig ut öfver berg och dälld för att redan efter ett par timmar ånyo lyftas och smälta bort i morgonrodnadens purpur.

Som ni hör, blir sjelfva tant Bina poetisk; men det *finns* bilder, hvilka icke kunna tecknas med kol, och då får man tota till med färger så godt man kan.

Jag reste mycket långsamt. Det var så underbart att så till sägandes vara med om det stora pånyttfödelseverket, och det var som om äfven mitt gamla prosaiska hjerta fått en släng med af den stora slefven. Äfven det slog ut blad på blad, blomma på blomma, eterneller, som jag gömt bland de torkade törnrosbladen från mina ungdomsdagar.

Temligen sent en afton kom jag till S. gästgifvaregård. Som natten var härlig, beslöt jag att fara ännu

ett håll och hellre hvila öfver under solhettan påföljande dag.

— Går det an att få hästar genast? frågade jag gästgifvaren artig.

Så mycket hade jag redan lärt känna norrländingen att jag visste, det enda sättet att komma någon väg med honom var att behandla honom honett.

— Ne-hej.

— Hur länge får jag vänta då?

— Så länge I vill.

— Hur länge *skall* jag vänta då? förbättrade jag frågan.

— Till tolf.

Inga böner, inga öfvertalningar verkade. Jag fick beqväma mig att vänta i två timmar, såvida jag icke ville betala dubbla skjutspengar, hvilket ni, med känedom om mina »principer», naturligtvis förstå att jag icke ville.

Det enklaste hade nu varit att stanna der jag var och att fortsätta resan påföljande morgon; men gästgifvarens ogenhet förargade mig, och jag beslöt att fara vidare.

Ändtligen var klockan tolf, och nu kom gästgifvaren med tvänne omaka hästar, som han säfligt började påsela.

Just när jag satte mig i vagnen yttrade han:

— Då hade varit klokare I hade stannat der I va'.

Jag fäste ingen uppmärksamhet vid dessa ord, ehuru jag sedan fick orsak att komma ihåg dem. Sedan en skjutspojke med lingonröda kinder och en obstinat hårlugg, som ovilkorligen ville göra närmare bekantskap med hans uppåtsträfvande nästipp, klängt upp på kuskbocken,

rullade vi i väg, dock icke utan många och envisa demonstrationer från venstra vagnshästen, som tydligt hörde till »oppositionen».

Efter ungefär en halftimme kommo vi till en backe, som lik Jakobs stege tycktes ha sitt stöd i himlen, och som »oppositionen» här blef starkare än någonsin (i att skjuta vagnen baklänges), steg jag ur och började himlafärden på egna ben, enligt urkunden också det enda lämpliga sättet.

Visst blef färden besvärlig, men så blef också belöningen stor.

Utsigten från backens topp var sådan, att man åtminstone kunde tro sig i himlens förgård. Så långt ögat kunde nå utsträckte sig elfven i tusentals böjningar och krökningar, förskönad af leende ögrupper och löfklädda holmar, på ömse sidor omgifven af vidsträckta fält, hvilkas täta, späda grönska sammetslent aftecknade sig mot den längre bort belägna mörka skogen. I fonden glänste en bländhvit skumrand af ett börjande vattenfall, och rundt omkring sträckte sig denna väldiga, mäktiga ram af skogbevuxna berg, bakom hvilka — —

— Tytje I dä ä' grant? ljud i detsamma en röst bakom mig.

Det kändes som om jag hade fått en snöboll i nacken, och jag vände mig om litet tvärt.

Det var min vän med luggen, som stod der bredbent med händerna i fickorna och stirrade, icke på utsigten utan på mig. En bit derifrån stod vagnen med »opposition» och allt.

— Hä ä' villersta (vackraste) bitjen i hela Jemtland, fortfor min interlokutör och pekade med tummen mot elfven.

— Hvad heter forsen, som börjar der borta? frågade jag sättande mig in i situationen.

— Hä ä' Krånge vet jag, upplyste min lingonröde Bædeker au naturel och snöt sig — också au naturel. I år ä' gubben arg, tillade han upplysande.

— Gubben?

— Nå forsa då, om I tytje hä låt nå viller. Vi kalla'n för gubben efter a far, för si han håll' aldri' mun han heller, tillade Bædeker med ett uttryck af filosofisk undergifvenhet, som verkligen var rörande.

— Hvarför är han »argare» i år än vanligt? frågade jag, som alltid varit en nyfiken själ.

Bædeker klådde sig bakom örat och såg förvirrad ut. Slutligen klarnade hans ansigte.

— Hä ä' väl för att han är *fullare* än vanligt, kan jag tro, yttrade han tydligen med tanke på den andre gubben, och som jag fann hans förklaring antaglig, begärde jag ingen annan.

Vi foro vidare.

Så småningom började bullret från forssen att urskiljas; slutligen blef det bedöfvande, lika bedöfvande som en debatt i franska kammaren, och invid fallen var det mig omöjligt att urskilja min egen röst, ehuru jag ropade så högt jag förmådde.

Krånge-forsen är en bland Jemtlands mest storslagna och mest egendomliga företeelser.

Öfver en half mil lång bryter den sig terrassformig i fall på fall, hvaraf det största befinner sig midt framför »stadsberget», en stenjetta af svindlande höjd (enligt folksägnet två tusen fot), som hotande sträcker sin hjessa öfver det skummande och dånande djupet. Mellan dessa båda naturens giganter smyger sig landsvägen fram som

en ljus, skygg strimma, och så djup är den skugga berget kastar, att vi för ett ögonblick befunno oss i nästan fullkomligt mörker. Luften var disig och kall i detta pass. Med en rysning drog jag schalen tätare tillsammans och andades först lätt när vi ånyo befunno oss ute i lifvet och ljuset. Men en oförgätligt storartad tafla var det, en tafla öfver hvilken Jemtland med rätta är stolt och hvilken väl förtjenar det stora rykte den åtnjuter.

Sedan jag mättat både min beundran och min undran, fortsatte vi färden. Forsens brus blef allt svagare; slutligen lät den blott som en beskedlig öfverläggning i andra kammaren hemma hos oss — och då somnade jag. Hur länge jag sofvit vet jag ej, men jag vaknade vid utropet:

— Ptro mamsell, nu ä' vi framme!

— Men hvar är gästgifvaregården? frågade jag, yrvaken blickande mig omkring.

— Gästgifvaregåla? *Ho* ä' på andra sida elfva, upplyste Bædeker och började helt trankilt sela af hästarne, som stodo nere vid stranden.

På andra sidan elfven! Jag bléf med ens helt vaken och betraktade med ovilliga blickar den skummande, dansande vattenmassan, som helt hastigt förlorade allt romantiskt behag och nu tycktes mig likt ett hungrigt vidunder ropande på offer.

— Vi ha inte kört nå'n resande hit på åtta dar, upplyste Bædeker vidare, för ho (elfven) ha varit för strid.

Nu förstod jag gästgifvarens ord; men som jag icke gerna ville unna honom den triumfen att se mig återvända, klappade jag på dörren till en liten, rödmålad

stuga, der enligt Bædekers utsago färjkarlen skulle bo, för att åtminssone höra mig för.

— Hocken ä' dä som bultar? ropade en skarp qvinnoröst.

— En som ska färjas, svarade Bædeker i mitt ställe.

Dörren öppnades och en gammal qvinna med snöhvitt utslaget hår, iklädd en grön buldanskjortel och en röd bomullshalsduk lagd i kors öfver bröstet, syntes på tröskeln. Hon var i hög grad målerisk, der hon stod, klart belyst af den sig nu så småningom höjande solen med den mörka stuguväggen till bakgrund och den säftiga, mjuka gräsmattan till avantscen, men derom brydde jag mig föga nu.

— Färjas? Är I stollig? frågade gumman vänd till mig. Vi ha inte kunnat komma öfver se'n vårfloöde tog till. Olle försökte i går, men han fick lemna färjan i sticke' och simma i land.

— Väntal ropade jag åt Bædeker. Jag följer troligen med tillbaka.

Gumman gick på andra sidan stugan och började ropa »Olle», så att det skallade i bergen.

— Förlåt, sade jag, följande henne, men är det verkligen farligt att färjas öfver?

— Farligt? Hur kan jag veta dä?

— Jag menar om olyckshändelser ofta bruka inträffa.

— Å ja, allti ä' dä nå'n som blir efter, svarade Olles åkallarinna lugnt. I fjol damp Skräddarjonke i, och året förut stalp hela färjan.

— Tackar ödmjukast, afbröt jag hastigt.

Det var afgjort: jag följde med tillbaka. Men hvad fick jag se om ej min förrädiske Bædeker barbacka på

oppositionen, ridande sin väg i fullt galopp, förande den andra hästen i tygeln. Om han handlade af elakhet eller dumhet, vet jag ej, men visst är, att jag nu stod der öfvergifven.

I detsamma kom gumman tillbaka med Olle, en lång, brunögd, mörkhylt yngling med energiska ögonbryn och trotsig, vackert formad mun.

— Mamsell vill öfver, hör jag, sade han med en grands bugning och på en temligen vårdad svenska.

— Nej, det vill jag visst inte, förklarade jag skyndsamt. Kan ni skaffa mig hästar tillbaka till S. vore jag er tacksam.

— Det är omöjligt, förklarade Olle kort. Dessutom — den unge mannen kastade en hotande blick på elfven — *skall* jag öfver i dag.

Utan vidare tal tog han en stock som låg på stranden och skuffade den i vattnet, hvilket med ursinnig fart förde den framåt. Plötsligen stannade den likväl och började sedan sakta, men säkert flyta mot andra stranden. Den hade råkat i ett så kalladt motdrag.

— Bra, det gick, mumlade den unge Karon, som med rynkade ögonbryn åskådat experimentet.

Med van hand började han nu iordningställa en rankig färja, hvars vördnadsbjudande ålder icke förmådde lugna mina uppjagade farhågor, när i detsamma en lång, grof bonde med ett knyte på ryggen kom stöflandes ned till färjstället.

— Det var bra du kom, Per Persson, ropade Olle; mamsell här skall öfver (jag opponerade mig fåfängt), och du kan just hjälpa mig ett tag. Nyfärjan har drifvit i väg ända till Stöde, så vi få väl ta' det här gamla skrofvat.

Bonden såg betänksam ut, och jag hoppades att han icke så lättsinnigt skulle våga sitt lif, men det var ett falskt hopp.

Några ögonblick derefter var min vagn ombord, och sedan jag fått tillsägelse att *vänta*, »ifall någon olycka skulle hända», som Olle helt enkelt uttryckte sig, stötte han från land sedan bonden väl först intagit sin plats.

Med ursinnig fart fördes färjan framåt af strömmen. De båda karlarne sutto orörliga som bildstoder med årorna upplyfta; plötsligt såg jag dem likväl sänka dem och till hälften resa sig från sina platser; det var tydligt att de uppbjödo sina yttersta krafter för att hindra färjans vidare framfart.

Ett enda, men ett långt ögonblicks tvekan uppstod; sedan följde båten, lätt framdrifven af årorna, stockens spår, och efter en kort stund stod min vagn välbehållen på andra sidan.

Gumman, som barbent och barfota, skuggande ögonen med handen, stod bredvid mig, drog en belåten suck, och så gjorde jag med. Dragande sig fram efter ett långs andra stranden utspändt tåg till dess de kommo i lugnare vatten, återvände karlarne, utan all svårighet, och nu var det min tur.

Hur jag kom ombord, begriper jag ej ens i dag; men den unge Karons lugn var imponerande, och dessutom — hvem kan undgå sitt öde?

Mumlande denna trösterika sentens, intog jag undergifvet min plats på färjans botten, der jag blifvit placerad ifall jag skulle blifva galen i hufvudet, som Olle uttryckte sig, och så började färden.

Jag trodde min sista stund vara kommen.

Den bräckliga farkosten knakade i alla fogningar,

suckade och rullade. Ibland liggande på sida, ibland snoende sig omkring, tog den in skum och vatten från alla sidor, allt under den ursinnigaste fart.

Jag slöt ögonen och försökte i tankarne taga farväl af alla mina vänner, men förmådde besynnerligt nog icke tänka på någon annan än min stora grå katt, när i det samma färjan med ett väldigt ryck stannade. Karlarnes muskler voro spända till det yttersta, Olles panna glödde eldröd af ansträngning, men fem minuter derefter stod jag välbehållen ehuru halfdöd af förskräckelse på land.

Med en af Dumas' ädlingars hela gentillesse kastade Olle-Karon såväl färg- som drickspengar åt bonden, som belåtet stoppade dem i sin ficka, och hoppade med hållning af en amiral, som bestiger sin tredäckare, åter ned i sin usla farkost, tydligen belåten med att hafva drivvit sin vilja igenom. Några minuter derefter var såväl han som hans följeslagare i säkerhet på andra stranden.

Jag tyckte om den gossen, en för öfrigt icke sällsynt typ i Jemtland, der befolkningen så att säga består af två raser, en trög, ljushårig, inbunden, säfflig, en annan liflig, mörklockig, stolt och passionerad.

Nu var jag visserligen öfver afgrunden; men jag kan just icke säga att min belägenhet var så mycket bättre för det. Gästgifvaregården låg på en höjd, en temligen lång bit från stranden, och att släpa mig dit kände jag var omöjligt. Jag var döende af trötthet, icke ens morgonens glödande färgprakt förmådde upplifva mig, och jag såg ingen annan råd än att krypa upp i vagnen och der invänta någon hjälparens ankomst.

— Hvad hade min son på galejan att göra? suckade jag och kraflade mig upp i mitt rullande hus, om hvars

olämplighet till sängkammare jag snart på ett kämbart sätt blef öfvertygad.

— Rappa sej, Blacken! ljöd i detsamma en högljudd röst, och jag fick till min stora glädje se en ljushårig dräng med ett par blå trofasta ögon och ett öfrigt godt utseende komma ledandes med två hästar, tydligen i afsigt att vattna dem.

Jag skulle önska att en fotograf varit närvarande och »tagit af oss», när Per (så hette drängen) och jag gjorde vår första bekantskap. Jag kan skratta när jag vill, bara jag tänker på hans min då jag helt oförmodadt dök upp ur vagnens djup och med slocknande röst bad honom köra mig upp till gästgifvaregården.

En halftimme derefter låg jag i en mjuk, skön säng, sof godt i flere timmar och vaknade vid det kära, välkända ljudet af ett skrälligt piano på hvilket af alla krafter dunkades: »Hvar qvinna föds att trogen vara».

— Hå hå, ja ja, mumlade jag, i tanke att hela min resa blott varit en skön dröm och att jag ännu befann mig i Stockholm, omgifven af »goda grannar och mera sådant». Men sedan jag gnuggat sömnen ur ögonen, klarnade mitt minne.

Jag befann mig i ett trefligt, svalt rum med hvitmålade möbler, klädda med storrosigt kattun och som för öfrigt var inredt med ett slags pretention på stadsmak och stadsslyx.

Jag klädde mig skyndsamt, och sedan jag från fönstret både med ögon och hjerta firat min morgonandakt, följde jag den »sköna Helenas» lockelser och inträdde i ett stort, lågt rum med röda diagonalgardiner för fönstren, enris på golvet och rottingstolar uppställda kring

de blårosiga väggarne, som pryddes af en hel del vackra fruntimmersporträtt för tolf skilling stycket.

Mellan fönstren stod ett piano af tarfligaste sort, vid hvilket satt en ung flicka utstyrd på herrskapsmanér men utan all smak och allt färgsinne. På golfvet promenerade gästgifvarfar sjelf upp och ned, klädd i tofflor virkade i rött och svart, rökmössa med en stjerna af briljantgarn i kullen och hemmaväfda kläder samt hållande en stor sjöskumspipa i munnen.

— Tjenare, tjenare, helsade gästgifvarfar nådigt. Då va' tur att mamsell kom öfver i går. Jag har inte väntat nå'n resande än på åtte dar, ty maken till vattenflöde som då ä' i år mins jag inte på de sista tjugu åren. Fortsätt du, Anna, fortfor han drygt, vänd till flickan, som rest sig upp och gjort en på en gång blyg och framfusig nigning. När jag har gifvit dig edikationsuppfosttran ska du också hålla under allt hvad du kan. Spela »Blåskägg», då ä' någe till låt då, ska mamsell få höra.

Dels af nyfikenhet, dels för att närmare studera flickans ansigte, som intresserade mig, slog jag mig ned, och så började musiken — men, milde gud, hvilken musik!

Min venstra granne (i Stockholm), som tjugu gånger om dagen ett och ett halft års tid arbetat med förspelet till »Il Baccio» utan att komma längre än till fjerde takten, växte i hast ut till en Rubinstein, och efter fem minuter var jag alldeles förintad.

— Tack, tack, mumlade jag, men jag har mycket ondt i hufvudet och skulle hellre vilja prata litet.

— Mamsell har väl inte något musik-höra kan jag tro, sade gästgifvaren, som belåtet nickat takten, ned-

låtande. (Att säga någonting så löjligt som musiköra kunde icke falla en så »edikerad» person som gästgifvarfar in.) Gå i stället efter din skrifbok, Anna, så ska mamsell få se så slängd du ä' te rita. Hon skrif bättre än häradsdomaren, tillade han »sotto voce», vänd till mig.

Anna slog en knyck på nacken och lydde, ehuru icke särdeles villigt, den faderliga tillsägelsen.

Det var en vacker flicka, lång, välväxt, ehuru något grof, med klara, mörkblå ögon, bländande hy och guld-gult, vågigt hår; men ansigtet hade ett spotskt sjelfbelåtet uttryck, och rörelserna voro tvära och osköna.

Jag läste en gång om en i Sverge bosatt fransk grefvinna, som för att hedra sin furste, hvilken ämnade göra ett besök på hennes landställe, lät kläda en del af den »horribla» granskogen med pappersblommor.

Anna var ett sådant der stackars träd, som råkat ut för civilisationens nycker och som nu, stolt öfver sin falska grannlåt, kännande sig vara bra mycket för mer än en vanlig tarflig gran, gjorde allt hvad hon kunde för att människorna skulle observera hennes »utmärkelse».

Gästgifvarfar var mycket språksam. Jag fick veta att han sedan femton år tillbaka var enkling, att han i tvenne år hållit Anna, som var hans enda barn, i Östersund för att få »edikationsuppfostran» (tydligen ett favorituttryck), att hvareviga »strek» (pojke) i byn ville ha henne till hustru, men vänta fick dom, för hans Anna var »inte för skadlig till prestfru en gång», som gästgifvarfar något tvetydigt slutade.

Nu kom Anna tillbaka med skrifboken, som vimlade af de vidunderligaste staffel. Men stilen var drifven och rätt vacker, hvilket jag till synbar belåthenhet anmärkte.

— Ursäkta far, men ska' dä vara skjuts, eller får

jag ta' de blacka till skogen? frågade i detsamma Per, min räddare från morgonen, som kom instöflandes.

Skjuts? Nej jag kände mig så trött att jag beslöt hvila öfver en dag — en dag, som dock till följd af ett lätt illamående utsträcktes till trenne.

Under denna tid blefvo gästgifvarfar och jag riktigt »intimata». Per frågade flere gånger hur jag mådde och riktigt strålade af belåtenhet när han fick höra att jag var på bättringsvägen. Endast Anna intog en »reserverad hållning». Hon satt hela dagarne och virkade på en smutsig spets, skakande sina pappersblommor vid hvarje försök till närmande, och var på en gång så löjligt magnifik och magnifikt löjlig, att jag icke visste om jag skulle skratta eller gråta.

Qvällen innan jag skulle fara satt jag vid det öppna fönstret i mitt rum och läste (i detta sagornas land kunde man hela natten igenom läsa den finaste stil) när jag fick höra en röst, som jag igenkände vara Pers, yttra:

— Hvarför ä' du sint (ond), Anna?

— Jag är inte sint, svarade Annas röst snäsigt, men jag vill vara i fred.

— Hocken för?

— För dig, förstås.

— Anna, återtog Per efter en paus, nu tydligen harmsen, jag önskar jag fick slå ihjel'n.

— Hvilken? frågade Anna häftigt.

— Klavesången, vet ja'! Dä ä' hans fel alltsammans. Se'n han kom i huse' ha du blifvi rent kollri'.

Anna drog en suck, som mycket liknade en suck af lättnad.

— Hur många gånger har jag sagt dig att det heter *piano* och inte klavesång? sade hon öfverlägset.

— Samma dä, genmälde Per trankilt. Hemma hos oss hade klockarfar ett sådant der oting, som han kallade för klavesäng, å klavesäng säger jag. Nå, Anna, du har inte ändrat sinne än?

— Aldrig på tiden.

— Du håll dig för go kan jag tro?

— Alldeles, svarade Anna försmädligt.

— Du ä' och blir ingenting annat än en bondjanta, du må vrida och vränga dej bäst du vill, återtog Per, mera sant än artigt. Om man också målar en ohyflad vägg rö', så syns nog stickorna igenom. Ingen kan hålla af dej mer än jag, och klokast gjorde du om du sparka stadsstassen i vrån å blefve min.

— Hur länge har du läst öfver det der? gäckades Anna. Tänk, så glad 'far skulle bli i en sådan måg.

— Å, sämre kan han få, försäkrade Per. Visst ä' gubbstackarn grön af pura högfåla, men han fick väl ta till förstånde när inte annat hjälp.

— Om jag sade honom ett enda ord om hur stor-sint (att sigta högt) du är, så körde han dig på dörren i morgon dag.

— Det låter han vackert bli, förklarade Per trygt. Bättre fördräng kan han aldri' få. Jaså, du vill inte, Anna?

— Jo, retades Anna, om du kan skaffa mig ett nytt piano, lika många sidenklädningar som det fins da'r i året, köksa, husa, betjent — romaner.

— Ajö, Anna.

— Ajö.

— Nu kommer jag inte igen i brådraske.

— Det var väl det.

— Om man håller af hvarann, behöfs dä inte så mycke'.

— Det var just det, men vi behöfde mycket vi.

— Adjö, Anna.

— Adjö, och sof dig så klar i hufvudet att du kan förstå, att jag hvarken tänker bli bondkäring eller torparmor — det högsta du kan bjuda på; och vet du inte tiga härefter så säger jag åt far. Du har gjort mig både trött och leds.

— Ja, så ä' jag me, förklarade Per.

Och så var det slut på samtalet.

— Toujours, toujours la même histoire! mumlade jag och slöt samman boken.

Men luften var så mild, tystnaden så underbar, vattenet så trolskt, att jag icke kunde förmå mig att uppsöka sängen.

Timme efter timme förrann. Vid ett-tiden hörde jag fönstret under mitt försigtigt öppnas och såg en vig, lätt flickgestalt från fönsterbrädet svinga sig ned till marken och sedan lik en skugga försvinna i skogens dunkel.

Jag tyckte det var Anna; men som figuren hade ett stort huckle öfver hufvudet, var det svårt att bestämma om verkligen så var, och som jag har tagit för regel, att, när det gäller min nästa, aldrig *tro* det jag inte *vet*, tänkte jag icke mer på hvad jag sett, ehuru det lemnade en känsla af onämnbart obehag i mitt sinne.

Påföljande morgon vaknade jag i god tid.

Vagnen var redan framdragen. Per var sysselsatt med att sela på hästarne med en uppsyn så trankil som om korgar för honom varit en alldeles okänd lyxartikel,

och bredvid stod gästgifvarfar bredbent, myndig och stor, utdelande sina befallningar.

När jag var klädd, kom Anna, ännu med ögonlocken tyngda af sömn, in med en kopp kaffe. Hon såg så frisk och söt ut i sin enkla bomullsklädning, med det guldgula håret utslaget kring axlarna (hon bar det eljest uppsatt i en vidunderlig chinjong), att jag omöjligen kunde underlåta att taga henne i famn för att kyssa henne till afsked, men stack näsan direkte i en pappersros placerad på högra örat. Att kyssa folk på örat är visst mycket gentilt; men dess värre har tant Bina aldrig varit gentil och »visste icke bete sig», som »ma bonne» brukade uttrycka sig.

Anna såg lika förlägen ut, som jag, och så skildes vi åt vänligt, ehuru utan några slags »karesser».

— Ajös, ajös, kära mamsell! ropade gästgifvarfar. Dä ha varit riktigt roligt både för Anna och mej att ha haft litet edikeradt sällskap (Per smälde med piskan så att »de blacka» hoppade högt i luften), å om mamsell vill ge mej skriftligt på der hon bor, ska' hon i höst få en burk åkerbärssylt, som inte skäms för sig, det lofvar jag, å då ä' dä sagdt.

Jag tackade förbindligast förstås och lemnade honom ett kort med mitt namn och adress. Derefter skakade vi hand ännu en gång, och sedan jag nickat åt Anna, som gjorde sin bästa »stadsreverens», satte sig »de blacka» med Per till körsven i rörelse, och så lemnade vi gården.

Under vägen pratade Per och jag hit och dit. Han utmärkte sig icke för någon särdeles snabbtänktethet, utan var säfelig och långsam i sina anmärkningar, men slog mången gång som man säger hufvudet på spiken och

tycktes för öfrigt vara utrustad med en viss portion själfkänsla.

Men hederlig och rättänkande var han, och när vi skildes, kunde jag icke afhålla mig från att säga:

— Adjö käre Per, och bättre lycka nästa gång!

Per tycktes blifva hvarken förvånad eller förlägen öfver att hans misslyckade frieri haft ett vitne.

— Jag ska' säja mamsell, sade han betänksamt, att en likare storsa än Anna va innan stadsluften skämde'na fans inte, å bra ä' hon nog än —

— Bara rödfärgen kommer bort smålog jag.

— Mamsell sa' ole, nickade Per, och så skildes vi åt.

Om resten af min resa är just ingenting att säga. Landskapet närmare intill Östersund blef af mindre intresse; men så blefvo landsvägarne så mycket bättre. Af fast, hård lera, jemna och glatta, vöro de fullkomligt som belagda med asfalt.

Sent en afton stannade jag framför min väns port, och den glädje, med hvilken jag emottogs, visade att syrrisen var lika välkommen som den var stor. Men de fingo lyfta mig ur vagnen. »Diversionen» hade varit för stark; jag var förlamad i högra sidan och kunde icke röra mig obehindradt på åtta dagar.

Sommaren förflöt hastigt och innerligt angenämt. Två gånger besteg jag Åreskutan och blef så van vid storartade naturscenerier att när jag slutligen i september, tagande hemvägen öfver Sollefteå, verkligen fick skåda Ångermanelfven, visserligen kände mig förtjust, men icke så hänförd som jag tänkt att jag skulle blifva, och hvad *vår* skärgårds stränder angår förefollo de mig så förminskade, som om jag betraktat dem genom en omvänd kikare.

I Hernösand, en gammal treflig stad med vacker kyrka, dito »stadsträdgård» och ett förtjusande läge, steg jag om bord på »Ångermanland» och var efter tjugu timmars lycklig resa tillbaka i Stockholm, fet, brunstekt frisk och glad in i hjertat öfver min resa, min sommar, mina vänner och mest af allt öfver att vara hemma igen.

Att åkerbärssylten kom, det veten I, men sedan dess hade jag ingenting hört af mina norrlandsvänner förr än på våren just när sjöfarten börjats.

Jag fick då ett bref skrifvet på hamppapper och hopklistradt med lim. Detta bref smärtade mig på det högsta. Det hade följande lydelse:

»Kära mamsell!

Dä ha gått på tok mä Anna. Far ä som en galen hund. Har kört na från hus och hem. Uslingen va redan gift, ljög na full med härligheten å grann va han att se på i uniformspaschasen. Nu om fredan kommer hon mä Kung Karl; var beskedlig skaffa na rum hos nåhån beskedlig menniska. Pengar har hon och dä va ett elände, men jag visste dä skulle så gå. Hade jag bara så fått hugga sönder otinge hade hon nog hatt vette kvar. Ursäkta besväre.

Per.»

Det var rörande att se hur han försökte öfverskylla och ursäkta ett felsteg, som ovillkorligen måtte, med kändedom om jemtens ömtålighet i hederssaker och uthållighet i känslor, för honom varit ett svårt slag. Från den stunden skänkte jag Per ett högt rum i min aktning, ett rum, som han sedan dess vetat behålla. På utsatt dag infann jag mig på Skeppsbron, medförande en täckvagn, antagande, att Per med »Kung Karl» menat »Carl XV».

Slutligen kom båten, och jag upptäckte genast Anna,

som insvept i en stor schal satt på en packlår, oafvändt stirrande framför sig. Men hvem stod bredvid henne om inte Per, trygg och lugn som alltid med ett knypte på ryggen och ett skrin i handen!

När han fick se mig, klarnade hans blick, och han började nicka och vifta af alla krafter, hviskande ett par ord i örat på sin följeslagerska, som hastigt vände bort hufvudet.

Knapt var landgången ute, förr än Per klef i land, och han skakade min hand så länge och så ihärdigt, att jag slutligen måste bedja om förskoning.

När han fick höra att jag hade en vagn nere, skyn-dade han tillbaka om bord för att hemta Anna; men det var blott med möda han lyckades få henne från hennes plats.

När Anna fick se mig, steg en glödande rodnad upp till hennes kinder, och när jag tog henne i famn och kysste hennes stackars bleka, affallna ansigte, brast hon i en gråt så hejdlös att det började väcka uppmärksamhet. Jag var glad att få henne in i vagnen, och sedan Per samlat tillhopa deras saker, foro vi alla tre till Söder, der jag hos en äldre enkefru lyckats anskaffa ett lämpligt logis.

Per lemnade oss strax vid framkomsten. Han hade litet att uträtta, sade han. Per hade varit som fågelbonde en gång i Stockholm och hittade något så när, och nu var jag ensam med Anna.

Större förändring än hennes kan man knapt tänka sig. Det spotska uttrycket var försvunnet, de tvära fasonerna likaså, med ett ord, granen hade mist sin löjliga, påklutade grannlåt och visade sig nu sådan den var, sann och frisk, om också böjd mot jorden af stormen.

Annas tårar runno oafbrutet, och jag försökte icke hejda dem. Tårar äro själens balsam, och för den som kan gråta är icke helbregdagörelsen långt borta.

— Far skall aldrig, aldrig förlåta mig, snyftade hon, och hur skall jag kunna förlåta mig sjelf! Han lockade mig med fagra ord och fagra löften, och vriden som jag var, var jag lätt lockad. Hade inte Per vari', hade jag tagit lifvet af mig för länge sedan. Men — gud välsigne honom! Om mamsell visste hur god han har varit mot mig, som har behandlat honom sämre än en hund! Och så följde han mig hit.

Det öfriga af hvad hon sade hördes icke för snyftningar.

Efter en stund lyckades det mig att få Anna i säng, och utmattad af sinnesrörelser och gråtande, somnade hon snart med Pers namn på läpparne.

Icke långt derefter kom Per tillbaka med en mycket belåten uppsyn.

— Hur ä' dä me Anna? var hans första fråga.

— Hon soffer, svarade jag.

— Dä va galant dä. Stackars kräk, hon behöfver nog sofva, har inte slutit till ögonen under hela resa'.

— Och du for med du, Per? sade jag halft frågande.

— Dä va som en sak dä. Inte kunde jag låta 'na resa ensam när farsgubben den styggen inte ville ta till förstånde, utan slängde ut'na som en trasi' vante. Nu ha ja tagit tjenst som dräng hos en herre, som va på ångbåten, å nu behöf inte Anna lida nå'n nöd om också styfrarne jag tog ut från sparbanken skulle ta slut.

Med tårar i ögonen räckte jag den präktige gossen handen, som han visserligen tog och hjertligt skakade, men tydligen utan att förstå hvarför.

En qväll några veckor derefter kom Per hem till mig. Jag hade väntat honom.

Anna hade kämpat en hård kamp med döden, men han fick nöja sig med *ett* lif, och samma dag hade hon blifvit förklarad utom all fara.

Per satt på en stol vid dörren och var ovanligt tyst. Hans hederliga ansigte arbetade på ett besynnerligt sätt och fingrarne noppade nervöst på mössan. Slutligen for han med tröjärmen öfver ögonen samt drog en tung suck, en suck som lät som stadfästelsen på ett beslut, och reste sig upp.

— Ajö, mamsell, sade han, jag går dit tebaks igen.
Hon rådde allri för'et, dä va klavesängens fel.

Ett marknadsminne.

Handwritten signature or mark.

ed sin klara muntra röst berättade hon följande:

Med min tolfskilling, min marknadsslant, hårdt tryckt i handen somnade jag slutligen.

Marknaden var en stor händelse i vårt lilla samhälle och för oss barn ett ämne till fröjd från det ena året till det andra.

Under hela den sist förflutna veckan hade staden befunnit sig i ett tillstånd af liflighet och oro. Stånd hade framkörts, »bondqvarter» iordningställt, varor uppackats, månglerskor från Stockholm anländt, till stor harm för Jacobina, stadens enda, men så mycket värdigare representant för deras älskvärda kår, mystiska tält uppslagits, och i morgon var den stora dagen.

Redan tidigt var jag vaken på nytt. Tyst och försigtigt, för att icke väcka moster, »som aldrig sof», smög jag mig fram till fönstret, för att se om »panoramaherrn», som förhyrt bryggstugan, var anländ. Jag hade så länge som möjligt väntat på honom qvällen förut, och det var med sorgliga aningar, att han alls icke skulle komma, som jag slutligen lade mig.

Nej, han var kommen!

Jag kunde i den kulna, gråa halfdagern upptäcka huru menniskor med ljus i händerna skyndade fram och åter i det stora rummet, och, misstog jag mig ej, svajade redan en stor, eldröd fana som skylt utanför dörren.

Herre Gud, den som vågade kläda på sig ändå!

Lyckligtvis hade moster på senare tiden uppfunnit ett alldeles säreget botemedel för sömnlöshet. Hon knöt nämligen hvarje qväll en duk så hårdt öfver ögonen, att hon omöjligt *kunde* öppna dem, och det påstod hon gjorde en märkvärdig verkan.

På denna omständighet byggde jag mitt hopp och kom också, med kängorna i hand, mycket riktigt både osedd och ohörd förbi sängen, der moster låg och lekte blindbock med sömnen, ut i köket, der redan alla voro i full rörelse.

Sedan jag fått en kopp kaffe och en sträng tillsägelse att passa på mattimmarna och icke ställa till nå-

got spektakel »som vanligt», lemnades jag åt mitt öde, en af dessa dagars herrligaste fördelar.

I salen stod min mor, iklädd hvitt förkläde och renstärkt mössa, sysselsatt med att lägga upp kaffebröd, under det äldsta syster dukade kaffebordet — och ett sådant kaffebord sedan! Alla stormadamerna skulle hafva kaffe med »dopp», under det gubbarna drucko piccadon på kontoret och fingo dosorna fyllda med Ljunglöfs n:o 1. Pigorna sprungo omkring, som yra höns, af fruktan att något af »grannlåta» — hvad dermed menas skall strax visa sig — skulle gå dem förbi. Kalle i boden smorde matolja i håret och ställde tupén på kant, till stor harm för min far, som, uppklängd på en silltunna, höll på att exponera påfvens och Garibaldis porträtter i näsduksformat på en damborste. »Pirre» och »ami» hade blifvit instängda i ett vindskontor, för att ej blifva ihjeltrampade, och katten hade tagit sin tillflykt till kakelugnsnichen.

Ändtligen slog klockan åtta.

En dof trumhvirfvel hördes, och nu kom »grannlåta» tågandes nedför »storgatan», den enda gata vi hade, med en hel skock hurrande gatpojkar i spetsen, bland hvilka äfven jag, förödmjukande nog, måste låta räkna mig.

Efter oss kommo fyra artillerister, »nyblankade så de skeno som ett par messingsluckor», för att citera en bondgummas ord; efter dem, ridande på en snövit gångare, behängd med ett purpurrödt schabrak, stadens rådhusvaktmästare, iklädd himmelsblå uniform med blanka knappar, trekantig hatt, som dock för tillfället satt bakfram, och en lång »pamp», som martialiskt slog sin bärare på benet.

På ömse sidor om gången marscherade å nyo tvänne artillerister (vi hade tolf till vårt försvar förlagda i staden), och bakom syntes en öofverskådlig folkmassa.

Det hela var en mäktig och imponerande syn, också neg och bockade sig det beundrande bondfolket lika andäktigt, som om det befunnit sig i kyrkan. En meniska, fallen för småaktigheter, skulle visserligen kunnat hafva diverse att anmärka mot både ryttarens person och hållning, i det att rocken alls icke räckte till, der den bäst behöfdes, hvarigenom knapparna kommo midt i ryggen i stället för i veka lifvet, och att hans sätt att föra sig i sadeln mer påminte om en tom säck, uthängd till vädring, än en »ryttare så bälld». Men lyckligtvis fans det ingen småaktighet i vårt samhälle, och nu rörde sig tåget framåt i ostörd glans. Slutligen stannade det på stora torget framför rådstugan.

— Förbannad pers det här, mumlade ryttaren, tor-kande sitt svettdrypande ansigte och sättande till rätta glasögonen, hvilka under de sista fem minuterna endast »följt med af en händelse». »Pass nu på, pojkar! tillade han högre. Nu gäller det. Håll i'n säkert, den fördömde sprakfålen, eljest bär det rakt åt Helsingland.» Artilleristerna grepo gångaren i betset och nu började ryttaren med snörflande röst upprabbla en kungörelse från magistraten, som med böter och straff hotade en hvar, som störde lugnet under marknadsdagarna.

— Så förklarar jag marknaden utlyst, tillade han med ljudelig röst, och så ett hurra för hans majestät konungen — den besten!

Sista epitetet gällde sprakfålen, som till följd af spatt i alla fyra benen hade svårt att stå stilla och derfor för-

sigtigt lyftat på högra foten. Hjelp mig ned, pojkar, från det fördömda krittret!

En halning, och rådhusvaktmästaren, en af marknadens kostligaste och mest beundrade figurer, försvann, för att i privatlivets lugn tillbringa de följande tre hundra sextiofyra dagarna.

Vid tolf tiden var redan en del människor samlad och marknadslifvet i full gång. Nere vid »packarlafven» låg en massa båtar lastade med strömming, lingon, smör etc., och här gjorde stadens fruar sina inköp för vintern.

Med silkesschaletten sedesamt hopfast under hakan och näsduken hoprullad i handen, gingo gummorna och sågo sig omkring, under det gubbarna betänksamt öppnade »taskaboken» och ofta för en småsak af tolf skilling's värde lemnade en hundrariksdalerssedel till vexling. Det var stormarknad i dag, och man skulle visa, att man inte var barfota, förstås.

På öfre sidan af torget hade månglerskorna sin plats. Blodröd af förargelse, med ny, brandgul bomullsduk på hufvudet, hade Jacobina stält upp sin himmelsblåa, med krusadt papper utpyntade, kista på en tunna, så att hon skulle synas.

Men trots pepparkaksgrisar, »piquerade» hjertan och hvetekusar i alla möjliga och omöjliga former, hade hon den harmen att se, huru den ena efter den andra af hennes kunder affollo, dertill lockade af de äpplen, Stockholms-Evorna bjödo.

För att trösta henne, köpte jag knäckar för de sex styfver, som jag fått extra af moster, och smög mig sedan, beväpnad med en smällare och en stoppnål påträdd med en mycket grof tråd, in bland den böljande folkhoppen.

— Nå, du min skapare, nu går skammen på torra landet! Brita Kajsa i Länne skäms inte te ha' samma ränning på kjoltyge, som jag. Vore dä' inte skamligt, toge jag åf mig min, å dä på eviga minuta.

Ett par skrälliga messingsinstrumenter ljödo från en mangelbod, för tillfället inrättad till cirkus. En liten flicka i skära trikoter och guldbroderad kjortel stod och neg vid ingången. Gud, så söt hon var! Ack, den som vore i hennes kläder!

— Bara tjugofyra skilling person!

Och jag, som endast hade tolf . . .

— Jo, jag tackar, jag! Granngålsmor slår på stort, ska' jag säje. På! dö skälf? (poil de chevre). Mindre kunde ha' dugt, tytje jag.

— Nå, ä' de sant, gästgifvarmor, att Anna ska' sta' med giftas till jul?

— Hocken ha' sagt dä?

— Stina Bygde, vet jag.

— Hon spring' då alltid med lögner.

Stintan (flickan) kom inte te åka ner för predikstola förr än på nyårsföre.

Lyckans stjerna!

— Hvem vill se lyckans stjerna? Kostar bara tolf skilling person, och då får man den utvaldas porträtt på köpet.

Jag kände mig frestad. Men nog kunde man få *mera* för tolf skilling.

En hedersgubbe i hemväfda kläder och storrosig halsduk, tydligen nyss köpt, stod med käppkryckan i mun och beundrade herrligheterna i ett guldsmedsstånd.

Pang! exploderade min smällare i hans bakficka.

— Nej, far, nu va' I för tydlig, ropade en ljushårig dräng, som i detsamma skranglade förbi, med en arm hvar kring halsen på tvänne bondjäntor, ett för Norrland egendomligt sätt att promenera, när det »är väl».

Allra lifligast var det på karusellplan, ett trekantigt hörn vid tullporten, för tillfället verkligen upptaget af en karusell med en släda, en öländing och en stork som fortskaffningsmedel.

Tre skilling för tre hvarf!

Det var dyrt, men storkens halfutspända vingar och eldröda näbb frestade mig oemotståndligt. Hvilken underbar färd!

Med armarna kring fågelns hals flög jag genom rymder, öfver berg, öfver haf, till soliga, tjusande trakter, för att helt plötsligt känna mig nedflyttad till verklighetens knaggliga mark å nyo. Mina trenne hvarf voro slutade, men de hundratals mil, de kommit mig att göra i inbillningens skimrande verld, gömde jag länge som ett underbart, hemlighetsfullt minne.

En rödkindad, klumpig bondjanta kraflade sig upp på min plats, oförskräckt visande de medel, vår herre gifvit henne att komma fram med här i verlden, och så flög storken bort å nyo, tyngre än nyss, tyckte jag, men så hade han också reelare last än ett barns föntastiska, fjäderlätta drömmar.

Det började att skymma.

Invid sjelfva tullporten hade en spekulativ Stockholmsfru öppnat kaffeservering, biträdd af en frodig, groflemmad Norrlandsstinta, med linhvitt hår och valmöröda kinder, iklädd en mycket snäf, hemmaväfd yllekjol, svart bombasinslif, rutig bomullshalsduk och hvitt lenongsförkläde, tydligen påsatt af frun.

— Fem koppar med dopp, skynda dig, Brita! ropade kommersens förestånderska inåt tältet, der kokningen försiggick.

— Dä stå' väl inte för lifve' heller, ljöd Britas röst tillbaka. Man ä' väl inte mer än folk, skulle ja' tro. Herre jesses, så hon sqvälar (skriker), tillade hon, när fruns uppmanande röst hördes ännu en gång.

— Jag kom', när jag blir tereds.

Ändtligen kom Brita, försigtigt bärande den stora kaffepannan framför sig, med handtaget omviradt med yllekjolen, för att inte bränna sig.

— Häll i fem koppar der nere, och kom sedan hit med pannan! ropade frun.

Men bordet var för högt och Britas kjol för snäf; det kom inte mer än ett par droppar ur pipen.

— Häll upp kjortla bak, så rinn' dä bättre, uppmanade Brita de tåligt väntande kunderna. — Ett, två, tre, — *fyra*, slog kyrkklockan.

Ve mig, som skulle hafva varit hemma klockan ett, för att få middag. *Nu* var det inte värdt att gå hem förr än klockan sex, när aftonvarden, för mig qvällsvarden, serverades.

— Brita, en kopp kaffe!

Sex skilling? Nu hade jag bara tre skilling kvar till pennknifven, som jag sett på en hel vecka. Herre Gud, så svårt det var att hushålla!

Mörkret föll hastigt på. Ett doft trampande, mullrande buller gick genom hela staden, som nu var öfverfylld med marknadsbesökande.

Stora torget var packadt med folk. Det liknade ett upprödt haf med fosforiska lyspunkter, representerade af

lyktorna, hvilka, upphängda på stänger, sågos mera än de läto se.

Positiverna hvilade sig icke ett ögonblick. Fielerna och dragspelen ljödo raskare.

Säljarnes älskvärdhet fördubblades. Klockbyrtarna grälade högljudt om de olika fördelarna hos en Paris eller en London såsom urmakare. Hästskojarna kommo utledandes med sina spattsjuka kräk, hvilka de i den osäkra belysningen hoppades kunna purra på någon dimögd köpare.

Skål, gräl, sång i alla hörn. Lif, oväsen, støj öfverallt. Nu var det muntert att vara med.

Boden, der dricksvarorna serverades, var alldeles öfverfylld med folk. Nu kom en hel falang med ungdom och skulle in. Pojkarna skuffade på, jäntorna stretade emot. *Vett* skulle man väl visa att man hade.

— Ro hit me' nå'nting te dricka, ropade anföraren, en ung hemmans- eller rättare skogsägare, i splitter nya kläder, hög, svart hatt, som satt bak i nacken, röd silkesnäsdruk, fastsatt med en knappnål i ena bakfickan, och käpp under armen.

— Piccadon? Åh hut! Champagne ska' vi ha', men ingen dynja, utan tocken, som kostar tio riksdaler butelja.

En bit från den allmänna stråkvägen satt en helt ung bondflicka med blida, vackra drag och djupa gropar i kinderna, när hon log, som hon gjorde just nu, ehuru sorgset, inbegripen i samtal med en ung dräng med mörka ögon och yfvigt, svart hår, tydligen en »utbölning i bygda».*

* Främling på orten.

— Nog vet jag du håll' åf mig, Thore, men att lemna far för dej, så länge du lef' som du gör, vore en större synd, än jag kunde bära på.

-- Från och med i dag är det slut med lefva, som du säger, Karin. Jag blef så konstig till mods, när jag kom att titta i psalmboken, som jag köpt åt dig. Och när jag tänkte på en sådan Guds engel du var . . .

Jo, nog var det roligt höra på *dem* alltid! Nej, tacka vet jag då gubben och gumman, som, på hvar sin sida om kärran, med en töm hvar i handen, stodo och grälade om de skulle fara hem eller stanna qvar. Gumman körde på, gubben höll igen. Slutet blef att gumman for sin väg med alla inköpen, under det gubben stod hickande qvar och svor att »trollen tagit käringa hans.»

Nej, nu kunde det vara tid att begifva sig hem! Jag var halfdöd af hunger. Min sista slant hade gått åt till en hvetekuse, men hvad hjälpte *den*? Om jag bara sluppe att möta min mor!

Hjertegod och älskvärd, var hon likväl icke att leka med — och jag såg förfärlig ut.

Under den sista halftimmen hade jag, med ögonen slutna och armarna tätt tryckta till bröstet, låtit mig på måfå föras framåt af en böljande, mullrande folkhop, inbillande mig vara utkastad i en strid, väldig ström med lodräta strandbräddar. Att man efter en sådan färd icke kunde taga sig bra ut, var ju gifvet. Hatten var tillstuckad, vantarna borta, klädningen sönderrifven, för att icke tala om diverse blånader och märken, som min sjöresa förskaffat mig extra. Dessutom hade mitt tilltag, att sy samman trenne »gracer», hvilka grälade om en konfekt-

påse, utdelad af någon landtlig Paris, blifvit upptäckt, och en af de först nämnda hade begifvit sig hem till min mor, för att fordra ersättning för en sönderrifven kjol. Tacka vet jag i forna tider, då voro inte gracerna så noga!

Emellertid var det med vissa, obehagliga aningar, som jag begaf mig på hemvägen.

Nej, men så grann bryggstugan var! En enda blick genom fönstret bara! Väggarna med sina mystiska, mörkröda tygskynken och trolska glasögon, tombolahjulet, som oupphörligt svängde omkring, musiken — allt detta föreföll mina oerfarna sinnen såsom höjden af all herrlighet,

Med näsan hårdt tryckt mot rutan, sörjde jag, glömsk af njutna fröjder, innerligt min förlorade tolfskilling, när i det samma »panoramaherrn» fick se mig.

— Schtig in, schtig in, lilla mamsell! ropade han smilande, strax igenkännande mig sedan han var hemma för att göra upp. Koster ingenting.

Glömnda voro hunger, alla obehagliga tankar och aningar. Med klappande hjerta åtlydde jag inbjudningen.

Rummet var till hälften fylldt med folk. Robèrt, Robèrt, ljöd det från positivet, som, uppstaldt på ett par bockar, drogs af en omkring tolf års gammal gosse med lockigt, blåsvart hår, bleka, infallna kinder och mörka, trötta ögon.

Tonerna ljödo så besynnerliga, så afbrutna.

— Rob-e-e-rt, Rob-e-e-rt, ljöd det.

»Panoramaherrn», en kort, bredaxlad tysk med låg panna och obehaglig uppsyn, höll på att förklara taf-

lorna, hvilket han gjorde med stor snabbhet och på mycket dålig svenska.

I det samma kom min gamle bekante, den ljuslårige drängen, in, åtföljd af en hel skock ungdom.

— Schtig på, ärade herrschkaper, ropade värden på stället. Denna tafla vereschtäller Stockholms schlott.

— En så'n bengel te' ljuga, afbröt en liten, klotrund bondjanta, med blekblåa ögon och en käck uppånsa. Då dänne vara Stöckholms slott! Dom ä' ju inte go te ha' en korsten på take' en gång! Då ä' väl kongliga lagåla, kan ja' tro.

— Denna tafla vereschtäller den sofvande Endymion.

— Hvad jesse namn säg'en?

— Huga då (husch då), token otäckelse!

— Titta inte dit, jäntor, han har inte mera på sej än min hand!

— Robèrt, Robèrt, ljöd det allt ojämnare, allt långsammare.

Föreisaren röt ett par ord på italienska åt gossen, som häftigt ryckte till och öppnade de tunga ögonlocken. Sedan drog han med nervös ifver vefven omkring, men redan efter några ögonblick ljöd det lika ojämnt, lika ryckigt som nyss: Robèrt, Robèrt! Det lät nästan som om positivet snyftat.

— Fasligt ynkelig låt, ni bjud' folk på! ropade en liten, hjulbent skomakare, sällskapet sprätt. Dra till me' nå'nting muntert, hoppansa!

Tysken gick fram till gossen, ruskade honom omildt vid armen och famlade med handeln öfver regeln, som bestämde styckena. Nu först såg jag, att det främmande barnet hade en markatta af minsta sort gömd under den

trasiga jackan. Djurets ögon glödde och det gnisslade ursinnigt tänderna, när »husbonden» nalkades.

— Ärade herrschkaper, den verdömda limmel har verschtört den vef. Robèrt dock vare en micket munter vals, om man blott drar den ordentligt kring. Schå här.

Med blicken ångestfullt fästad på förevisaren, började gossen sitt tunga arbete å nyo.

— Robèrt, Robèrt, ljöd det, nu som ett ångestskri.

— Nobla herrschkaper, här vara en micket skön tafla: sabinskornas bortröfvande.

— Dä va' en otäcka tē se ut!

— Hocken?

— Sabina, vet ja'; dä ä' väl hon, dom bär i spetsen. Dom ha' väl gått sig rent förderfvade, för att leta rätt på kritttra, kan jag tro.

— Robèrt, Robèrt, ljöd det ännu en gång, sedan tystnade musiken helt plötsligt. Gossens hufvud hade sjunkit ned mot instrumentets kant, och han sof, som blott ett till ytterlighet uttröttadt barn kan sofva.

Tysken mumlade en ed och, fattande den sofvande i det långa, lockiga håret, tilldelade honom en häftig örfil.

— *Sancta Madre*, mumlade barnet och tryckte ena handen mot bröstet, i det han med den andra fasthöll markattan, som våldsamt arbetade för att komma lös.

Man kunde icke se någonting mera hjälplöst, än detta stackars, darrande barn, tydligen sjukt eller dignande af trötthet, med de sorgsna, mörka ögonen fulla af tårar och de bleka läpparna skälvande af rädsla.

— Ni får icke slå honom, ropade jag häftigt, när den grymma handen höjdes ännu en gång.

— Liten mamsell vet inte . . .

— Ni får inte slå honom, upprepade jag envist. Jag skall draga vefven åt er i stället, tillade jag majestätiskt, följande ögonblickets ingifvelse.

— Robèrt, Robèrt, ljud det å nyo, men nu var det jag som bestod musiken. — En glädjestråle tändes i gossens trötta ögon.

— *Gratia*, mumlade han och förde hastigt fällen af min klädning till sina läppar. *Dio voi benedete*.

Förevisningen af taflorna försiggick nu i ostördt lugn. Redan efter fem minuter badade jag i svett. Tänk om någon hemifrån fick se mig. Gud, så trött jag var!

En blick på gossen, som å nyo sof, med hufvudet lutadt mot väggen, upplifvade dock mitt sjunkande mod för ett ögonblick.

— Robèrt, Robèrt!

Ett, två, tre, fyra, fem — åtta slog rådstuguklockan. Gud nåde mig.

— Robèrt, Ro . . . Nej, nu var det alldeles slut! Min domnade arm föll maktlös ned mot sidan, och jag sjelf på en hög med skräp, som låg uppstapladt i ena hörnet.

Ombytet vid positivet hade försiggått så hastigt, att det icke blifvit observeradt, men när nu musiken för andra gången tystnade, vände sig publiken förargad om. Den uppfattade dock genast förhållandet.

— Nej, men se på pojkräke', så rent eländig han ser ut, å hon, som inte håll' sig för go att sköta spele'!

— Undan, pojkar! Här skall valsas! ropade den ljushårige drängen, fattande tag i vefven.

— Tjo! Låt pojckstackaren sofva, tycks nog behöfvat, å inte ä' dä hånne göra för *honne*, inte.

— Robèrt, Robèrt, ljöd det nu i tempo presto. Ärade herre, schläpp! skrek tysken, tydligen i full förtviflan öfver sitt instrument. Men ingen hörde honom, tack vare det oändliga stoj och oväsen, som uppstod kring den nye musikanten.

— Robèrt, Robèrt, ljöd det, nu prestissimo. Robèrt, Robèrt! Jag trotsar något hofkapell, att kunna taga maken till tempo.

— Nobla herre, schläpp! ropade tysken ännu en gång och fattade med båda händerna kring den oförskräckte spelmannens arm.

— Den pojke är en verdömd limmel, en landstriker, som jag feder och kläder för ingenting och som bare hviler sig. Tacker ödmjukast, ärade herre. — Beppo!

Gossen reste sig hastigt och gnuggade sig i ögonen.

— Du schpeler ju gerne på den positiv?

Tyskens vänliga röst verkade tydligen fördelaktigt på hopen.

— *Io sono fatigato*, mumlade barnet matt och kastade en skygg blick på husbondens hala ansigte.

— Ärade herrschkaper! höra sjelfva. Det vara hans högsta fröjd. Bara komma på en liten sömnsjuka, som jack noch schkall bote efteråt, tillade han mellan tänderna och med ett uttryck så elakt, att jag ofrivilligt bäfvade för min skyddsling.

Gossen kastade en förtviflad blick omkring sig och drog sedan hastigt vefven omkring ett tag, men blott ett enda, sedan sjönk han med ett svagt ångestskri ned

till golfvet, under det en varm blodström forsade öfver de bleka läpparna.

— Der ska' du ha, din skojare! ropade den nyss afsatte exekutören och tilldelade tysken en örfil, som aldrig var bättre gifven och aldrig bättre förtjent.

Med ett af raseri förvridet ansigte reste panorama-herrn sig upp ifrån golfvet, dit det häftiga slaget slungat honom, när i detsamma markattan, som hittills ingen observerat, ursinnig kastade sig öfver honom och började att med tänder och klor bearbeta hans hufvud och ansigte. Somliga af åskådarne flydde, i tanke att det var sjelfva mörkrets furste, som infunnit sig, andra skratade och uppmanade det rasande djuret med höga rop att hålla i sig; tysken svor eder så långa och så många, att man kunde ordentligt häpna, och under allt detta oväsen låg gossen orörlig, dödsblek, blodig på golfvet, med en flik af det röda draperiet till hufvudkudde.

Slutligen lyckades tysken fånga sin angripare. Ursinnig, sönderklöst och sönderbiten, höjde han honom i luften, tydligen i tanke att krossa honom mot väggen.

— Kom inte sta! ropade den ljushårige drängen och ryckte det flämtande djuret ifrån honom. Lille herrn har slagits som en hel'n karl, tillade han aktningsfullt, och du behöf' allt du får, din fördömda barnplågare.

Hvad skulle man taga sig till med gossen?

— Jag skall springa hem efter hjälp, sade jag beslutsamt.

Med hatten i nacken, svettdrypande och sönderrifven, sprang eller, rättare, knuffade jag mig tvärs öfver gatan hem till oss och mötte i förstugan min mor, som, beväpnad med en stall-lykta, just skulle gå ut och söka sin — om ej i dygder, så i år — Benjamin. Glömsk

af egen fara, berättade jag andlös, hvad jag sett, och som min mor alltid var redo att hjälpa, der hjälp behöfdes, gjorde hon inga onödiga frågor, tog icke upp tiden med förebråelser, utan följde mig genast. Bryggstugan var så packad med folk, att vi endast med möda kunde tränga oss fram. Gossen låg nu med hufvudet i en barmhertig bondgummas knä.

— Jag tager honom upp till oss, sade min mor kort. Hvilken vill bära honom?

— Jag, sade den ljushårige drängen, hvilken med markattan under armen misstroget bevakade hvarje rörelse hos tysken, som å nyo, smilande och mjuk, sökte påkalla »ärade publikens» uppmärksamhet för sina taflor, under det från positivet, nu draget af en fräknig bondpojke, fortfarande ljöd: Robèrt, Robèrt.

Folket lemnade villigt rum för det lilla tåget, och sedan den unge martyren för råheten och egoismen blifvit lagd i en mjuk, varm bädd, efterskickades läkaren.

— Intet hopp, ljöd hans dom.

Barnets hela kropp var full med blånader och sår, märken efter förutgångna misshandlingar, och dessutom ända till hemsckhet afmagnad. Det stackars, lilla bröstet rosslade och arbetade tungt, men så småningom lugnade sig de ojämna andetagen och en stilla sömn infann sig.

— Arma, lilla barn, utkastadt i verlden ensamt, hjälplöst för att förtrampas, lida och dö! sade min mor sakta, under det tvänne tårar, ovanliga gäster i hennes ögon, föllo ned på den lille främlingens panna.

— *Madre mia*, mumlade barnet ömt.

Han hade då ägt en mor, som gråtit öfver honom! Hvarför hade hon lemnat honom ensam, för att lida, förtrampas, dö?

Bevekande bad jag att få dela min mors vaka, hvilket dock icke bifölls; jag fick endast lof att sitta uppe ännu en timme.

Barnet sof alltjämnt, men utanför ökades bullret och oväsendet för hvarje ögonblick. Det hade växt upp storm på hafvet, stormen öfvergick till orkan, när helt plötsligt det blef tyst och lugnt, som genom ett trolleri. Klockan slog tio, en trumhvirvel hördes, och för den dagen var marknadslifvet avslutadt.

Den plötsliga tystnaden väckte den sjuke. Han slog upp de mörka, oändligt sköna ögonen, hvilka redan hade detta frånvarande, väntansfulla uttryck, som blott de få, hvilka gläntat på evighetens port, och såg sig undrande omkring. I detsamma stack markattan, som hittills orörlig suttit på hufvudgården, med de blinkande, tårade ögonen fästade på troligtvis sin ende väns ansigte, fram hufvudet och lade det med ett sakta, klagande ljud mot hans kind.

— *Bobio mio*, hviskade barnet ömt. *Bobio mio. Amate Bobio*, tillade han bedjande och försökte att lägga markattans ludna hand i min mors.

Gråtande lade jag mig, och när jag vaknade, hade Beppo återvänt till sitt *bella patria*, som hans sista ord varit.

Händerna hvilade hopknäppta på bröstet, och det affallna ansigtet hade ett uttryck af stilla frid, som visade att hemkomsten varit ljuf, om ock resan varit svår.

Amate Bobio! Arma Bobio! Hopkrupen på det lilla likets bröst, nekade han att emottaga någon föda och hans sakta, oupphörliga jämmer var hjertslitande att höra. På tredje dagen upphörde Bobios klagan för alltid, och de båda barnen af det soliga södern gömdes

i en gemensam graf der uppe, högt i den kalla, kärftva norden.

Panoramaherrn försvann redan andra marknadsdagen, troligen rädd för alla esterräkningar.

Besynnerliga motsats! Jag hyser ännu i dag en afgjord förkärlek för positiver, tack vare de *glada* minnen, de framkalla, men har aldrig kunnat förmå mig att åhöra operan Robèrt. Sjelfva namnet har en plågsam klang i mina öron och i mitt hjerta ljuder ännu i brutna, snyftande toner: Robèrt, Robèrt, en grafsång, inflickad i en fars.

En dummerjöns.

Det rådde en ovanligt vek och poetisk stämning i vår krets. Kärlekshistorier, den ena mer rörande och romantisk än den andra, aflöste hvarandra. Slutligen kom turen till kunglig sekter X., litteratör och litet af hvarje för resten, och han berättade då följande:

— En vinterafton för ungefär ett år sedan satt jag som nu framför brasan, ehuru då hemma hos mig och ensam.

Utanför hven blåsten, snön föll i täta flockar, och det var med en känsla af oändligt välbehag som jag sträckte ut mig i min bekväma länstol, drömmande, betraktande lågorna, som dansade och hoppade i sitt trånga fängelse, graciösa som Terpsichores tärnor.

Jag var i en underlig sinnesstämning. Om det icke vore så utnött att tala om »Lidnerska knäppen», skulle jag säga att dess vålnad nyss hemsökt mitt hufvud och vändt upp och ned på mina eljest så sansade och lugna begrepp. Jag kände mig kallad att blifva något stort. Jag skulle blifva författare, men ej en sådan som smyger sig fram i toleransens skymning, utan en som ilar sin bana framåt i ärans och berömmelsens strålgans.

Det var sagdt.

Jag beslöt mig för en historisk 5-aktstragedi i den *högre* stilen.

Personerna voro snart ordnade, men sedan lågo de som otympliga dockor i min fantasi barnkammare och det var mig omöjligt att blåsa lif och själ i deras orörliga lemmar.

Knäppen hade varit för svag.

Förargad beslöt jag då att göra mig af med hela sällskapet, hoppade öfver de fyra akterna och började med slut-tablån i den femte. Det gick undan. *Sluta* skulle jag åtminstone som en stor man.

Jag sjelf, hjelten, satt på kejsartronen, dödsblek, med förvridet ansigte och betydligt med blåsyra i kroppen. På tronens trappsteg låg min son och efterträdare med en värja tvärs igenom kroppen. Utanför scenen var ett förfärligt gny och buller. Mina hofmän fäktade som galningar, när i detsamma inbillningens tråd, på hvilken nyss hjeltinnan, min trolösa maka, med en dolk i bröstet och en giftbägare i handen, hängt upp sig, brast sönder, itusliten af en omild hand som knackade på dörren.

— Stig in! röt jag.

En medbroder i Apollo vet hur det käns att blifva störd i ett sådant ögonblick.

Dörren sköts försigtigt upp, och Kalle, husets vedbärare och mitt faktotum, inträdde. Kalle var, eller rättare är just ingen skönhet. Han vindar förfärligt, är rödhårig och illa växt, har af en ramlande vedtrafve fått sin näsa slagen på sned, och hvad munnen angår trotsar den all beskrifning. Man talar om att köra in med hästar och vagn, men åtminstone hade spannhästen fått rum, det är då säkert.

Kalle kallades allmänt för »dummerjösen» och var ständigt utsatt för spott och spe, i synnerhet af husets jungfrur, som aldrig tröttnade att göra sig lustiga öfver hans fulhet. Kalle försvarade sig aldrig, »dertill var han för dum», skrattade i kapp med angriparne och höll tåligt tillgodo med sitt öknamn, som alldeles utträngt hans rätta. Men en gång blef han ond. Det var då betjenterna — jag bor i ett aristokratiskt hus — togo sig för att kristna om honom ännu en gång, då till Jöns Dummer. Troligen tyckte han, att *en* omskrifning eller rättare omsvängning af hans hederliga namn var nog.

Emellertid stod nu Kalle på mattan innanför dörren till mitt rum, med den eldröda luggen hängande i pannan och hatten klämd mellan fingrarne.

— Hvad vill du, slaf? frågade jag doft, fortfarande insvept i inbillningens konungamantel.

— Ursäkta, herr sekter, sade Kalle bugande sig, men sektern har alltid varit så schangtil och hyggelig —

— Vidare! afbröt jag otåligt.

— Jo — si, hostade Kalle, då är så — hm — att — jag är kär.

Jag plumsade ögonblickligen ner i verklighetens lervälling igen. Tack vare er grymhet, mina damer, har ordet *kär* en särdeles obehaglig klang i mina öron.

— Och så vill jag gifta mig, fortfor Kalle.

— Nå, hvem hindrar dig? frågade jag, tänkande i mitt sinne att det var bra mycket angenämare att vara läkare än patient.

— Men si hon vill inte, hon, fortfor Kalle i jemmerlig ton.

— Och som giftas är den enda dårskap man ej kan begå ensam, så står du der, sade jag, ofrivilligt skratande åt hans tragikomiska fysiologi.

— Alldeles precis, suckade Kalle och betraktade mig — så godt han kunde.

— Nå, men hvad kan *jag* göra åt den saken? frågade jag tändande min cigarr.

Kalle hostade, skrapade med venstra foten och såg mäkta förlägen ut.

— Nå-å? sade jag uppmuntrande.

Det var tydligt att Kalle gjorde en oerhörd ansträngning för att tala.

— Om herr sektern, började han slutligen, som har sådana märkvärdiga talförmågor, skulle vilja —

Kalle höll mycket belevadt handen för munnen och spottade.

— Hvad? frågade jag, kännande medlidande med hans »qual».

— Sāja ett godt ord för mig, skulle hon kanske ge med sig, tillade Kalle brådskande och såg lika lätt ut som en student efter ett rekommenderadt brefs ankomst.

— Hvad heter menniskan? frågade jag majestätiskt, i hemlighet kännande mig smickrad öfver hans tilltro till mina talanger som talare.

— Jo, det är Lotta nere hos barons, svarade Kalle

och torkade sig i ansigtet med den obetydligaste näsduksimitation jag någonsin sett.

Lotta nere hos baronens! Jag hade mina egna skäl hvarför jag ogera dit åtog mig en beskickning, men Kalles böner voro så ihärdiga att mina skrupler slutligen gåfvo vika, och dessutom var herrskapet borta.

Jag kastade af mig min turkiska nattrock, »vadderad med inspirationer», för med kammen genom mina lockar, (kunglig sekter X:s lockar liknade Cæsars — utvändigt) och begaf mig så ut på giljarfärd, sedan jag gifvit Kalle stränga förhållningsorder att icke röra sig från stolen på hvilken han satt.

Jag hade i flere år umgåtts hos baronens och hittade mycket väl till köket, hvars dörr i dag ovanligt nog stod oläst.

Kokerskan var borta, och framför sin toalett i »jungfruburen» satt Lotta, med en kolossal skräddarsax i handen och en hvit spilkum stjelpt öfver hufvudet, syssel-satt med att klippa luggen i pannan jemn efter spilkum-mens kant.

Hon var så fördjupad i sitt arbete att hon icke märkte mitt inträde.

— Kära Lotta, började jag.

Lotta uppgaf mycket comme il faut ett litet skri och tappade saxen i golfvet.

— Kära Lotta, återtog jag utan att låta mig bekomma, nu är jag här för att fria.

— Kors i guds namn! ropade Lotta och neg tag på tag till stor fara för spilkummen, som lik en gloria omgaf hennes strålande ansigte.

— Ja, inte för min egen räkning, tillade jag hastigt.

— Nå, jag må säga.

Den förtörnade sköna slog en knyck på nacken och mycket riktigt, der kom spilkummen, hoppande först på hennes näsa och sedan med en ljudlig skräll i golfvet.

— Jag är här som böneman för Kalle Hansson, återtog jag utan att låta störa mig hvarken af knycken eller skrällen.

— Dummerjösen! Nå, skäms han inte.

— Skänmas för denna heliga känsla, som utgör människans välsignelse! ropade jag med patos och slog mig för bröstet. Nej, stolt må han känna sig att i sitt bröst bära denna gudaflamma, och än stoltare ni som upptändt densamma. (Kalle borde hafva varit nöjd om han hört mig).

— Jag gitter inte höra, fnyste Lotta föraktligt och sparkade porslinsbitarne i en vrå. En sådan fuling. Skäms *han* inte?

Den här gången tyckte jag mig höra en misstänkt tonvigt på personliga pronomet han, men jag låtsade intet om utan återtog högtidligt:

— Hvad betyder kroppslig fågring? Hans hjerta —

— Jag ger katten hans hjerta, afbröt Kalles obarmhertiga sköna. Tycker verkligen sektern, att *jag* ser ut att passa för honom?

Lotta stälde sig med armarne i sidorna midt framför mig, tydligen på det högsta förgrymmad.

Lotta hade pigga bruna ögon, röda kinder, en smärt midja, små händer och visste mer än väl af sina föredräden.

— Hvarför ej? sade jag lugnt. Sjalarnes sympati —

— Sympati för ett sådant der rödhårigt vidunder! inföll Lotta häftigt.

— Lotta! sade jag varnande.

— Tockna ben han har sedan! fortfor fästmon »in spe». Man kan se hela Ladugårdslands kyrktorn tvärs igenom dem.

Jag ber om ursäkt, mina damer, men de benen fastnade mig i halsen. Jag mumlade visserligen något om att de tillhörde den sköna götiska hvalfbågsstilen; men Lottas arkitektoniska smak låg inte åt det hållet och hon var fullkomlig okänslig för alla öfvertalningar.

Slutligen yttrade hon spetsigt:

— Jag tycker verkligen, att sektern, som är så skicklig i att tala för *andra*, borde kunnat ha talat litet bättre för sig sjelf.

Hon hade lyssnat vid salongsdörren!

Jag retirerade — med hur pass väl bibehållen krigs-ära öfverlemnar jag åt ert eget bedömande.

När jag kom upp till mig, fann jag Kalle der jag lemnat honom, och trots min förargelse meddelade jag honom nu i så skonsamma ordalag som möjligt den snöpliga utgången af min beskickning.

Men nu gjorde Kalle något som han icke bort göra: han grät.

— Skäms du inte att gråta som käring! sade jag både harmsen och häpen öfver hans grimaser.

Ett långdraget bu—hu—hu—u—u—u—! var det enda svar jag fick.

— Håll mun på dig, säger jag.

Kalles mun var i detta pröfningens ögonblick för färlig. Hela ekipaget med kusk och betjent till hade trygt kunnat komma både ut och in.

Slutligen blef han tillräckligt herre öfver sin rörelse för att kunna tala.

— Och jag som älskade henne så svårt, snyftade

han. Å fem tusen kronor har jag på banken, som hon skulle fått att anfakta sig med bäst hon ve—e—elat.

— Har du fem tusen kronor på banken? frågade jag.

— Ja-a. Fick ärfva en moster. Men hvad bryr jag mig om det *nu—u—u—!*

— Och det har du inte berättat för Lotta?

— Hvad skulle det tjenat till? frågade Kalle enfaldigt.

— Du *är* en åsna, min käre Kalle, förklarade jag och körde ut honom.

Ungefär en vecka derefter mötte jag Lotta i förstugan, klädd i full stass för att gå ut.

— Hvart skall det bära af? frågade jag utan att låtsa om vårt sista möte.

— Till Berns, om sektern prompt ska' veta't, sade Lotta snäsigt.

— Ensam? frågade jag, rufvande på hämdplaner.

— Åh, nej bevars. Jag är bjuden af — en kusin, norsk skarpskytt; en *riktig* karl, som inte är tjockare om lifvet än så.

Lotta satte tillsammans sina knubbiga, handskbeklädda händer, så att de bildade en ring af ungefär ett halft kvarters vidd.

— Och Kalle? frågade jag utan att gifva mig in i något resonnemang om måttet på en *riktig* karl.

— Gud vet hvar det kräket håller hus, sade Lotta föraktligt. Vi hafva inte sett honom på åtta dagar, och nu har baron skaffat sig en ny vedkarl, en med mustacher.

Ordet fick dimensioner i Lottas mun.

— Kanske att Kalle sagt upp sina penningar och flyttat härifrån, sade jag helt likgiltigt.

— Har Kalle pengar?

Lottas röst kan endast beskrivas med tolf utrops-tecken.

— Fem tusen kronor!

Lotta tappade muffen och stödde sig mot köksdörren.

— Och dem tänker han skänka åt sin hustru, när han får någon, fortfor jag fast besluten att gifva betaldt för salongsdörren.

— Åt sin hustru!

— Men han lär väl aldrig få någon, tillade jag tänkande en cigarr. En sådan der fuling — —

— Å värre kan man få se, sade Lotta resande sig.

— Som är både rödhårig och skelögd, fortfor jag utan att låta mig bekomma. Ett riktigt vidunder —

— Det är lögn, förklarade Lotta bestämdt. Inte är han någon skönhet, det är då visst; men så har han så mycket bättre hjerta.

— Tockna ben han har sedan, fortfor jag obarmhertigt. Man kan se hela Ladugårdslands —

— Sektern borde just skämmas att tala illa om en människa, som inte kan försvara sig, afbröt Lotta med blossande kinder.

— Hvem kunde väl passa för *honom*? återtog jag, besluten att icke spara på ammunitionen.

Men Lotta hade fått nog. Hon gaf mig en förbittrad blick, ryckte upp köksdörren och slog den sedan igen om sig med en väldig skräll.

Norske skarpskytten, *kusinen*, fick gå ensam till Berns den aftonen, om han hade lust. Lotta satt hemma och skref, till hvem vet ingen, men en vecka derefter kom Kalle upp till mig och berättade med tårar i ögonen, att Lotta och han voro förlofvade samt att hon

alltid älskat honom, ehuru hon varit för blyg att tillstå det.

Jag gaf honom naturligtvis min välsignelse, öfvertygad att en man, som inträder i det heliga äkta ståndet under så lyckliga auspiciersom han, inte kunde undgå att blifva lycklig.

På våren stod bröllopet nere hos baronens, och strax derpå flyttade det unga paret till Hornsgatan, der Kalle lyckats erhålla en portvaktarsyssla.

Så småningom föllo de ur mitt minne; men en dag, ungefär ett halft år efter bröllopet, blef jag på ett kraftigt sätt erinrad om deras tillvaro. Jag låg och drömde på min soffa, när en bestämd knackning hördes på dörren. Jag öppnade, ehuru ovilligt, och in trädde fru Lotta Hansson, svart som ett åskmoln, iklädd en mycket tarflig dräkt.

— Mjuka tjenare, sade jag artigt. Det var en angenäm öfverraskning. Var så god och sitt!

— Hör på, började fru Lotta, sedan hon väl slagit sig ned, var det eller var det inte sektern som sade, att Kalle hade fem tusen kronor på banken?

— På banken kan jag icke påminna mig att jag sade han hade dem, svarade jag försigtigt, vädrande en snara.

— Men sektern sade, att han hade dem? envisades hon.

Som den sanningen var allt för påtaglig, kunde jag inte neka.

— Lögn var det hvarteviga ord! ropade fru Lotta förbittrad. Han har inte mer än så.

Med ett uttryck af oändligt förakt strök hon den ena handen öfver den andra.

— Är det möjligt? sade jag verkligen öfverraskad.

— Och jag, jag gudbevars skulle få dem jag, fortfarande min gäst allt rödare och rödare, och så lockade han af mig mina stackars styfrar, tre hundra kronor och litet dertill var det i alla fall. Skulle sätta in alltsammans på *ett* ställe bevars, och så behöll han dem sjelf. Åh, det är så att man kan spricka!

Jag trodde, att hon bokstafligen skulle hålla ord; så svälde hon af harm.

— Min bästa fru, sade jag lugnande.

— Bästa, jag är inte någon bästa, jag är en stackars narrad, olycklig människa, som kommit för att säga sanningen, och sanningen säger jag.

Gud vet hvad hon sade, men mycket var det, så mycket att hon slutligen tappade andedrägten och lutade sig bakåt, tydligen i tanke att svimna. Jag visste rakt inte hvad jag skulle göra; slutligen fann jag på råd. Fattande min hatt, sade jag att jag skulle skicka bud på Kalle, och se, det hjälpte bättre än något luktsalt. Fru Lotta reste sig hastigt, fullkomligt återstald.

— Uselt var det i alla fall af en man sådan som sektern att gå i maskopi med den uslingen att lura en stackars oskyldig flicka i förderfvet, sade hon.

Men nu tyckte jag det kunde vara nog.

— Hör på, fru Lotta, sade jag allvarsamt; Kalle sade verkligen till mig, att han fått ärfva fem tusen kronor efter en moster.

— Du min skapare, afbröt Lotta, människan lefver än i dag och är fattig som en skåpråtta. Och så är han elak till på köpet, tillade hon gråtande.

— Kalle elak! Nej, det var då ej möjligt.

— Både möjligt och sant, snyftade fru Lotta. Han

lurade oss allesammans, och nu får jag bära upp alla elakheter, som han fått taga emot. Han hade svurit på att jag, som gick värst åt honom, skulle bli hans hustru, och han höll ord, det odjuret. Men så mycket är dock visst, att hade icke sektern talat så grant (hm!) för honom, hade det aldrig blifvit något af.

— Kära fru Lotta, svarade jag, görande ett för-
tvifladt försök att vända alltsammans i skämt, det var
ju *jag* som *sist* sade, att han var skelögd, rödhårig —

Fru Lotta reste sig med stor värdighet och torkade
sina ögon.

— Jag ser nog, sade hon, att sektern drifvit spek-
takel allt igenom; men uselt var det i alla fall och så
länge jag lefver kommer jag aldrig att förlåta sektern,
kom det evigt ihåg.

Hon höll ord. När jag några dagar derefter träf-
fade henne ute, besvarade hon ej min helsning, och när
jag för en tid sedan var bjuden på middag i det hus
der hon och Kalle skötte portvaktaresysslan, lät hon mig,
iklädd tunna balstöflar, stå i snön en hel halftimme utan
att akta på alla mina böner och vinkar. När hon ändt-
ligen behagade släppa in mig, var jag alldeles stelfrusen,
men den blick som träffade mig tvärs igenom glasrutan
kom mig att glömma både snö och köld, och gud vet
om jag icke tyckte att soppan var skällhet, ehuru den
stätt på bordet nära en halftimme.

Och Kalle? Han är fortfarande ansedd som en
dummerjöns.

Skön Rosamunda.

Ett barndomsminne.

fter föräldrarna hade hon fått ärfva ett litet rödmåladträhus »norr i stan» med en skorsten nästan lika hög som huset sjelft och en vacker gård, som på sommaren var planterad med löjtnantshjertan, brinnande kärlek, ringblommor och en rabatt solrosor, som utgjorde hennes stolthet.

Fönsterna voro låga och belägna tätt intill gatan, men rutorna voro ständigt klara, gardinerna bländhvita

och mellan blommande myrträd aftecknade sig luftiga festoner af mustascher, pipskäggar, valkar och — blygsamt dolda bland de tätaste grenarna — lösflåtor och peruker.

Hon försörjde sig med hårarbete, och när detta tröt gick hon i husen som täckstickerska och linnelagerska. Elaka menniskor sade, att hon var puckelryggig, men det var idel förtal. Hon var bara »litet satt i växten», och litet, helt litet, vriden åt venster, som om någon på skämt börjat att använda henne som korkskruf och glömt att vrida henne rätt igen. Eljest såg hon inte illa ut. Hyn var frisk fast fräknig; näsan hade en käck form uppåt; käkarna voro skarpt utvecklade och munnen stor, men försedd med jemna, gulhvita tänder, ögonen blå och svärmiska. Det enda verkligt vackra hon likväl egde var hennes hår — det var fullkomligt praktfullt. Vågigt, glänsande, blåsvart, täckte det henne nästan till fötterna. Också var det hennes triumph att skaka ned det inför beundrande kunders blickar, som bevis på sin »konst». Det hviskades om, att det knapt fans en äldre fru i staden, som inte på sitt hufvud bar litet af detta öfverflöd. Mamsell Rudqvist ansåg tydligen sitt hår som sitt förlagskapital och försökte draga så mycken nytta deraf som möjligt. Det må nu inte förtänkas henne. Dessutom tyckte »hela stan», att det var så innerligt treffligt att se svarta strån sticka fram ur fru B-s ljusbruna fläta och rektor K-s gula peruk få de besynnerligaste skiftningar i mörkt, att man lät hennes kapitalomsättning fortgå i ostördt lugn, så mycket mer som offren aldrig vågade beklaga sig. På den tiden var löshår ännu en hemlighet, en djup hemlighet, hvilken man inte ens vågade anförtro åt sin bästa vän.

Vår första bekantskap gjordes öfver en tackbåge, der hon stickade min äldsta systers brudtäcke. Hon var alldeles förtjust i att sticka brudtäcken — isynnerhet röda. »De kastade ett rosenskimmer öfver hennes lifs öken», som hon uttryckte sig. *Mig* intog hon med ens. Barnpigan sade, »att hon var som en lefvande roman», och om man med en lefvande roman menar, att ända till brädden vara öfverfylld af kärlekshistorier, romantiska äfventyr, baserade på kärlek, kärleksvisor, hemlighetsfulla äfventyr med kärlek till grund och kärlek till ände, — då gjorde hon i sanning skäl för namnet. Jag lyssnade med öppen mun och klappande hjerta till alla de underbara taflor hon upprullade, och om jag också inte förstod alt hvad hon sade, förstod jag dock att verlden var full af hemlighetsfulla, tjusande händelser, och att kärleken måtte vara en bra mycket mäktigare herre än sjelfva skolmagistern, hvars makt eljest vid denna tid föreföll mig mer än lofligt stor. Troligen var det min så öppet visade beundran, som kom henne att öppna sitt hjerta för mig, ehuru då endast en tioåring. Hon talade i förtäckta ordalag om ett brustet hjerta, om falskhet och svek, om mannens trolöshet och vänners falskhet. Hon häntydde på, att hon kunnat vara borgmästarfru, länsmansfru, rådmansfru, ja, alla möjliga slags fruar utom den rätta, fast hon tils vidare föredragit friheten. — »Ack frihet, frihet!» Här slog hon sig vanligen för bröstet och vände ut och in på ögonen, men endast för ett ögonblick — hon var nämligen mycket flitig — sedan nickade hon hemlighetsfullt och sade, »att — ännu lefde Sofia Rudqvist.» Som den saken föreföll mig vara temligen omöjlig att betvifla, brukade jag be henne förklara sig närmare, men då nickade hon bara än mera hemlig-

hetsfullt, och blef min nyfikenhet alt för besvärlig, afklippte hon den med någon af mina favoritsånger.

Ännu mer än hennes historier beundrade jag hennes sång. Många gånger har jag undrat om det var min barnsliga inbillning, som öfverdref styrkan af hennes röst, men för mitt minne framstår hon som någonting fullkomligt häpnadsväckande. »Den skar genom märg och ben», brukade min mor säga, som hade ett ovanligt känsligt musikaliskt öra. Visst är att den skar genom luften. I kyrkan öfverröstade hon både orgel och församling, och när hon, som ofta hände, stämde upp sina sånger för öppet fönster, fick halfva staden en konstnjutning gratis. I hennes hem intog alltid gitarren med sitt breda, vattrade himmelsblå sidenband hedersplatsen i den enkla träsoffan; sjelf förklarade hon likväl helt anspråkslöst, att hon bara »gnolade». — Hur skulle då hennes *sång* ha varit! Hennes favoritsång och min var den om »Skön Rosamunda», som sörjde sig ihjäl, (af kärlek naturligtvis) och hvars lik af måsar fördes till riddar Hugos slup. Hon gret och sjöng, jag gret och lyssnade, och slutet blef alltid en snyftduett. Vanligen var det likväl hon som hemtade sig först. Hon ryckte upp näsduken, torkade sig om näsan, som var röd och blank af sinnesrörelse och tårar, och förklarade, »att världen var nu en gång sådan, och att man måste taga den sådan den var.» En förklaring, som redan då endast ofullständigt tillfredsstälde mig. Emellertid skulle det komma att taga ett hastigt slut såväl med sången som med historierna.

Min mor, som troligen fann att mamsell Rudqvist eller »Skön Rosamunda», som jag kallade henne, inte invercade helsosamt på min redan förut tillräckligt ar-

betande fantasi, avslutade täckstickningen helt tvärt, och jag blef förbjuden att göra henne några besök med mindre jag hade »ärende». Höra och lyda var den tiden barnens lösen. Visserligen lyckades jag i början skaffa mig ett par »ären», men sedan gick en lång tid utan att jag kunde utfinna något medel att kringgå den moderliga befallningen när äntligen moster en dag, till *min* stora glädje och till *sin* stora smärta, upptäckte, att hon behöfde en »liten bagatell» att sätta i nacken (hon skulle förr ha dött än uttalat det förfärliga ordet: lösfläta) — »bara för kylans skull». Jag fick nu det förtroendeuppdraget, att hos mamsell Rudqvist underhandla om pris och färg m. m. »med all delikatess och nödig försigtighet». Aldrig hade lexläsningen förefallit mig så odräglig som den dagen. Äntligen var den undanstökad, och så rusade jag åstad totalt glömmande mosters varning »att välja de minst besökta gatorna, och passa på att stiga in när ingen såg mig».

Det var en ljum försommardag.

Syrenhäckarna doftade, hafvet, som inneslöt den lilla staden som i en ring, glittrade och glänste; svalor bygde bo, och buskar och träd slog ut knopp på knopp. Jag hade likväl föga sinne för detta, utan skyndade framåt »långtande, törstande efter det underbara», denna gång representeradt af »Paul Clifford», den ädle röfvaranförelaren, hvars lefnadssaga i mundtligt sammandrag för länge sedan blifvit mig utlofvad. Straxt jag kom fram märkte jag, att någonting ovanligt var på färde. I öppningen till syrenbersån hängde ett jättestort A bundet af lingonris, inuti bersån stod ett bord belagdt med en hvit duk, på hvilken lästes: »Välkommen», lagdt i halfalshöga bokstäfver af förgät-mig-ej och penséer. Dörren

till rummet var stängd — huset innehöll endast ett rum och kök — men köksdörren stod på glänt, och utan att mycket betänka mig, steg jag in.

Några knäppningar på gitarren hördes — sålunda var hon hemma. En viss känsla af blyghet höll mig likväl tillbaka. Tänk om hon hade främmande, och om jag kom och störde! Försigtigt tittade jag in genom nyckelhålet, men såg endast den enkla toalettbyrån med sin jungfruliga slöja hopfast med ett par små svarta mustacher. Som en egenhet kan anmärkas, att slöjan *alltid* var hopfast med mustacher, ehuru oftast af växlande färg. Sist jag var der hade de varit rödgula.

Preludierna upphörde, och nu klingade »Skön Rosamunda» mig till mötes. Aldrig hade visan förefallit mig mer rörande och aldrig hade den sjungits med mer känsla och värme. När sista versen kom, förmådde jag inte beherska mig längre utan sköt upp dörren och trädde in. Aldrig skall jag förgäta den syn, som här mötte mina blickar! Midt på golvet stod min värdinna med utslaget hår, gitarren hårdt tryckt till sitt hjerta »sjungande med hela sin själ», iklädd hvit underkjol, broderad natttröja knuten kring lifvet med ett rosenrött skärp, och ena foten stödd mot en blomsterprydd pall. På soffan låg en ung man och snyftade — trodde jag först, — hvilket jag för öfrigt fann vara helt naturligt, men när han plötsligt rusade upp eldröd i ansigtet som om han höll på att qväfvas, märkte jag att han skrattade, skrattade så spasmodiskt att han måste stöda sig för att inte falla omkull.

— Kära Sofi — hahaha! — aldrig har jag sett — hahaha! hihih! — någonting så löjligt — — Hahaha! hihih! hohoho! — Här kastade han sig tillbaka i soffan, rof för en ny skrattparoxysm så våldsamt, att jag fruk-

tade den skulle släcka hans lif med ens. Rosamundas sång tystnade, och gitarren föll med ett skrällande ljud till golfvet. Den unge mannen reste sig upp. Han såg bra ut. Håret var lockigt, och han hade ett par alldeles lika mustacher med de som för tillfället sutto på toalettbyrån. Han gjorde en tydlig ansträngning att beherska sig, men en blick på Rosamundas löjlige utstyrsel kom honom ånyo att förlora sjelfbeherskningen. Mumlande en ursäkt, ryckte han till sig en kokett blanklädershatt, som låg på en stol, och störtade på dörren. Ännu långt ut på gatan kunde vi höra hans friska, bullrande löje. Rosamundas ögon stodo fulla af tårar, och plötsligt brast hon ut i en hejdlös gråt. Så barn jag än var, förstod jag dock, att dessa voro af en annan art än de, hon brukade fälla öfver sin hjeltinnas olyckliga slut. Mosters »bagatell» sjönk i glömskans graf, och jag gjorde alt jag kunde för att trösta henne, men hon var otröstlig. Hennes fåfanga hade fått en alt för hård törn för att ett barns deltagande skulle kunna skänka någon lisa. Jag bad henne tala mig till, men det var hopplöst. Hon bara gret. Det enda jag mellan snyftningarna kunde urskilja var, att männen voro otacksamma, dåliga och usla. Att de voro får-räfvar-vilddjur-hycklare-indianer — —. Det sista ordet frampressades mellan tvänne snyftningar, så djupa att jag trodde de skulle qväfva henne. Den värste hycklaren, räfven och indianen var likväl den unge man, som nyss på ett så ohöfligt sätt lemnat henne.

— »En barndomsvän, hvars hemkomst efter en treårig sjöresa hon velat fira, — ett dum-dum-hufvu-ud —, (här sjönk hon ånyo ned mellan tvänne förfärliga snyftningar) som ingenting förstod af det högre sällskapslifvet. *Alla* hjeltinnor togo emot i morgondrägt,

(klockan var nio på qvällen) men hon skulle hämnas, hennes beslut var fattadt, hon skulle hata och förakta allt hvad männer hette så länge hon lefde — och längre — till.» Här sjönk hon ned i en riktig störtsjö af snyftningar. Jag stod alldeles rådlös inför detta häftiga utbrott. Jag var öfvertygad, att hon skulle sörja lifvet af sig, och att äfven hennes lik af måsar skulle komma att föras till den trolöse mannens slup — men när jag följande morgon — efter att ha stigit upp en hel timme tidigare än vanligt — gjorde henne ett besök, till hälften fruktande att finna henne stel och död, tog hon emot mig rödblommig och leende som vanligt. Men mustacherna på toaletten voro ersatta af en svart rosett, och hon framkastade att hennes beslut fortfarande var orubbligt, hvilket likväl inte kunde hindra, att jag en vecka senare hörde henne i stadsträdgården sjunga »Skön Rosamunda» för stadens barberare, en lång mager man med rödgula mustacher, — alldeles lika de som suttit på toaletten före de svarta — och ett lödrigt ansigte, som liknade en tvålkopp. Från den stunden mistade min favoritsång allt behag för mig; jag vet ej hur det var, men det kändes, som om den fallit i smutsen, och som om den aldrig, aldrig kunde bli ren mer. Några veckor senare lyste det för nämnda barberare och landshöfdingens husjungfru. Samma dag på qvällen mötte jag mamsell Rudqvist. Hon var mörkt klädd och såg dyster ut. Jag frågade om hon fått sorg; hon nickade med ett melankoliskt småleende och anförtrodde mig med dof ton, att om det *funnits* kloster, skulle hon ha tagit slöjan. Verlden var så dålig, männen så usla, hon skulle aldrig, nej *aldrig* gifta sig, inte ens om de lågo på knä i långa rader och bådo henne. Jag tyckte, att den saken var af bra liten betydelse,

men som hon sjelf tycktes fästa så stort afseende vid den, fästade sig hennes löfte i mitt minne; också blef min förvåning oändlig, när hon en dag frampå hösten, ljusklädd, strålande af lycka och belåtenhet kom för att bjuda mig på bröllop — »till tärna, om herrskapet ingenting hade deremot.»

— Skall *du* gifta dig? frågade jag alt för häpen för att komma fram med en lyckönskan. (Hon hade förbjudit mig att säga mamsell.) Hon nickade leende — — Men du sa' ju — Man säger mycket, afbröt hon hastigt, fast skrattande. Det är inte värdt att vara så sträng. — Jag vet inte om hon med »sträng» menade mig, eller om hon menade, att det inte var värdt att alt för strängt hålla på sina föresatser — alltnog: vid jultiden stod bröllopet.

Mannen var bleckslagare, enkling, gammal, ful, med fullvuxna barn, men han hade en rätt god affär, hvarför partiet ansågs godt för *henne* — hur det deremot skulle bli för honom, derom voro åsigterna delade. Aldrig hade man sett en brud mer strålande och glad. På qvällen sjöng hon alla sina visor — utom »Skön Rosamunda», som kanske uppväckte allt för ömtåliga minnen.

När konfektsbrickan bjöds omkring för tredje gången, kom hon fram till mig — som, klädd i hvit nettelduksklädning och konstgjord blåklintskrans, kände mig mycket stolt öfver min värdighet som tärna och som för länge sedan hade förlåtit henne hennes brist på ordhållighet.

— Nå, hvad tycker Elsa om honom? frågade hon. (På den tiden fick man inte heta mamsell förr än man gått och läst). Är han inte bra söt?

— Hvilken? frågade jag häpen.

— Min man naturligtvis. Det är omöjligt beskrifva den stolthet, hvarmed hon uttalade orden »min man.»

Jag betraktade brudgummens grågula ansigte med de små grisögonen, det borstiga håret och den karbunkel-
lika näsan.

— Jag tycker just inte, att han ser så bra ut, sade jag slutligen tvekande.

— Inte se bra ut? upprepade hon med uppriktig förvåning. Jag tycker, att han är riktigt vacker, jag. — Och det är jag öfvertygad att hon gjorde. Hon var född med fantasiens rosenröda slöja för ögonen. Hur lifvet än skulle gestalta sig, skulle hon alltid komma att taga det bästa derur.

Samma höst flyttade mina föräldrar från orten, och många många år förflöto innan jag återsåg min födelsestad. Det käns alltid vemodfullt att återse den plats, der man tillbringat sin barndoms så medvetslöst lyckliga år. Långsamt vandrade jag gata upp och gata ned, i minnet återkallande tusen små händelser och tilldragelser, när jag helt plötsligt befann mig utanför Skön Rosamundas f. d. hem. Jag visste, att mannen sålt stugan straxt efter bröllopet, och jag vände stegen till Storgatan för att om möjligt uppsöka min gamla väninna i hennes nuvarande hem. Mycket riktigt, der var boden alldeles sig lik som för femton år sedan. Mannen satt i verkstaden nedlutad öfver sitt arbete, omgifven afflera gesäller. Han var lika grågul, rödnäst och ful som förr. Litet mera böjd var han kanske, men han såg friskare och framför allt nöjdare ut, än när jag gjorde hans bekantskap. »Hans hustru träffades en trappa upp». När han hörde mitt namn, ville han följa mig och »förbereda Sofi på det rara besöket,» men jag ville just träffa Sofi utan alla förberedelser, hvarför jag bad honom att inte lemna sitt arbete. Den glada, ljusa förstugan

var nyskurad, trappan belagd med trefliga trasmattor i vackra färger, messingshandtaget på tamburdörren sken som guld, tjänstflickan, som öppnade, var snyggt och trefligt klädd, med ett ord, jag fick genast ett det behagligaste intryck. Dörren till den enkla, hemtrefliga väl vårdade matsal, i hvilken jag införts, öppnades, och »Skön Rosamunda» stod på tröskeln. Hon var sig temligen lik, endast bra mycket fetare och kanske ett halft slag till vriden åt venster. Ögonen strålade af lefnadsfröjd och kring munnen lekte ett friskt leende, mellan ögonen lågo ett par veck, som endast hårdt arbete eller bekymmer hade kunnat gräfvä. Hon var enkelt, men ytterst ordentligt klädd, och det nu något glesnade håret täcktes af en ärbar mössa.

Först kände hon inte igen mig, men sedan blef hennes glädje fullkomligt bullrande. Jag måste taga af mig hatten och sitta i förmakssoffan, dricka kaffe och berätta om allt som händt mig under de år vi varit skiljda. Men sedan kom min tur att fråga.

— Och du är riktigt lycklig? frågade jag, af gammal vana bibehållande den förtroliga benämningen, sedan hon slutat sin enkla berättelse om arbete och försakelse, år och barn, sjukdom och pröfningar, om orubblig förtröstan och ett aldrig svikande gladt lynne, om framgång och seger. — till sist.

— Ja, det är jag visst det, svarade hon med ett eftertryck, som jag afundades henne. Det vore väl en stor skam eljest. Jag har en snäll, rar man, och vår Herre har ju välsignat vårt arbete, mer än vi någonsin vågat hoppas. Visst såg det illa ut när gubben — Gud signe honom — förlorade allt han egde på svågerns cession, och alla barnen lågo sjuka, — men jag har kun-

nat arbeta, Gudskelof — tillade hon skrattande. — Till och med nu, när jag kan få vara fru, glömmet jag af mig ibland.

— Och barnen? framkastade jag.

— Åh, dem måste fröken se. (Jag hade avancerat till fröken under tiden, tack vare Sohlman och Aftonbladet). Hela ansigtet strålade af modersstolthet, när hon började upprepa deras olika förtjenster.

— Mina två äldsta pojkar gå i lära, och arbetssamma, duktiga pojkar äro de — den yngste har godt hufvud och ska' studera till prest, småflickorna ha högsta betyget i skolan, men —. En skugga föll öfver det nyss så glada ansigtet.

— Men? upprepade jag frågande.

— Ja, kors, alltid ska' det vara något, svarade hon leende — fast jag nog märkte att leendet var konstladt.

— Det är vår äldsta flicka, som gör oss bekymmer. — Hon är 14 år och så full af svammel, inbillningar och historier att jag rakt inte förstår hur vi ska' bära oss åt. Hon är alldeles galen i romaner, hon klär ut sig och spelar spektakel så fort hon kan komma åt. Jag tror hon kan hvarenda visa, som blifvit skrifven, och — ja, hör bara! I detsamma ljud på afstånd ett par guitarr-accorder, och första versen af »Skön Rosamunda» klingade tydligt, ehuru dämpadt, genom den stängda dörren. Jag blickade på min värdinna, men intet annat uttryck än ett af djupt moderligt bekymmer, kunde märkas.

— Om jag begriper, hvem barnet brås på, suckade hon slutligen.

— Ja, säg det den som kan!

En snöflingas historia.

tt sitta hopkrupen i en bekväm länstol framför brasan i tant Finas gammalmodiga, hemtrefliga rum och höra henne berätta minnen och tilldragelser ur sitt skiftesrika lif, hörde till min ungdoms käraste förströelser, började den vackra fru L. med sin

mjuka, litet drömmande stämma.

— Tant Fina, som var ogift, bodde högt uppe vid Johannes plan, utan allt annat sällskap än sin mops, »Jou-Jou», en riktig romanhjelte, uppfångad ur Spanska sjön och som bevisade äktheten af sitt spanska blod genom den snabbhet och träffsäkerhet, hvarmed han visste att begagna »stiletten och dolken», som jag kallade hans båda huggtänder.

Tant Fina var »skarp som en rakknif», sade hen-

nes fiender, »god som guld», sade hennes vänner, och hon var i verkligheten båda delarna. »Peppar och salt måste man ha', för att kunna svälja alla de vedervärdigheter, som lifvet erbjuder», brukade hon säga, och visst kan det hända, att hon allt för frikostigt delade med sig af de bittra kryddorna, isynnerhet åt den, som erbjöd henne snömos i stället för sund, närande spis. Men god var hon också, det är ovedersägligt, bättre än guld, ty hon hittade sin väg till fattig mans koja, och de håfvor, som hon der utdelade, voro sockrade af den innerligaste meniskokärlek och det varmaste deltagande för de arma och förtryckta.

Det var en afton i Januari. Vinden for tjutande kring knutarna och snön föll i täta flockar. Jag satt på min vanliga plats, med fötterna uppdragna, »i ordning» för en spökhistoria, som för aftonen utgjorde programmet. Tant Fina hade dragit upp rullgardinen och stirrade tyst ut genom den låga rutan, som redan mer än till hälften var betäckt med snö. Att störa henne visste jag ej var rådligt, hvarför jag roade mig med att betrakta, huru lågorna dansade och hoppade i sitt trånga fängelse och kom de harmynta herdarna och herdinnorna på tapeten att glöda rosenröda, ehuru kornblått eljest var deras lifvärg. På sängen låg Jou-jou och »lurade». (Till hans öfriga älskvärda egenskaper hörde, att han aldrig sof med mer än ett öga i sender.) Och öfver sängen hängde tvänne ritningar af tant Finas egen hand, den ena föreställande en »eldig dragonhäst», den andra en »sedig passgångare», som det upplysningsvis stod präntadt inunder, båda med hufvuden så små och svansar så väldiga, att de, om tyngdlagen på något vis blifvit ihågkommen, ovilkorligen bort hafva presenterat

sig i sittande ställning, i stället för att, som nu, balancera på två ben, utan att synas det minsta besvärade af de tagelmassor, som svajade bakom dem. Midt emot, öfver byrån, hängde ett annat konstverk — också af tant Finas hand, en aquarell, föreställande ett älskande par i månsken. *Han*, iklädd mycket trånga permissioner af hjortskinn, tröja med puffärmar och sammetsbaret, stod stödd mot en mur; *hon*, i eldröd kjortel, utslaget hår och småskor, lutade sitt hufvud mot hans och starrbligade på månen, som, målad i bjertaste gummitutta, gjorde allt den kunde för att stämma åskådaren till romantik. På byrån stod ett gammalmodigt sköldpaddsskrin, i hvars djup en lång, ljus hårlock i årtal väckt min nyfikenhet, men jag visste det ej löna mödan att göra några frågor, och »långväggen» upptogs af tant Finas beryktade soffa, *bekännelsebänken* kallad.

Brasan började att falla ihop. Långa, hemlighetsfulla skuggor smögo öfver golvet, vråarna sågo så djupa och dystra ut, som om de gömt idel spöken och troll. — Jag hostade lätt, men tant Fina satt orörlig och tyst. I kolen började nu skimrande, underbara bilder att visa sig: taflorna vexlade, som i den rikaste camera. Slutligen såg jag en riddare, *min* riddare förstås, med ett hjerta på bröstet, hvilket glödde så varmt och rödt, som om det stått i tusen lågor, för att straxt derpå falla till marken, ett svartnadt kol. Slutligen kom falaskan och smög sitt mjuka täcke öfver mina luftiga bilder och drömmar. Men hvad tänkte då tant Fina på? Sakta smög jag mig bakom hennes stol och lade händerna öfver hennes ögon, men drog dem hastigt tillbaka, när jag märkte, att de blefvo fuktiga, fuktiga af tårar.

Tant Fina gråta!

Det föreföll mig lika omöjligt, som om Åreskutan skulle svettats.

Tyst återtog jag min plats, efter att hafva kastat några nya trån på elden, som snart sprakade och flammade upp ånyo.

— Kors, är du ännu qvar, du sagolystna pascha i kjortlar? Ljöd i detsamma tant Finas sarkastiska röst bort ifrån fönstret. Jag trodde, att du flugit upp igenom kakelugnen med de andra »flammorna».

— Tant har lofvat mig en spökhistoria, vågade jag invända.

— Hm, skjut för skärmén, så att jag slipper bli stekt, om du behagar! Sedan få vi väl se.

Jag visste ingenting värre, än tant Finas »om du behagar», ty ju artigare hon var, vid desto sämre humör befann hon sig.

Jag lydde emellertid, och sedan jag kastat min näsduk, formad till en boll, i hufvudet på Jou-jou, för att väcka honom riktigt (han hade på senare tider tagit sig för att snarka alldeles förfärligt), kröp jag i ring, »alldeles som en kattunge», som tant Fina brukade uttrycka sig, för att kunna lyssna riktigt beqvämt. Men minut efter minut förgick, och klockans pickande var fortfarande det enda ljud, som afbröt tystnaden. Slutligen började likväl tant Fina helt plötsligt:

— Det var en gång en snöflinga, som föddes i en stor syskonkrets, hvars afgudade älskning hon snart blef. Hon var så mjuk, så hvit, så oskuldsfull, att ingen kunde undgå att älska henne, och när hon svingade sig i den lätta luften, ådrog hon sig hundratals beundrande blickar.

— En dag, när hon lekfull och yr ilade långt framom sina syskon, fick hon se, hur en ung man med, rän-

seln packad, vandrade ut genom stadsporten. Hon kände honom väl. I dagar, veckor, månader hade han försökt att fånga henne, att locka henne ned till sig, men misslyckats. Och nu, nu skulle han bort, bort kanske för alltid! En förlamande känsla smög sig öfver flingan: det föreföll henne, som om allt blefve natt och mörker. Hon måste se honom ännu en gång, dricka lif ur hans ögon, hemta krafter ur hans varma, smekande röst, det kände hon — om hon inte skulle dö.

— Skyndsamt ilade hon genom skogen till korsvägen, der de träffats så många gånger förr, och gömde sig hos en gammal gran, hvars rika grenar alldeles dolde henne, men den unge vandraren hade redan sett henne och var nu viss om sin seger. Han lockade, tiggde, bad, till dess hon slutligen, öfvervunnen, smög sig till hans hjerta, till hans falska, trolösa hjerta, bedårad, berusad, utan tanke på hem eller syskon, som villigt offrat sitt lif för att köpa henne åter.

Tant Fina tystnade, men återtog nästan straxt och nu med sin vanliga röst: »Så följdes de, den unge mannen och flingan, jublande åt ut i verlden, utan tanke på något annat, än sin kärleks lycka, uppsökande skuggiga, obemärkta platser för flingans skuld, som ju icke vågade visa sig i det klara solskenet. Men en dag bröt sig en vilsekommen stråle in på deras väg och förblindade alldeles den unge mannen. Han gick vilse, snafvade, föll och skulle ha varit för alltid förlorad, om inte flingan varit. Men hon svalkade hans feberheta kind, hviskade mod i hans hopplösa hjerta, flög framför honom som en ledstjerna och förde honom slutligen triumferande ut ur den mörka, villande skogen till den rätta väg, som han så lättsinnigt öfvergifvit. Nu var den unge mannen

tacksam. Han kallade flingan sin räddande engel och svor att egna henne hela sitt lif.

— Så vandrade de vidare, ständigt vidare, mot södern. Klimatet gjorde flingan ondt. Hon var ofta trött, och fick nu ofta vandra ensam, ty den unge mannen uppsökte allt mer gerna soliga, besökta vägar och återvände blott emellanåt till sin stackars flinga, som aldrig klagade, men hvars lifskraft så småningom försvann. Slutligen blef den unge mannen häftig och otålig; hon hindrade honom att komma fram så fort, han önskade, sade han. Många gånger sökte han att skaka sig fri från henne, men med förtviflans kraft höll hon sig kvar vid hans hjerta — der var ju hennes enda tillflyktsort numera.

— Så nalkades de en dag en stor stad. Den unge mannen hade i flere dagar klagat öfver trötthet, men nu ilade han framåt så hastigt, som om han icke ens visste, hvad det ordet betydde. Skygg och trött följde flingan honom. Slutligen voro hennes krafter uttömda. Obemärkt smög hon sig in i gropen i hans högra kind, hennes älsklingsplats, och hvilade sig der. Framåt, ständigt framåt, ilade den unge mannen. Slutligen stannade han framför ett vackert hus och ringde hastigt på klocksträngen. Flingan darrade, hon visste ej hvarför. Som en stormvind ilade den unge mannen uppför trapporna och ryckte upp dörren till ett vackert rum, der en ung, skön qvinna satt, lekande med ett litet barn.

— Med ett glädjeskri kastade hon sig i den unge mannens armar.

— Min make, min älskling, så är du då kommen tillbaka! jublade hon. Men fy, hvad har du der? tillade hon hastigt. Din kind är alldeles våt.

— Bara en snöflinga! svarade han vårdslöst, och strök sig med handen öfver kinden. Men flingan var borta. Den hade upplösts i en tår.

Tant Fina tystnade hastigt.

— Men inte var det der en spökhistoria, sade jag slutligen, bedragen i min väntan.

— Jo! svarade tant Fina kort.

vå slädpartier.

Ett minne, min födelsestad tillegnad.

Det skulle blifva slädparti i staden, hvilken stad gör ju detsamma, det hade ungherrarna sagt. Men julen gick, januari kom med hela famnen full af mjuka, dansande snöflingor, februari fasthöll den lätta flocken i fasta, skimrande bojor, men intet slädparti hördes af.

Mars kom, och nu började utsigterna att mörkna allt mer. Bara fläckar syntes på gatorna, ispiggarne i rännorna gräto sig till döds, snödrifvorna fingo en oemotståndlig reslust, och en vacker dag hittade man en blå sippa uppe i stadsberget. Hvad *tänkte* her-
rarne på!

De unga damerna gjorde inga frågor, dertill voro de för stolta, förstås, men nog klappade deras hjertan liffigare än vanligt vid hvarje ringning på tamburklockan, och aldrig hade våren förr varit så litet efterlängtd.

En vacker eftermiddag i medio af mars göra vi vårt inträde i ett af den lilla stadens vackraste och bäst bygda hus. Rundt kring bordet i den soliga, hemtrefliga salongen sutto en hel krans af unga, vackra flickor med sina rosiga ansigten nedböjda öfver en hel del gröfre sömnad — mest barnkläder. Det var ungdomens »syföreningsdag».

De snabba fingrarne flögo upp och ned, men snabbare ändå flögo tungorna; det var ett qvittrande, som till och med förstummade kanariefågeln vid fönstret, ehuru de icke utan strid erkänt sig som besegrade.

— Om jag begriper hvad Kalla gör som inte kommer, yttrade slutligen värdinnan, en lång, smärt flicka med sammetslena ögon och purpurröda läppar, i det hon med största allvar iklädde sin knytnäfve en barnmössa af minsta dimensioner för att se hur den »tog sig ut».

— Jag mötte henne i morse och då sade hon, att hon skulle komma *precis*, inföll nu en blondin med ett svall af guldgula lockar, som hon kokett skakade.

— Liksom Kalla någonsin kommer precis, ljud en röst från andra sidan bordet. Inte har vår förening stor nytta af *henne*; det är då säkert.

— Men så mycket mera nöje, sade tillskärerskan, en flicka med ett klokt, behagligt ansigte, lugnt tillrättavisande, dessutom är hon ju bara barnet.

— Tjenare, flickor! ljud i det samma en röst från dörren, som bullersamt öppnades för att lemna inträde åt en helt ung flicka, knappa sexton år, med kortklipt, lockigt hår, ljusbruna muntra ögon och skälmska gropar

i de ännu väl fylliga kinderna. Jo, nu må ni tro det står härligt till! fortfor den nykomna och slängde arbetsväskan på en stol.

— Kära Kalla, hvad är det? ropade tio nyfikna röster på en gång.

— Åh, inte står det för lifvet, svarade Kalla med väl spelad likgiltighet; det är bara så — — att — det inte blir något slädparti utaf.

— Inte något slädparti utaf!

Flickorna sågo ut som en flock sparfvar, öfverraskade af ett slagregn.

— Hur vet du det? frågade slutligen en brunett med blixtrande ögon och spotskt krökta läppar högdraget.

— Åh, det gör detsamma, svarade Kalla och satte armarne i sidorna, tydligen stött öfver tonen.

— Kära Kalla lilla, berätta! inföll nu värdinnan öfverskylande och bjöd henne en kopp kaffe, garnerad med de delikataste »rån».

— Jo ser ni, sade Kalla lätt försonad, när jag var nere på isen och åkte skridsko i middags, mötte jag Axel Lund, gymnasisten som ni vet, och han berättade, att han hade hört notarien Brun säga åt kontrollör Holm, att det inte blir något slädparti af i år — i brist på före.

Berättarinnan lade ett kraftigt eftertryck på dessa ord, också hade de en kraftig verkan.

I brist på före! Det blef riktigt uppror vid arbetsbordet. Hade det icke funnits det yppersta före i fem hela månader. Åh, det var ovärdigt, det var skamligt!

— Om de hade sagt: af brist på pengar, hade de bestämdt kommit sanningen närmare; inföll nu en flicka med skarpa drag och qvicka ögon, afbrytande den dofva tystnad som följt efter stormens utbrott.

— Fi donc! Hvem talar om pengar! ropade Kalla och torkade sig om munnen med baksidan af sin knubbiga hand. Nej, vet ni hvad som fattas dem? Jo, känedom om den qvinliga naturen, eljest skulle de aldrig hafva vågat behandla oss med denna — oförlåtliga — non-cha-lance.

Talarinnan såg sig omkring för att se hvad verkan denna kraftfullt framslungade fras skulle hafva.

— Hör på lillan, hon har fått visdomständerna i förtid! Ljöd i detsamma en röst.

— Hvem talar om visdomständer? ropade Kalla med blossande kinder och satte ifrån sig kaffekoppen på bordet.

— Ingen, Kalla lilla, sade värdinnan lugnande.

— Men jag håller med Kalla, denna nonchalance är oförlätlig. Något måste vi göra för att hämna oss.

De unga damerna instämde enhälligt; men hvad kunde man göra?

— Var det du, som sade något om visdomständer? frågade Kalla hotande, vänd till en flicka med svarta glittrande ögon och en ständigt leende mun.

— Nej visst inte, Kalla lilla, svarade den tillfrågade oskyldigt.

— Jaså. Nå var det någon annan då? Inte? I så fall har jag ett förslag att göra er. (Kalla drog med stor värdighet upp en stor pappersrulle ur fickan och klef upp på en stol.) Skola vi tåla att blifva behandlade på detta sätt? började hon. Nej! (Vår talarinna sökte tydligen ord.) Vår qvinliga värdighet förbjuder oss det. Vi skola, vi måste, vi böra hämnas, och hämnas skola vi.

Hennes åhörarinnor klappade händerna och ropade: Bravo!

— Låtom oss, fortfor talarinnan och slog sig för bröstet med pappersrullen, visa dem, att vi icke äro beroende af deras nycker, att vi äro sjelfständiga menniskor och icke dockor, som låta leka med oss! Låtom oss ställa till ett slädparti sjelfva!

De jubelrop, med hvilka detta häpnadsväckande förslag emottogs, voro bedöfvande.

— Jag *måste* kyssa dig, Kalla lilla, ropade en jovialisk tärna med högröda kinder och perlhvita tänder, strålande. Tänk hur flata de skola blifva, när *vi* bjuda dem i stället för de oss.

— Hvad pratar du för persilja! afklipte Kalla snäft och hoppade ned från sin improviserade talarestol. *Vi* bjuda dem, jo det vore just en härlig hämd! Nej du, vi skola bjuda *hvarandra*. Alla, hvilkas pappor hafva hästar, blifva kavaljerer. Jag har redan räknat ut hvilka som skola åka tillsammans. Nå, hvad tycker ni om *det*, flickor?

Bravoropen ljödo ånyo, ehuru kanske något svagare än nyss.

— Se här ska' ni få se (Kalla vecklade upp pappret hon höll i handen), här är listan. Äro ni inte nöjda, kunna ni byta sins emellan.

De unga damerna förklarade sig belåtna.

— Men, yttrade värdinnan efter att hafva kastat ännu en blick på listan; ditt namn står ej upptaget.

— Såsom »anställare» ämnar jag åka i spetsen för tåget, förklarade Kalla blygsamt; men det blir i kappsläde, förspänd med Fredriks öläanning.

— Det går aldrig, inföll Fredriks kusin, en rosig morgonrodnad, ifrigt. Bard är mycket envis och svärkörd.

— Går det inte? sade Kalla med en förakftfull fnysning. Jo, det ska' du få se. Skulle inte *jag* kunna köra ett sådant der kräk, *jag*, som hundra gånger kört »Freja», som ändå är en riktig häst!

— Men Fredrik får väl åtminstone följa med? frågade »morgonrodnaden», hvars tvifvel om Kallas körskicklighet icke tycktes häfda.

— Nej visst inte, svarade Kalla med värdighet. Är icke Fredrik en bit af en herre kanske? Nej du, jag kör sjelf, och det kommer att gå bra, det kan du vara lugn för.

Nu blef Kallas förslag snodt och vändt åt alla kanter, och efter en temligen stormig öfverläggning blef det beslutet, att det skulle sättas i verkställighet påföljande onsdag, såvida man lyckades erhålla respektive pappors och mammors samtycke, hvilket dock minst af allt tycktes oroa den unga flocken, som nu ånyo ruggat upp sina fjädrar.

Samlingen skulle ske klockan tre på stora torget. Resans mål skulle blifva Vänge gästgifvaregård, som låg en mil utom staden. Der skulle man dansa efter fiol, trakterad af byns ende, högt uppburne spelman, och återfärden skulle ske klockan nio.

Sedan dessa viktiga frågor väl voro afgjorda, återtogos de bortkastade arbetena; men hur det var gick det alls icke bra att sy vidare. Tillskärerskan, som på samma gång hade uppsigt öfver arbetena, råkade i fullkomlig förtviflan, när hon upptäckte, att benen på ett par nya »onämbara» blifvit afklipta och satta som ärmor i

en trasig jacka, att sprund blifvit klipta på lakan etc.; men ingen brydde sig om hennes klagan.

— Nej, vet ni hvad, sade slutligen »hon med de gullgula lockarne», ungarna få vänta till nästa måndag. Skall det här kunna blifva något af, är det bäst vi tala med föräldrarne så fort som möjligt, och dermed slängde talarinnan beslutsamt sitt arbete på bordet, hvilket exempel vann allmän efterföljd.

Inom några ögonblick var rummet tomt och »barmhertighetssystrarna» stadda på flykt.

— Ptro, flickor! ropade Kalla, som höll på att begrafva sitt rosiga ansigte i en blå sidenbahytt, kantad med svandun. Det var sant — ni måste betala något också!

Betala något? Derpå hade ingen tänkt.

— Sex riksdaler skall spelmannen ha, tio riksdaler kosta rummen, det vet jag se'n gammalt, räknade Kalla i det hon drog på sig ytterkängorna, och fyratio äro vi. Mamma bjuder oss nog på kaffe, fortfor hon fundersamt. Nå ja, jag tror nog jag kan göra't för tjugufyra skilling person — vi skola hafva russin och mandel också —, men då får ni taga ett stearinljus med er hvar.

Flickorna lofvade att icke glömma stearinljusen, och så skyndade en hvar hem till sig.

De gamle, som ansågo saken oskyldig nog, gånge gerna sitt bifall.

Slutligen inföll onsdagen strålande och klar, högtiden till ära iklädd en bländhvit snöskrud kommen under natten, »aldeles som från himla», för att citera Kallas ord. De unga damerna jublade.

— Om jag begriper hvad flickorna hafva för sig, sade notarien Brun till sin vän kronofogden Lange. Jag

mötte i morse den der tjufungen Kalla, som såg mera käck och utmanande ut än någonsin, och hon bad, att vi allesammans skulle infinna oss på torget klockan tre, der en öfverraskning väntade oss.

— Låtom oss då gå, sade vännen säffligt. Jag tycker om öfverraskningar. Angenäma eller oangenäma verka de retande på nervsystemet.

Notarien Brun var en ung man med bred panna, lockigt hår, ett humoristiskt leende och ovanligt små händer. God kamrat och älskvärd såväl menniska som sällskapsmenniska var han omtyckt af alla, mest af de unga damerna, hvilkas förklarade favorit han var, en lycka, som deremot icke föll på kronofogden Langes lott, hvars orubbliga flegma, sarkastiska anmärkningar och halfslutna ögon — som ingenting tycktes se och dock observerade allt — ingåfvo dem en viss respekt. Dessutom dansade han sällan, ehuru skicklig dansör, och var gurmand, två stora fel i ungdomens tycke.

Klockan half tre började redan ekipagen att ila genom gatorna, och när klockan tre herrarne »en corps» infunno sig på torget, stodo redan tio slädar uppställda.

— Å fan! utropade notarien Brun öfverraskad. Bra gjordt, tillade han skrattande; jag är säker om att den här idén sprungit upp i Kallas obstinata hufvud.

Ekipage efter ekipage kom uppkörande. Slutligen fattades endast Kalla, som för att göra riktig effekt dröjde så länge som möjligt.

Ändtligen kom hon, mycket riktigt i kappsläde förspänd med den omtvistade öländingen. Kalla såg ofantligt stolt ut, der hon satt med skinnmössan käckt skju-

ten på sned, händerna iklädda »riktiga» körhandskar och fötterna insvepta i en purpurrod fäll.

Hela släden var klädd med björnhud, och öländingen var utpyntad på bästa sätt med slädnät, bjellror och fladdrande bandvippor i blått och gult. Trots denna grannlåt tycktes han högst missbelåten, höll öronen tätt intill hufvudet, skelade lömskt åt båda sidor och var tydligt färdig att rycka tömmarne ur sin ovana körsvens hand så fort tillfälle gafs.

Fredrik, som stod bland åskådarne, betraktade med bekymrade blickar sin »väns» fasoner, och under förvändning att syssla något med seltyget bad han Kalla bevekande att få följa med; men Kalla afspisade honom stolt.

— Jo, det skulle se ut att låta en pojke klänga upp på hundsfooten! Nej, klatsch! Nu bär det i väg!

Först nekade öländingen på det bestämdaste att röra sig, men när då Kalla förargad smälde till honom med tömmen, satte han hufvudet i bringan, slog upp bakfötterna genom slädnätet och satte af som en blix, lemnande sin sköna börda i första bästa snödrifva, som olyckligtvis befann sig midt framför herrarnes nyfikna grupp.

Detta uppträde kom så oförmodadt att ingen i första häpenheten kom sig för att hjälpa upp Kalla från den mjuka bädd, der hon låg och kraflade, lyckligtvis oskadd, ehuru halfqväfd af förödmjukelse och harm. Slutligen framträdde kronofogden Lange och hjälpte henne upp.

— Hur gick det nu med den *lilla* näsan? frågade han artigt.

Kallas näsa var hennes »corde sensible», men nu halkade henne piken ohörd förbi.

— Hvar är hästen? frågade hon förvirrad.

— Ni har väl icke skadat er, mamsell Kalla? ropade nu notarien Brun, ifrigt framskyndande.

Kalla bevärdigade honom ej med något svar, utan skyndade som en tapper general egnar och anstår fram till sitt regemente, hvilket visade tydliga tecken till allmän upplösning.

— Kör ni, ropade hon, modigt qväfvande de förödmjukelsens tårar som stego henne i ögonen; jag har hvarken brutit armar eller ben af mig och kommer efter om en stund.

Ett par af de unga damerna, som åkte i kursläde, bådo henne åka med dem, men hon blott viftade med handen — stolt förstås — och vände dem ryggen.

Första släden, hvars kusk tröttnat på att vänta, sattes nu i rörelse, de andra följde efter, och snart stod Kalla ensam på »slagfältet».

— Hvad ämnar ni nu göra, mamsell Kalla? frågade notarien Brun hjertligt.

— Åka till Vänge i kappsläde förspänd med en öländing, svarade Kalla vägande på klackarne.

— Men det vore ju en ren galenskap! Vill ni icke tillåta mig att skjutsa er dit ut i stället.

Kalla gaf den djerfve talaren en förkrossande blick och vände honom ryggen.

I detsamma började några gatpojkar, som med stor förnöjelse åskådat hela detta uppträde, att hurra, och der kom Fredrik i sakta mak körandes med öländingen, som han lyckats fånga, men hvars skumtäckta sidor dock visade att han tagit sig en väldig motion.

— Sic transit gloria mundi, mumlade notarien Brun för sig sjelf.

Slädnätet var i trasor, rosetterna borta, fallen smutsig och hela framsidan af släden sönderslagen.

— Kära Kalla, började Fredrik ödmjukt — men Kalla lät honom icke tala ut.

— Det är bra, sade hon högdraget. Stig ur och håll honom i betslet, medan jag sätter mig i.

— Kalla måtte väl aldrig ännu fara till Vänge med Bard heller? ropade Fredrik förskräckt.

— Jo, det ännar jag visst, svarade Kalla likgiltigt.

Notarien Brun gjorde invändningar, sakta understödda af Fredrik, Kallas blygsamme och olycklige tillbedjare; men, en äkta dotter af Eva, genomdref hon det oakadt sin vilja.

När Kalla tog tömmarne ur Fredriks motsträfviga hand, hviskade hon:

— Spring öfver isen och möt mig på andra sidan, så skall du få köra sedan. Genom staden *skall* och *måste* jag köra sjelf.

Allt gick denna gång väl. Endera var öländingen trött eller också höll Kalla bättre i tömmarne, men genom staden kom hon utan alla äfventyr och mötte sedan mycket riktigt Fredrik, som hållit på att springa sig lungsot på halsen för att kunna åtlyda sin nyckfulla herskarinnas befallning.

Den nye körsvennen manade så flitigt på Bard, att de redan efter en halftimme hunnit upp de andra slädarne, och Kalla hade åtminstone *den* triumfen att i spetsen för de andra, om också med »en pojke på hundsfotten», få svänga upp till gården, der hennes mor och

två andra mammor väntade den unga flocken med varmt, doftande kaffe.

Ungdomen är sällan barmhertig mot olyckan, och det fick Kalla erfara. Men hon mötte alla utfall, alla pikar med ett orubbligt lugn, och när man på qvällen bröt upp, erkände både »damer» och »kavaljerer» att de haft Kalla att tacka för en rolig dag, och drucko hennes skål i rubinröd karolina.

Sommaren försvann som en dröm, och innan man visste ordet af var det ånyo jul och julföre.

Herrarne, hvilka alls icke låtsat om de unga damernas tilltag, hvilket inom parentes sagdt mycket förargat dessa, tycktes icke hafva tagit någon lärdom af den gifna lexan.

I år *talade* de icke ens om något slädparti och tycktes ingenting begripa af de mer eller mindre diplomatiske häntydingar som i det ämnet gjordes dem. Decem-ber, januari, februari och halfva mars förflöto.

Det gick som i fjol; de sköna blefvo tydligen ignorerade. Man skulle väl hafva varit af sten för att icke känna sig förolämpad.

Och ingen förstod sig på Kalla heller. Hon hade blifvit så tyst och »städad», att hon knapt var igenkännlig, och i stället för att som i fjol glöda af hämdlust hade hon till och med ett par gånger hörts försvara de brottslige. Liksom om de någonsin kunde för-svaras!

Men en dag slog »morgonrodnaden» ut sina vingar och frågade blygt, om de icke äfven i år kunde ställa

till ett slädparti »oss flickor emellan»; det hade ju varit så roligt i fjol.

Efter något betänkande antogs hennes förslag, ehuru kanske icke med samma entusiasm som året förut. Kalla förklarade sig villig att följa med som »dam», och så blef utfärden bestämd till påföljande tisdag.

När på utsatt dag Kalla och hennes kavaljer svängde upp på torget strax före kl. tre på eftermiddagen, fingode till sin förvåning se en mycket anspråkslös släde komma uppkörande från andra sidan och ställa sig i linie med deras, endast skild åt af den vanliga gångvägen.

I släden sutto notarien Brun och kronofogden Lange insvepta i pelsar.

— Mjuka tjenare, mina damer! ropade notarien Brun glädtigt och gjorde »honneur» med piskskäftet. Ämna ni er ut och åka?

— Vi skola på slädparti, svarade Kalla med värdighet, ehuru en förrädisk rodnad flammade upp på kinden.

— Nå, det var ett eget sammanträffande; så skola äfven vi.

Flickorna vexlade en hastig blick med hvarandra.

— Hvart ämna damerna ställa kosan? frågade nu kronofogden Lange säffigt.

— Till Vänge.

— Quelle sympathie! Vi ämna oss också till Vänge.

— Vi skola till Pehr Pehrssons, sade Kalla, som började flamma upp, och nu hoppas jag att det må vara slut på sympatien.

— Visst inte, min nådiga. Vi skola till granngården som ligger alldeles tätt invid. Vi hafva således hopp om ett återseende, såvida icke *ni*, mamsell Kalla, föredrager — att stanna på vägen.

Kalla bet sig i läppen och började ifrigt språka med sin kavaljer utan att vidare låtsa om sina grannar.

Emellertid kom släde på släde uppkörande. De unga damernas voro alla prydliga promenadåkdon, förspända med slädnätsprydda dragare; herrarnes deremot af allra tarfligaste sort, och hästarne voro tydligen »uppbådade» från landet. Somliga tycktes till och med nyss tagna från plogen, så ruggiga voro de. Att få hyra några hästar i staden var omöjligt.

Slutligen voro fyratio slädar samlade och uppställda i två linier, damernas till höger, herrarnes till venster.

— Kör ni först, ropade nu Kalla, hvars ögon blixtrade af den forna munterheten och hvars käckhet tycktes uppflamma på nytt.

— Nej, för all del, sade den »odräglige» Lange artigt. Vår plats är *bakom* er, och dessutom, mamsell Kalla, tager ni er så utmärkt väl ut i spetsen.

— Kör! ropade Kalla med hög röst till den första släden och gömde sina blossande kinder bakom muffen, troligtvis för blåstens skull.

Det första flickorna gjorde, när de hunnit sin bestämmelseort och blifvit afpelsade, var att skynda till fönstret för att se, om deras »förföljare» *verkligen* togo in hos grannen. Ja, mycket riktigt; der kom släde efter släde uppsvängande till bron.

Det var således sant. Hvilket hån, hvilket gäckeri!

Men hvarför hade också de (flickorna) haft så brådtom? Kanske att de (herrarne) hade ämnat bjuda dem, men underrättade om deras planer beslutit taga en lysande hämd.

Men hvem hade underrättat dem? Hvem var förrädaren?

Kavaljererna kastade misstänksamma blickar på sina damer, damerna på sina kavaljerer, men ynkligast af alla såg likväl »morgonrodnaden» ut. Hon tycktes bebåda regn, och gud vet hur det gått, om icke Kalla i detsamma fäst uppmärksamheten vid sig genom att yttra:

— Det var fasligt, flickor, så slagna ni se ut. Kunna de roa sig utan oss, så nog kunna vi —

I detsamma stack notarien Brun ut hufvudet genom porten tydligen för att speja på »fiendens» rörelser, och ingen förstod hvarför Kalla i en sådan hast började stamma och blef så blossande röd i ansigtet.

Kaffe dracks, och nu skulle dansen begynna. Grannen visade icke tecken till lif.

— Hvar är spelman? ropade nu en elfva på tolf år och gjorde några »pas» för att erfara om hennes fötter voro i ordning.

— Ja, om jag begrip' hvad en Speljonke gör som inte kom', när en ä' tillsagd, inföll nu gästgifvarmor, en fryntlig gumma i stycke och mössa. Då blir bäst att du, a Brita Kajsa, spring' yst (öster) åt vädjen (vägen) å titta om du inte ser'en.

— Hä lönar inte, genmälte Brita Kajsa trankilt. Härra midt emot ha knipit en för tolf riksdaler kontant.

Effekten af denna underrättelse kan man lätt tänka sig. Det var som om ett medusahufvud tittat fram bakom kaffepannan och förvandlat alla dessa rosiga ansigten till sten.

Nej, *det var* för mycket!

I detsamma öppnades porten till grannens, och herarne kommo uttågande i procession med spelmannen i spetsen. Näst efter honom kommo notarien Brun och

kronofogden Lange, den förre bärande en bricka med konfektyrer, och den senare en väldig bål.

Flickorna vågade knapt andas. Nu var den korta vägen tillryggalagd. Dörrarne slogos upp, processjonen inträdde och ordnade sig i halfcirkel kring notarien Brun, hvilken, efter att hafva öfverlemnadt brickan till närmast stående man, framträdde och höll följande tal:

— Mina damer! Det är en känd och erkänd sanning att ingen kan belöna *så* som en qvinna, och att ingen kan straffa såsom hon. Ni hafva straffat; belönen nu, ty vi äro förkrossade under bördan af eder onåd. Att se er, stolta och oöfvervinneliga med emancipationens fana högt fladdrande öfver edra hufvuden, tåga i fält mot männens liknöjdhet var en oförgätlig syn, och vi kände oss fulla af blygsel öfver oss sjelfva. Vi ämnade i år visa er, att det utsäde ni sått hade slagit rot i våra hjertan, och vi hade alla förberedelserna slutade till en fest utan like i vår stads annaler, då vi till vår häpnad erforo, att ni äfven i år ämnade draga i härnad. Vi äro slagne, besegrade, och komma nu för att tigga förlåtelse och fred. Som fredstecken erbjuda vi: tjugu klappande ynglingahjertan, ett stycke spelman, en väldig bål brygd af skummande champagne, diverse sydfrukter, tjugu stearinljus och dessutom tjugufyra skilling kontant för hvarje person. Emottagen vår gärd och skänken oss fred; om ej, så dö vi vid er fot!

Notarien Brun böjde knä, och halfcirkeln upprepede med hopknäpta händer: Om ej, så dö vi vid er fot.

De unga damerna, som blifvit purpurröda vid det försåtliga omnämmandet af stearinljusen och penningtributen, drogo sig undan i ett hörn och öfverlade.

Slutligen framträdde brunetten, hon med de blixtrande ögonen och spotskt krökta läpparne, och talade som följer:

— Mine herrar! Som er ånger tycks vara uppriktig, hafva vi beslutit förlåta er.

Här tog flicknaturen ut sin rätt, hon började att rodna och stamma; ett sarkastiskt leende på kronofogden Langes läppar återgaf henne dock besinningen, och hon återtog med stadig röst:

— Vi vilja likväl tillägga, att emancipationens fana, som ni så träffande uttryckte er, ingalunda blifvit sönderskjuten i striden, utan är färdig att ännu en gång, ifall våra vasaller skulle göra uppror, svaja i spetsen för vår eniga och segerrika här. Mina herrar! I hafven vår nåd.

Trenne väldiga hurrarop belönade detta tal, hvar efter notarien Brun skyndade fram till Kallas mor, som med ett godmodigt leende lyssnat till de ungas upptåg, och anhöll i sitt och sina kamraters namn att få ställa sig under hennes vingars skugga, ty de hade »blifvit narrade på förkläde», hvilket löfte han med största allvar erhöi.

Sedan fredspreliminärerna sålunda officielt blifvit undertecknade, började dansen.

»Speljonke» qvintilerade »låt på låt» med en uppsyn så oskyldig som om han alls icke låtit »knipa sig af härra för tolf riksdaler kontant». Glädjen stod högt i tak. Det besynnerligaste af allt var dock, att när uppbrottet skedde, herr-damerna omöjligt kunde få reda på sina fröken-kavaljerer och vice versa. Det blef en förfärlig villervalla, men hur det var så redde den sig, och

de fyratio slädarne lemnade gården i god ordning utan att minsta knot hördes öfver ödets nyckfulla vexlingar.

Först åkte »förklädena». Efter dem kronofogden Lange och »morgonrodnaden», hvilken han lyckades snart öfvertyga, att samvetsqval inte är någonting annat än en sjukdom i hjertmusklerna, bäst botad genom en sympatikus. Efter dem kom han och hon, så hon och han, och till sist bakom alla de andra, körande endast i gående, notarien Brun och hans dam. Brun såg strålande lycklig ut, och vid hans bröst glänste en ljuf, blyg, nyss utsprucken »Kalla».

En auktion i den gamla goda tiden.

Det skulle bli auktion hos herrskapet Hanssons på Björkby. Inte en sådan der intressant auktion, der frun vid första klubbslaget faller afsvimmad i en »purpurrod causeuse, som kastar ett mildt rosenskimmer öfver hennes liljevita drag»; der en hemlighetsfull vän till ett »vansinnigt pris» ropar in hennes (fruns) piano, sybord af rosenträ eller någon annan nödvändig husgerädsartikel, som sedan kommer henne till handa i en ännu hemlighetsfullare packlår, körd af en den aldrig hemlighetsfullaste körsven, helst på julaftonen, när det snöar

bra; der mannen — »stolt ännu i känslan af sin förnedring» — slår armen kring sin stamfars bild och ropar: »tagen alt, men skonen detta! En Sidensvans kan dö, men sälja sin heder, (sådana der Sidensvansar ha vanligen sin heder innestående hos förfäderna) det kan han ej!»

Nej, herrskapet Hanssons skulle flytta från orten; det var altsammans. Att jag sade *herrsskapet* Hanssons, kommer sig deraf, att de hade ett förmak, som de aldrig eldade, att frun begagnade hatt, herrn bonjour, och att de åkte i trilla, när de foro till kyrkan, en på den tiden bland bönderna — åtminstone på dessa orter — exempellös lyx, och som väckte mycken ond blod. Ja, om sanningen måste fram, tillhörde herrskapet Hanssons verkligen bönderna, fast de »råkat komma upp sig genom ett skogsköp», och fast de gjorde alt för att både de och andra skulle glömma denna obehagliga omständighet. Men ingen är profet i sitt eget land, det fick herrskapet Hanssons erfara, och just *derför* var det auktion på Björkby i dag. Herrskapet Hanssons ville bli *erkända* som herrskap, men det var just hvad de inte blefvo, och nog var det bra förargligt när man hade förmak, trilla, bonjour och hatt, för att nu inte tala om ett nästan stränglöst piano, eller portopianoporto, som frun tyckte om att uttrycka sig för det lät så lärdt, hvilket herr Hansson bytt sig till af handelsman i stan, och på hvilket frun lärt sig klinka både »Gubben Noach» och »Kom sköna flicka» — med hvad möda vet blott klockarfar, som gaf henne lektioner mot sex skilling gången — utom traktering — men ingenting, inte ens »portopianoportot» och fruns musikaliska talang hjälpte. Drängarna kallade herrn för far, pigorna frun för mor, prosten

sade helt enkelt Hansson, och prostinnan, som ville gå en medelväg, antog, att *madam* Hansson mjölkade korna sjelf.

Då beslöt herrskapet Hansson att skudda sin otacksamma fädernebygds jord af sina fötter och flytta till Småland, der de hafva hört att ett tegeltak skapade en herrgård, en hatt en fru, och ett par vagnshästar en patron. Alt det der visste de med sig sjelfva att de kunde anskaffa, och kände sig således lugna för framtiden. Egendomen och kreaturen sålde de under hand, visserligen med några tusen kronors förlust, men det förklarade frun inté gjorde någonting — det tillhörde deras nya stånd. Herr Hansson kliade sig i hufvudet och spottade i taket, hvilket var *hans* sätt att bevisa missbelåtenhet, och började helt långsamt begrunda, om det verkligen tillhörde hans nya stånd att förlora hvad han vunnit i det gamla. Men som han inte var så särdeles stark i att tänka, beslöt han att »gå på logen» och sofva på saken, hvilket var hans utväg vid alla kinkiga förhållanden, och vid hvilken vana fru Hansson förgäfves sökt vänja honom af. När han vaknade, hade han glömt hvad det egentligen var han skulle sofva på, och så fick realisationen fortgå i ostörd lugn.

Auktionen på lösöret skulle börja klockan 8. Redan klockan 6 var herrskapet Hanssons i full toalett. Frun i storrtutig poel-de-chevre-klädning, mössa med eldröda band och halfhandskar, som gingo till armbågen; herrn i buteljgrön bonjour, blommig sidenväst, himmelsblå halsduk, kedja med berlocker, och en kolossal kråsnål med oäkta rosenstenar. Frun hade med egen hand kammat hans tupé, så att den reste sig precis öfver venstra ögat, och sedan han fått en mild påminnelse — herr Hansson tålde inga andra än milda påminnelser —

att inte »gå på logen», att inte spotta i taket, att inte — ja, jag vet knappt om jag vågar säga ut ordet — snyta sig i fingrarna —, sådant *hände* verkligen herr Hansson ibland, — gick han ut på gården för att se till om allt der var i ordning. Gården var öfverfylld af de mest olikartade effekter. Der funnos åkdon, den famösa trillan inberäknad, åker- och körredskap, väfstolar, spinnrockar, smörtjerner, laggkärl, enklare möbler, fiskdon, väfskedar, en gammal murken ekstock och gud vet inte hvad. Här skulle auktionen begynna. I salen var förmaksmöbeln utställd. Allting utom »portepianoportet», som skulle föras med som herrskapsskylt, skulle säljas så att man fick köpa ett nytt »möblement» passande för de nya rummen. I hvardagsstugan var ett stort trakteringsbord dukadt, 14 kannor bränvin voro hemköpta från staden och tappade på små kuttingar. Herrskapet Hansson visste hvilken vigt det låg på »trakteringa» och hade stält sig derefter.

Klockan var knappt 7 förr än skåde- och köplystna började att infinna sig. Herr Hansson höll sig så herrskapslik han någonsin förmådde, bjöd på »kaskar» (bränvin och kaffe) och snus; frun drack kaffe med gummorna, lät Brita ropa frun tre gånger i halftimmen och hælde öfver sig en half flaska eau-de-cologne, »för hon kände sig så konstig i knoppen». Uttrycket var kanske ej så fint, men *idéen* var fin. Den hade hon lärt sig af patronessan på Ekby, som alltid hade en flaska eau-de-cologne till hands, när hon någon gång nedlät sig att bevista »sockentillställningarna», ett gemensamt namn för bröllop, barndop och begrafningar.

Klockan tio var gården alldeles fullpackad af folk. Betänksamma gubbar, nyfikna gummor, jäntor och pojkar,

hundar och barn trängdes om hvarandra. Endast med möda förmådde auktionsförrättaren — ett misskändt geni, som auktionsförrättare ofta äro — tränga sig fram till bordet, vid hvilket, eller rättare, *på* hvilket han hade sin plats. Det var en medelålders man med pussiga kinder, listig blick och en mun, som aldrig tycktes ha varit sluten sedan dess egare föddes hit till världen. Eljest var han bränvinsadvokat, och känd att göra svart till hvitt lika raskt som han med auktionsklubban »skojade» (skämtade) bort hvad skräp som helst till oskäligt pris.

Först gingo buden litet trögt. Gummorna stodo bredvid och röcko gubbarna i rocken; ungdomen »kände sig liksom litet buskablyg så här på förmiddagen», och vågade sig icke fram; jäntorna höllo hvarandra i hand; pojkarne puffade hvarandra i ryggen; men ingen kom sig för att öppna mun. Men den som inte var »buskablyg» det var auktionsförrättaren. Han skrek, grimacerade, hoppade »och var så stadiger slängd i mun, att man rakt kunde skratta ihjäl sig.»

— Hvem vill ha en bryggkittel?

Ingen menniska ville ha en bryggkittel.

— Ni må tro, att det inte är en *vanlig* bryggkittel den här. Om man brygger dricka i den, blir det öl bara det får stå. Pass på du, Olof Jonsson. Du kan just behöfva en så'n der kittel, du.» Skratt. Olof Jonsson var känd för sin snålhet. Öl fans aldrig i hans hus — knappast dricka.

Så gick det nästan med hvarje sak, den lirkades bort innan man visste ordet af.

Herr Hansson tänkte klia sig på benet för att uttrycka sin belåtenhet, men kom lyckligtvis ihåg sig och guggade händerna i stället.

Frun deremot var förtviflad.

Hvarken patrons på Ekby eller prostens hade infunnit sig. De förra hade skickat sin inspektör, de senare sin rättare. Om hon bara vetat hur hon skulle ha burit sig åt, hade hon bestämdt svimmat. Nu gaf hon Brita en örfil i stället och hælde öfver sig den andra hälften af eau-de-cologne-flaskan: det lisade något. Folkmassan på gården växte i hvarvt ögonblick; trängseln blef olidlig. En tjock jänta hemtade humör.

— Vet'en inte skam te trampas! Tror'en kanske att jag inte har kött i skorna, hva sa? Å klädninga se'n! Tror'n att den är gjord att stå på!

— Nej, men att stå på sig *i*. Hej, Lisa!

Innan Lisa visste ordet af, kände hon sig upplyftad högt i luften och nedsläppt igen som en mjölsäck.

Lisa blef tyst.

Nu skickade herr Hansson ut drängarna med bränvinskuttingarna. Verkan blef snart märkbar. Gubbarna blefvo »kaxigare» i ropen, gummorna fingo rycka och draga i rockskörten bäst de ville; ungdomen slog sig i hop, tog hvarandra kring halsarna och stälde till oreka så snart de kommo åt; auktionsförrättarens kall blef mindre maktpåliggande. Snart voro laggkärlen och det mindre husgerådet placerade.

Man kom nu till åkdonen.

Först ropades en flakvagn ut, som inspektören på Ekby köpte, så ett par kärror och så — trillan.

Det blef alldeles tyst i folkhopen med ens. Trillan hade så länge gjort ondt i ögonen och varit utsatt för så mycket klander, att man just var nyfiken se, »hocken som skulle våga sig på högfärdсотäckelsen.» Ingen enda af de församlade ville ha den, det var då alldeles säkert.

— En trilla! Hvem vill köpa en trilla lätt som en fjäder och rymlig så man kan bjuda hela släkten på skjuts!

Det tycktes icke finnas någon enda, som kände sig disponerad för en slik artighet.

— Två hundra riksdaler! Bara två hundra riksdaler för en trilla med så mjuk sits och böjliga fjedrar, att man kan åka till himmelriket med ens, om bara inte samvetet är för tungt!

Tystnad. Man kände sig troligen för tungt lastad. Auktionsförrättarens små svarta ögon glindrade af illparighet. Det är en *herrskepstrilla* ska' ni veta.

— Dä va' lögn, Pontus! ropade nu en uppnäst dräng med bländhvita tänder, den samme, hvilken nyss på ett så kraftigt sätt tystat Lisas demonstrationer. Aldri' har något *herrskep* åkt i den trillan, dä ä' då säkert!

Skratt.

— Se så raska på nu gubbar! Inte kunna vi sitta kvar i trillan hela dagen. Hur är det med dig, Olof Olofsson. Du ser ut som om du hade något på hjertat. Är det trillan, så säg bara ifrån?

Olof Olofsson tittade under lugg och såg mäkta förlägen ut.

— Ropa du, Olle, hviskade gumman, som stod bredvid. Vi ä' lika golika som nån an te åka i trillavagn. Olle bjöd mycket lågt 20 riksdaler.

Och nu brusade en riktig storm af bud lös. Det fans icke en bonde i hela byn, som ej bjöd på »trillavagnen».

— Man hade bara känt sig litet »skamsen» att göra första budet.

— 30 riksdaler — nej, 40; 45, — — — Se så, knussla inte gubbar! — — 50! — Det var rätt — —; 75 säger *Johan Persson* — 75 — — 75 — 80 — — 100 — Det var duktigt — Så ska' det gå — — Hopp!

Buden riktigt jagade hvarandra. Herr Hansson gick bakom logen och skrattade så tårarne runno, och der-till hade han skäl. Sjelf hade han gifvit 100 riksdaler för trillan — och nu slogs den bort för 225. En nämndeman i grannbyn blef den lycklige egaren. När spänningen om budens utgång väl var öfver, tittade bondgubbarna temligen förlägna på hvarandra. De hade bara bjudit med på »skoj», förstås. Ingen enda af dem hade i verkligheten velat *ha* trillavagnen.

— Tytje nån hä! Isynnerhet voro gummorna ifriga att uttala sin belåtenhet med att »högfärdsotäckelsen» kom bort från byn, ehuru flera af dem sågo mycket långa ut i ansigtet — af hvad orsak veta de bäst sjelfva. Solen stod nu högt på himmelen, värmen blef tryckande; intresset slappades af. Auktionen aflystes till klockan 4.

Fru Hansson, som druckit 16 koppar kaffe utom på-tårarne, började just att känna sig behöfva något mer stärkande. Herr Hansson, som förtärt en otrolig mängd med »kaskar» och »knäppare» (små supar), delade hennes åsigt och började att »knuffa in» de af grannarna, som skulle dela middagstrakteringen. Jag sade »knuffa in», men som det tillhörde konvensansen, att de inbjudna skulle streta emot så mycket som möjligt, måste handkraft användas. Något annat emottagningssätt skulle för öfrigt icke hafva ansetts som passande. Ute spred sig folkmassan åt alla håll. Matsäcksskrinen framtogos, penningar öfverräknades, köp beskådades.

I skuggan af ladugårdsväggen hade ett älskande par slagit sig ned.

— Ä' dä någe du tyr (längtar) efter Brita Kajsa, så säj bara ifrån.

Brita Kajsa noppade förläget på förklädet.

— Sä j ut du bara, uppmuntrade fästmannen.

— Dä fins en taf la me' en flicka å en kjöfvan (liten hund) på, som jag dras ohiskligt efter!

— Den ska' du ha, om jag också ska' ropa ikull dem allesammans.

Bredvid Brunte sutto »far» och »mor» på hösäcken. Far, med det tåliga, intelligent a ansigtsuttryck som ofta utmärker norrländingen, skar tjocka skifvor ur jästbullen, som han höll i handen, och såg hvarken åt höger eller venster. Mor såg högröd och förargad ut.

— Nog hade I, far, orkat med trillavagnen om I bara velat. Men I ä' då så beg (envis) som en bock. Om jag begrip' hvar I hade vette' som köpte de dänne skrälle te kär ra i ställe. Hva' dug' hon te?

— Att åka i, tänker jag.

— I tänker, I. Dä voro bättre I lät vara tänka. —

— Som I, mor.

Inne i hvardagsstugan var middagen öfver. Auktionsförrättaren låg på en träsoffa och snarkade så att fönster-
rutorna skallrade. Herr Hansson hade, döf för sin hustrus böner, tagit af sig rocken och satt nu bredbent vid bordet med hufvudet nedböjdt på de korslagda armarna och »tänkte». Helst hade kan »velat gå på logen», men fruktan att försofva sig hade afhållit honom. Luften var qväfvande, och flugorna sjöngo vaggvisor i taket. Gran-
narna försökte att hålla sig vakna genom att sinsemellan förtala maten, som de funnit allt för »svag och pickliger»,

men i soffhörnet satt fru Hansson stel och rak, förr färdig att dö af sömnsjuka, än gifva efter en tum af sin värdighet. Precis som dalkarlsklockan i köket slog 4, vaknade auktionsförrättaren.

Det var en man som kände sin pligt.

En dräng skickades ut att ringa i auktionsklockan, här en gammal koskälla, och snart hördes ånyo de ropandes röster och klubbans fall. Bränvinskuttingarne hade gått flitigt omkring under rastetiden, middagshvilan hade stärkt krafterna, modet växte i kapp med välbefinnandet. Man höll inte längre så noga på buden. Infall började att hagla, skrattsalfvor aflöste hvarandra, auktionsförrättarens »qvickheter» väckte allt större jubel.

Vid 6-tiden drog sig folkströmmen inåt. Nu skulle möblerna gå.

Pojkarna lyfte upp jäntorna på armarna »så att de skulle få se hur det tog sig ut hos Hans Hansson, som köpte en skog och fann en guldgrufva, och som blef högfärdsgalen för besväre'.»

Öfverallt nojs, lif och munterhet.

Herr Hansson, som tömt »knäppare» på »knäppare», skrattade allra mest åt Hans Hansson, den fattige, utarbetade Hans Hansson. Han såg sig sjelf som genom en dimma. Hej, så lustigt det var!

Förmaksmöbeln spriddes öfver hela byn. Det var som om man riktigt glädits åt att få slita den i stycken. Stolarna fullkomligt dignade under speglosor, och hvad »resort-soffan» angick, var det tur att den förmådde bära alla de glåpor, hvarmed den öfveröstes. Värmen blef snart plågsam. Fönstren slogos upp, men den milda augustiluftan förmådde endast föga afvalna alla dessa röda, upphetsade ansigten. Ännu gick visserligen alt

temligen anständigt till, men bränvinskuttingarnas inflytande röjdes alt mer och mer. Klubbslagen föllo hastigare, munterheten blef alt mera bullrande och plump. »Håll käften, Per Olof» — Håll 'en själf, du din klockskojare! — 'Se så, gräla inte pojkar.' — 'Ro hit me' bränvine!' — 'Hej jäntor, — här ska' valsas!» Så ljöd det i alla hörn. Klockan 9 var salen ännu packad af folk, men skämtet hade nu öfvergått till skoj, glåporden till hot, luften var mättad af gräl och bränvinsångor. Kuttingarnas verk var fullbordadt. Öfverallt hördes råa, suddiga röster — syntes slöa, djuriska ansigten. Man skralade och ropade om hvarandra, klubban föll altjemt, oreda och oväsen hörde inte mer till undantagen. De starkaste af gummorna drogo med våld gubbarna med sig ut, de svagare satte sig vid kärrorna och greto. De förståndiga tyckte att det var orätt af »vördi' prosten», att inte närvara vid folkförsamlingar, sådana som dessa, då det ju alltid gick »passerligt till» Men vördi' prosten var händelsevis en nervös och ömtålig man, och höll sig undan så ofta det var möjligt, och ibland äfven när det inte var möjligt. Fru Hansson, som var en resolverad qvinna, när hon inte spelade fru, körde med egen hand ut den ljushårige drängen, som var en af de värsta orostifterne; herr Hansson bjöd fortfarande på »kaskar» och snus, men tungan lallade, bonjouren var afkastad, västen upprifven och herrskapsfasonerna hade flytt sin väg för längesedan. Om jag inte vore patriot, skulle jag säga att Björkby en timme senare erbjöd de mest obehagliga scener af gräl och slagsmål, men som jag nu är patriot, nöjer jag mig med att intyga, att diverse armar höjdes och sänktes och att dagen derpå en förvånansvärd mängd af den manliga befolkningen

i de olika byarna skyltade med blåslagna ögon och uppsvullna näsor.

Men hvad jag med bestämdhet kan intyga är, att klockan 11 på qvällen var fru Hansson ute och letade efter herr Hansson med ljus och lykta. Han hade alldeles försvunnit under den allmänna villervallan. Sist hon sett honom hade han till hennes fasa slagit upp locket till »portepianoportet» och satt sig i basen, så att »bonbassarna skulle få höra någonting schangtilt». Klockarn, djupt rörd, föll honom då om halsen förklarande, att »konsten var skön», hvarvid de båda herrarne trillade i golfvet, men sedan hade hon förlorat honom ur sigte.

Länge sökte hon förgäfvets. — Hennes tårar strömmade — hon trodde sig blifven enka. Slutligen fick hon höra ett egendomligt ljud från svinstian. Det lät som om åskan sakta mullrat derinne. Det ljudet kände fru Hansson väl igen. — Hon ryckte upp dörren och mycket riktigt, der låg herr Hansson och snarkade med hufvudet lutadt mot Jeppes feta rygg, och ett soligt leende på de öppnade läpparna. Han hade trott sig »gå på logen».

— Hansson, Hansson, har du glömt att vi ä' herrskap, Hansson? snyftade frun förkrossad.

— Herrskap? hickade mannen. Dä ä' just hvad jag ä', det.

Han skulle ha kunnat haft rätt. Allting beror ju på jembörelse här i verlden.

Den lustige Anders.

Hvarifrån han egentligen härstammade visste ingen. En sommarafton hade han kommit vandrande till byn, skjutande framför sig en liten kärra lastad med några få usla husgerådssaker. Det var tydligt att han gjort en lång vandring. Fötterna voro svullna och såriga, ansigtet högrödt och uppdrifvet, ögonen inflammerade, och vid hvarje steg vacklade han, som om han varit färdig att sjunka till marken af trötthet. Dräkten bestod af idel lumpor, skägg och hår voro tofviga och ovårdade, knäna darrade af en slags

nervös skakning — han var alt igenom en bild af vanvård och förfall. Men lustig var han, herre je hvad han var lustig! Han talade högt för sig sjelf, han slog med armarna, grälade på kärran, bockade sig för bandhunden, och svor, svor framför alt så att storbonden, som stog på förstugubron och rökte sin aftonpipa, rakt höll på att skratta sig fördärfvad.

Mor, som var godhertad, gaf honom en mugg dricka och en half kaka bröd med fläsk. Drickat drack han ur med ens, men när han skulle föra brödbiten till mun, sjönk han ned bredvid kärran och var inom några ögonblick så hårdt insomnad, att ingenting tycktes kunna väcka honom. På qvällen slängde ett par af drängarna in honom i ladugården på en knippa halm, och här låg han i tre dygn sofvande, känslös för både sparkar och rop. Men på fjärde-dags-morgon, när pigan kom för att mjölka, fick hon se honom sitta nedhukad framför bästa mjölkkon, diande med en fart som om han nyss blifvit född till verlden försedd med klöfvar och horn. Pigan slog till honom i hufvudet med stäfvan, men nu började han hojta, skrika och väsnas, så att storbonden, som infunnit sig för att se hvad som var å färde, fick en ny skrattparoxysm, och från den dagen var den »lustige Anders», som han snart allmänt kallades, hemmastadd i byn.

Storbonden gaf honom till och med lof att gräfvä sig en jordkula i backen, der bäcken rann fram, och här inredde han sig »ett eget bo», fullkomligt i stil med sin egare — man kunde knapt se en uslare, hopplösare bostad. Det var omöjligt att locka ur honom något om hans förflutna lif. Hans kärlek till en gammal segeltrasa, han fört med sig, gjorde, att man ansåg honom ha varit

sjöman; men hela hans utseende svor mot detta antagande. Han hade jordarbetarens böjda rygg, och kände icke ens de enklaste sjötermer. Det dröjde inte länge förr än man upptäckte att han var svagsint — men det gjorde honom bara så mycket lustigare. Nu vågade sig alla på honom. Isynnerhet blef han för barnen en outtömlig källa till förströelse. De kastade stenar efter honom, de stoppade in torf i det quartershöga bleckrör, som ersatte skorsten på hans kula dit de ledde bäcken när han låg och sof, de slogo undan käppen mot hvilken han stödde sig, så att han föll raklång på marken, de spelade honom tusentals med spratt och puts. — De gamle sågo på och skrattade. Ja, man skulle väl ha varit af stock och sten för att inte skratta åt »fjanten», der han stod midt i barnflocken vacklande på sina darande ben, slående omkring sig i vanmäktig vrede, eller när han låg omkull, sprattlande som en groda, tio gånger försökande resa sig upp, och tio gånger omkullknuffad igen. Herre je, hvad han var lustig! Allra lustigast var han likväl när man lyckades suppa honom full — och det var inte svårt. Ett, högst två glas brännvin var allt som behöfdes. Då fick man alltid höra samma historia berättad på samma vis, om hur han varit en »kaxiger karl», fast fanden tagit allt han hade, alt, alt, alt! Då rodde han bort, långt långt bort — men fanden satt vid styret, och då gick det som det gick — han kom aldrig fram — bara tillbaka — Åh, så han rodde. Blixten kom, vågorna kom, men han rodde ändå. Botten gick ur båten, men han rodde ändå. Men så kom det svarta, förfärliga vattnet, hu! så svart det var! och på strand stod de andra två och skrattade och så såg han — — Hvad han såg på

stranden fick man aldrig höra, ty här föll han vanligen i ett det vildaste utbrott af raseri. — Han stampade, skrek, svor; han skakade sina knutna händer mot himlen och bad gud komma ned, så skulle han »ge honom», som låtit fanden taga allt han egde; han förbannade och tjöt; härmade vågornas svall och vindens raseri; han ropade att han skulle hämnas, hämnas! — för att slutligen kasta sig ned på golfvet och gråta, gråta så hejdlöst som om hjertat velat brista. Det var så man kunde skratta ihjäl sig! Blef han allt för oregerlig, hälde man i honom ännu en sup och rullade undan honom i ett hörn, der han fick ligga och sofva ruset af sig. Herre je, hvad han var lustig.

På sommaren syntes Anders nästan aldrig till. Då höll han sig mest i skogarna, plockade bär och band qvastar, hvilket allt han sålde i den närgränsande staden. Först när snö och kyla gjorde hans kula alldeles obeboelig, började han sin vandring från dörr till dörr. Nu kom en tid när man kan säga att Anders rent af var den mest uppmärksammade man i hela byn.

Han hade så mycket att berätta om allt det hemlighetsfulla han sett i skogarna under de ljusa sommarnätterna — om tomtar och troll, om bergsgubben och hafsfrun, om besynnerliga läten och underbara månskens-tåg, att man »rakt gaf sig öfver» af idel förvåning. Barnen sutto som tända ljus och lyssnade med gapande munnar; de gamle nickade — sådant har man hört förr — och ungdomen utfrågade honom med en aldrig minskad nyfikenhet.

I början berättade han lugnt, med ett visst bestämdt sammanhang, men hans sjuka fantasi förmådde inte länge fasthålla de bilder, som ensamheten framlockat. Han

började svära och bedyra, han trasslade in sig — och snart var han lika »lustig» som förut.

Drängarna lärde honom oanständiga visor och narade honom att sjunga dem vid de mest olämpliga tillfällen; pigorna inbillade honom, att de voro kära i honom hvarenda en, hvilket retade honom till ursinne — Anders tålde aldrig höra talas om kärlek —, gumorna använde honom till barnpiga, gubbarna till springpojke; ja, i sjelfva kyrkan fick han inte ens vara i fred. Klockaren skickade honom efter snusdosan, kyrkvaktaren efter nycklarna; bönderna befalte honom ned i stallen att skotta gödsel, och dödgräfvaren lät honom hjälpa sig att gräfva grafvarna — hvilket arbete för öfrigt var det enda, som Anders förrättade utan uttryck af denna mullrande missbelåtenhet, som eljest gjorde honom så »lustig».

Anders hade en afgjord förkärlek för de döde, och att gå och »se lik» var hans hufvudpassion. Också var det en mycket omtyckt förströelse att narra honom med falska dödsbud, och sedan följa honom på afstånd för att se hvad emottagande han skulle få i den förmenta grafölgården — och det blef inte det bästa. Ofta blef han till och med så allvarsamt misshandlad af »liken», att han blef liggande i flere dagar, men ingenting kunde bota honom för hans passion. Så snart grafklockan ljöd, satte han sig i rörelse, obekymrad om han hade mil att gå, och när de döde — enligt den tidens sed — exponerades på kyrkvallen, var han i regel den som först trängde sig fram. Det uttryck af lysten väntan, som då alltid hvilade öfver hans ansigte, förbytte sig dock snart i sviket hopp och han mumlade ständigt samma ord: »Inte den rätta, inte den rätta.» Som om den döde inte alltid var den rätta!

Den enda, som inte fann honom »lustig», var storbondens hustru, »stormor». Hon gömde honom många gånger undan barnens upptåg, hon stack mången bit mat i hans ficka, hon lappade hans kläder och lagade så att han aldrig saknade rent linne.

Kanske att ingen skrattade så mycket åt den »lustige Anders» som storbonden, och lyxen att supa honom full bestod han åtminstone sig hvarje gång han hade främmande, men eljest ville han inte veta af honom. Skulle fjanten ha mat, så skulle han göra nytta för den, — det var hans »recept». Det var redan mer än nog att han lät honom bo på sina egor — —

Mor teg — och handlade — såsom hustrur till liknande män oftast göra.

Anders sätt att visa sin tacksamhet var lika löjligt som alt annat han tog sig före. Han följde henne som en hund, han försökte att se på hennes ögon, om han kunde vara till någon tjänst, och ve den, som på något vis motsatte sig hennes befallningar. Då rusade han fram, fäktande med de långa armarna som med ett par väderqvarnsvingar, hojtande och skrikande, som om han utan misskund velat slå den skyldige till marken, för att i vanliga fall sjelf taga öfverbalansen och ånyo blifva föremål för skratt och speglosor.

Ett par år gingo. Anders blef alt lustigare och lustigare. Han tjenade till rolighetsminister inte allenast i sin egen by utan äfven i de kringliggande. Det fans inte en »dans», der inte Anders skulle vara närvarande. Man gaf honom kaffe, som var hans älsklingsdryck, bemängdt med tjära och »skrattade sig förderfvad» åt de grimacer hvarmed han tömde kopp på kopp; man lärde honom snusa och lade peppar i snuset; man tvingade

honom att dansa — med ett ord: man roade honom så bra man förmådde. Men besynnerligt nog, Anders tycktes ändå inte vara nöjd. Han magrade, håret grånade starkt, blicken blef alt mera skygg och orolig och han försökte hålla sig undan så vidt det var honom möjligt.

»Han såg ut som en jagad hare», skrattade storbonden, som var qvick, och liknelsen var inte dålig. Han såg trött och jagad ut; den nervösa darrningen i knäna ökade sig; han talade numera nästan alltid för sig sjelf och vände sig oförmodadt om, fäktande med sin käpp som om han velat försvara sig mot osynliga fiender. Men lustig var han, herre je hvad han var lustig!

På tredje året började Anders bli alt mera trög och tyst. Barnen måste taga stenar, »som gjorde ondt», innan de fingo honom liffig, och han behöfde minst fyra glas bränvin för att bli rolig som förr. När sommaren kom, drog han inte till skogen som vanligt, utan höll sig i närheten af husen. Det enda som ännu intresserade honom var att »se lik», och att tvätta och sköta segel-trasan han fört med sig. Han vyssjade och smekte den som ett litet barn, och hade någon brytt sig om att då lyssna till hans osammanhängande prat, hade man kanske lyckats utleta hans sorgliga historia. Visst var, att seglets sömmar vitnade om en qvinnas och inte om en yrkesmans hand. Men det var mycket roligare att gömma undan hans »skatt», som trasan allmänt kallades, och låta honom gallskrika af vrede och förtviflan innan han fick den tillbaka. Herre je hvad han var lustig!

Men när sensommaren kom, var det alldeles slut med Anders »lustighet». Han darrade så han knapt kunde gå, ingenting roligt hade han att berätta från

skogen, visorna hade han glömt — endast sällan förmodade han rycka upp sig ur sin slöa liknöjdhet. Nu blef han mest en ovälkommen gäst hvart han kom. Snäsor blef hans dagliga bröd, oftast hans enda. »Man var honom ingenting skyldig, — en sådan der landstrykare, kommen, gud vet hvarifrån —.» Man funderade på att taga in honom på fattighuset, men som han inte var »byfödd», mötte det svårigheter. Hade inte stormor varit, hade han fått svälta ihjäl. Men fram i september fick hon så mycket att tänka på att alt annat trängdes i bakgrunden. Storbonden skulle gifta bort sin enda dotter med en rik hemmansegare, och nu gälde det att visa hvad huset förmodade. Fästmän satt i väfstolen både nätter och dagar, som om det gällt att väfva lungsot sig till bröllopgåfva; byns syjungfru klippte, profvade och sydde så hon hade lannesuddar på alla fingrar: pigorna sprungo omkring som yra höns, uträtade en sak och glömde *tio*; storbonden mullrade som åskan, vid dåligt humör, därför att de andra hade brådtom, och öfveralt skulle »mor» ordna, hjälpa och styra.

Hvem kan då undra om Anders blef bortglömd ibland. Ett par gånger syntes han till nere vid gården, men när han fick höra, att der skulle bli bröllop, blef han orolig och ängslig. — Inte bröllop, inte bröllop, mumlade han oupphörligt. -- Begrafning är bättre, mycket bättre.

En dag öfverraskade honom stormor sittande framför fönstret till lillkammaren, stirrande på brudkronan, som redan hämtad från kyrkan glänste derinne på en broderad soffkudde, lånad för tillfället. Han såg blekare och eländigare ut än någonsin, och ögonen brunno af en vild feberaktig glans. Mor, som hade hela famnen full af nybakadt bröd, stack åt honom en bulle, och bad

honom dröja till dess hon kom tillbaka, men när hon ett par timmar senare gick för att uppsöka honom, var han försvunnen, och hon glömde honom snart i sina mångfaldiga bestyr.

Bröllopet blef gladt, kanske litet för gladt när vördi' prosten rest. Röd, mosig, skrällande, hördes storbondens röst öfver allas. Slutligen ropade han på »tjanten». Han skulle fram och visa sina konster. I dag kunde man bestå honom på ett stop, ja en *kanna* bränvin om det skulle behövas, men lustig skulle han bli. Ingen visste dock hvar fjanten höll hus — troligen var han hemma hos sig. Det gjorde ingenting — fram skulle han! Tänk om man skulle gå och drifva ut haren ur sin kula? Det vore lustigt! Förslaget antogs med beredvillighet, och under skämt och skratt bildade sig ett tåg af de mest uppslupna bröllopsgästerna för att deltaga i jagten. Först kom spelmannen gnidande sin muntraste polska, så ett par af brudriddarne med hattarna på sned och stora blombuketter i knapphålen, så storbonden tungt stödd på klockarens arm, och så till sist en hel del både unga och gamla, som behöfde svalka sig. Stormor gjorde alt hvad hon kunde för att afböja upptåget, men förgäfves. Med ett stygn af samvetsqual kom hon att tänka på så många dagar som förflutit utan att hon hört efter Anders. Det borde inte ha hänt; ingen brådska kunde ursäktas sådant. Han hade ju bara henne, kräket. Hon beslöt att skicka till honom så mycket bröllopsmat att den skulle komma att räcka en månad, men det var med en känsla af otrefnad som hon ånyo intog sin plats som sysslolös hedersgäst. Under förökadt skämt och skratt rörde sig det brokiga tåget öfver ängen. Luften var ljum och solen sänkte sig långsamt i glänsande prakt mot de skogsvuxna bergen.

Dörren till Anders kula var stängd. Så mycket bättre! Man ordnade sig två och två. Spelmannen fick order att inte spara på strängarna, brudsvener uppgäfvo ett ljudligt halloh! och upp flög dörren, alt för ruten och gissen för att behöfva mer än en enda knuff.

En kall, fuktig luft strömmade de besökande till mötes, och skymningen derinne var så tät, att det dröjde länge innan man förmådde urskilja något visst föremål. Ljusstrimman från dörren belyste eldstaden — några klumpigt hopfogade stenar — marken — golf fans inte — var full af grönaktiga vattenpussar, endast delvis täckta af brädlappar; en kista, några usla kökskärl, och en trasig pall utgjorde möbleringen,

— Halloh! Hvar är han? Ut med haren! skrek nu storbonden! De andra gapskrattade. Solen sänkte sig alt mer och belyste skarpt den knuffande, uppslupna, skrattande gruppen i dörröppningen, men ur dunklet derinne framträdde så småningom konturerna af en säng, eller rättare lår, fylld med lumpor. Der var han ju! Ja, der var han ju. Hahaha! Till hälften upprest, något framåtböjd, betraktade Anders de inträdande med stela, vidöppna ögon. Han var ända till hemsighet afmagrad, och hyn var hoptorkad och skrumpen. Hans kära segeltrasa låg kastad i en vrå som i vrede, och de utmerglade händerna voro krampaktigt knutna kring käppen, som om han ämnade försvara sig. Herre je hvad han var lustig! Det var först när de kommo närmare, som de upptäckte att han var död.

En »storbegrafning» för tjugo år sedan.

I bryggstugan voro stora tillfälliga bord anordnade, af bräder lagda på bockar; i spisen flammade en brasa, vid hvilken man kunnat steka en oxen hel; på hällen puttrade och fräste pannor och kastruller, under uppsigt af »kockmor», en liten mager qvinna med

rödt hår, röd nästibb och rödkantade ögon; på gården lågo öltunnor och dricksfat på »lut», med tennstop bredvid, i ordning för törstande munnar, och från hvardagsstugan, der »förtrakteringen» och matsäcksmaten gjordes i ordning, hördes ett sorl, som från en svärmande bikupa. Egentligen borde det hafva varit en sorgesam dag på Helge gård, ty klockan 10 skulle husbonden, kyrkvärden Per Persson, begravas. Han hade dött helt hastigt ute på gårdet och stod nu lik i sjöboden ny-rakad, nytvättad, svept så vackert i lenong och broderad kambriksskjorta, att man aldrig sett »en likare död». Sjelfva boden var prydd med unga björkar och festoner af lingonris — en lyx, som hittills varit okänd i bygden och mot hvilken sjelfva den döde tycktes opponera sig, ty det låg ett mörkt, hotfullt uttryck öfver de sträfva dragen, och högra handen var knuten, som i vrede. Men hvad kunde hans vrede uträtta *nu!*

I »lillkammaren» satt »a mor» iklädd svart bombasinsklädning, svarta bomullsvantar, hvitt förkläde och snibbhalsduk, med näsduken hoprullad i handen och salmboken upp och ned vänd i knäet. Kyrkvärden hade varit byns rikaste man, och att han alltigenom skulle »sörjas som folk» det hade nämдемansmor, som åtagit sig värdinneskapet, »satt sig i backen på», och då var det säkert. Derfor satt nu »a mor» i arrest, ty hade hon visat sig begrafningsdagen, innan presten kom och hemtade henne, så skulle väl ingen ha trott att hon egde »hvarken hjerta i bröstet eller vett i hufvudet», och det hade då gått nämдемansmors heder som förstyre allt för nära, förstås.

Hvita lakan hängde för alla fönster; en bred väg af hackadt granris ledde från förstuguqvisten ut på lands-

vägen; stallen voro utrymda, så att de främmandes hästar skulle få rum, och på logen voro stora bord, med dricka och påbredda smörgåsar, ställda i ordning åt folket. Det skulle bli en »storbegravning», som ännu ingen hört maken till.

Hela veckan hade man bakat, skurat, kokat i grafölgården; men nu mot slutet var det ändå, som om sysslorna växt upp ur jorden.

I salen, i helgdagsstugan, höll nämдемansmor, klotrund, svettig, röd och med uppfäst kjol, på att duka herrskapsbordet, der prestens, klockarens, skollärarens och fanjunkarens skulle sitta. Salen var ett stort, fyrkantigt rum med marmorerade väggar — eldröda ringlar på grå pappersbotten —, öppen spis och ett tjockt lager af finhackadt granris på golvet. På ena väggen hängde »Napoleon och Josefina» i svarta träramar, båda så svullna och snedvridna i ansigtet, som om de nyss varit i batalj. Genom nämдемansmors försorg försvunno de helt hastigt bakom ett par fina drällhanddukar. »Josefina hade ju en illnaste röd klädning, kan tänka.» Midt emot hängde ett helt galleri af »skönheter» i korsetter, pudradt hår och muscher. Kyrkvärden hade kommit öfver dem på en auktion och troligen ansett dem vara värda en spik hvar. Med dem gjordes processen kortare. De vändes helt enkelt mot väggen och fingo med damtrasan ett hastigt slag på baksidan. »Att skyla all den otäckelsen kunde då rakt ingen stå ut med.» Innanför salen fans ett litet mörkt rum med nedrökta tapeter, piphylla och chiffonier. Här hade varit kyrkvärdens allra heligaste, dit ingen af qvinfolken fått sätta sin fot annat än i och för städning. Alla möbler, såväl här som i salen, voro klädda med hvita »var» och, der sådana fattades, insvepta i dukar, lakan eller serveter.

Allting tog sig så »bedröfvligt» ut, som man någon kunde begära. Luften var tung och tryckande; lukten af granris nästan bedöfvande. »Man riktigt *kände*, att man var i en grafölgård», som nämдемansmor belåtet uttryckte sig. Midt i salen var ett bord för trettio personer redan färdigdukadt. Strax bredvid stod »herrskapsbordet», som pryddes af husets hela silfverrikedom: två massiva armstakar, en kaffekanna, en tekanna, fyra stycken skålar, två »silfverrofvor» med kedjor, hvilka lågo utbredda likt ormar, en sockertång, två dussin téskedar och två höga förgyllda tumlare, hvilka stodo framför prestfolkets kuvert. På det stora bordet funnos flere bränvinskarafiner, men här endast tvänne utskurna ölstänkor af trä. Framför hvarje talrik lågo knif och gaffel med hornskaft och matsked af silfver. Riktiga jättar till brödkorgar, på hvilka voro upplagda: hårdt bröd, framugnsbröd, tunnbröd, limpa, vörtbröd och jästkakor, stodo på brickor färdiga att kringbjudas. »Smörtårtan», middagens förnämsta rätt, kockmors stolthet och nämдемansmors fröjd, stod för sig sjelf på ett bord. »Den hade lyckats alldeles obegripligt.» Öfver fem kvarter i fyrkant, var den två tum vidare än någon dittills i byn åstadkommen tårta, och »sviskonfyllningen var så stadig, att den höll att gå på.»

Gökklockan slog sju. Brådskan och oron växte i hvarje ögonblick.

Svettiga och barbenta, sprungo pigorna stugorna emellan; drängarna bredde ut halm på vinden, der den ungdomligare delen af nattgästerna skulle ligga; nämдемansmor hvirflade omkring som ett oväder, och »a mor» tryckte näsan platt mot fönsterrutan af längtan att komma ut. Under de tolf år hon varit gift hade hon knappt

sammanlagdt suttit så mycket som i dag. Benen värkte, och det kändes så »konstbesynnerligt» i hufvudet.

I bryggstugan rådde fullkomligt uppror. »Kockmor» var i allmänhet »inte god att ta's med», men i dag var hon värre än vanligt. Det kunde Stina intyga, som var alldeles uppsväld i ansigtet af gråt och örflar. Men så ville då håller rakt ingenting »gå till». Fårsteken hade blifvit bränd och låg och svalkade sig på ett fat; grisstackarn ville rakt inte bli brun, »utan spotta och fräste, så det var både synd å skam att höra på'et»; vattsoppan blef för tunn, och risgrynskakan sprack. Vallpojken tjöt i ett hörn, halfskållad af en panna hett vatten, som Stina hållt öfver honom; Jonke och Per, sönerna i huset, två 10- och 11-års pojkar, slogos om ett bakelsefat, och så kom nämдемansmor »te på köpet» och frågade, om inte kaffet var färdigt. Det var så man kunde gå åt!

Endast utanför den döde var det lugnt och stilla. Som genom en tyst öfverenskommelse togo alla en krokväg, för att slippa gå der förbi. Husbonden var fruktad än i döden, och dessutom visste vidskepelsen förtälja, att den som tre gånger på samma dag gick en död förbi snart skulle följa honom efter.

Klockan 8 började ett visst lugn infinna sig efter stormen. Nämдемansmor slog sig ned på huggknubben och torkade svetten ur sin skinande panna, kockmor stärkte sig med ett glas sirapsbränvin, Stina smög sig bakom knuten och tvättade sitt rödflammiga ansigte med ättika och såplödder, »a mor» hade fått 25 hjärtstyrkande droppar på en sockerbit, vallpojken en trasa kring benet och en helande kringla i handen. Kaffet »var klart som kristall» och hade en lagom smak af kanel,

allt var i bästa ordning; gästerna kunde få komma när de ville.

Plötsligt hördes ett förfärligt gny och oväsen från helgdagsstugan. Jonke och Pelle hade i all hemlighet smugit sig upp på vinden för att leka i halmen, men kommit i lufven på hvarandra. Som en skottspole flög nämдемansmors trinda figur öfver gården och uppför den branta vindstrappan. »Vet ni inte lut, pojkar», ropade hon. »Ner me er å sörj, å de' på eviga minuta».

Nu började »utsocknes-folket» på att komma. Kärra efter kärra körde med anständig långsamhet upp på gården. Framtill sutto »far» och »mor», baktill voro hö-säckén och drängen fastsurrade, höll jag på att säga, men så var det inte. Det var bara hö-säckén, som var fastsurrad, drängen fick följa med »bäst han gitte». Också presenterade sig de fleste i de mest benbrytande ställningar. Gummorna voro klädda i svarta klädningar med brandgula skoningar (hvilka tillika med »hvitstubben» voro uppfästa för att skyddas mot damm), stort förkläde, hufvudduk och redikyl, der salmboken, näsduken, Hoffmans droppar och en ask sockerpullor hvilade i vänskaplig förening. Gubbarna buro mörka, hemväfda vadmalskläder, lånade svarta hattar, nattkappor, hårslinga öfver västen, lädergaloscher och paraply. Ett par »storgubbar» voro uppsträckta i frackar med runda skört, tjocka, hvita halsdukar och stärkkragar, som gingo ända upp till öronen.

Nämдемansmor, nu i »toalett» — nedsläppt klädning och mörka ränder af matolja i det lingula håret — neg och tog emot, ånyo varm och röd. Stina, hvars kinder efter tvagningen glänste som ett par vinteräpplen, ehuru något »tummade», bjöd »välkomst-trakteringa»,

kaffe och en fjerndels kaka vasselbröd, på hvilken låg en klick smör, en skifva ost och ett »rån». De fleste bland gästerna nöpo likväl endast en »smakbit» af brödet; resten knöts in i »matsäcksduken», som prof på grafölsmaten. Klockan 9 voro alla de inbjudne samlade. Gården låg strax invid kyrkan, så liket skulle »bäras upp» af de närmaste släktingarna. När kyrkklockan ringde första gången, kom presten, åtföljd af klockaren. Presten var en medelålders man med en upp- och en neddragen mungipa, hvilket gjorde att han såg ut som om han begrof med ena sidan af ansigtet och vigde med den andra; eljest var han blek och fet samt hade en »alldeles obegriplig predikarförmåga». Klockaren var lång och mager med röda kindknotor och en mun, som tycktes kunna sluka allt: både prest och församling. Sedan »vördig prestfar» hållit till godo med en kopp kaffe, lade han kappan öfver armen, harklade sig och stälde stegen till »lillkammaren»; stunden var kommen. Begravningsfolket ordnade sig kring trappan; bärarna vecklade upp de långa likhanddukarna, nämdemansmor tog Pelle och Jonke, en i hvardera handen. På allas ansigten lästes ett slags anständig nedslagenhet, men förgäfvos såg man sig omkring efter ett enda verkligt uttryck af sorg. Per Persson hade varit en hård man, som med omutlig stränghet hade tagit ut sitt. Sträf och fordrande, hade han jägtat folket nästan till döds med arbete och skonat sig sjelf lika litet. Hustrun hade han drifvit upp till en förvånande arbetsduglighet; barnen hade han knappt låtsat se, utom när det gällde att bestraffa. Men *en* dygd, norrländingens förnämsta, *gästfrihetens*, hade han egt i hög grad. Ingen hade fått lemna hans hus utan traktering, och så väl vän som

fiende hade varit välkomna till hans bord. — Presten dröjde länge. Slutligen kom han dock, ledande »a mor» vid handen. Hon såg trött och förvirrad ut. Blicken flög hastigt mot sjöboden, och de valkiga fingrarna hoppade nervöst på klädningen. Hon kände sig lika ängslig till mods, som när hon »stod på gången», och lika yr och besynnerlig som om hon länge stått i ett tröskverk, hvilket hastigt stannat.

Kyrkklockorna ringde andra gången; dörren till sjöboden öppnades, och nu kommo bärarna sakta utbärandes med sin sorgliga börda. Kistan, en riktig herrskapskista med fem silfverstjerner på locket, hvilade tungt på de hvita bindlarna. En konstgjord, erggrön krans med pappersblommor prydde hufvudänden, en annan låg vid fötterna. »Hedersamt skulle det vara alltigenom. *Ängsblommor* kunde ju hvilken torpare som helst bestå sig.» Processionen ordnade sig, med klockaren i spetsen. Närmast kistan gingo presten och sönerna, hvilka senare af nämдемansmor fått hemliga order »att gråta så att det hördes», derefter »a mor» och en bror till den döde, så de mer aflägsna slägtingarna och till sist »vännerna». Solen sken varm, fast det var tämligen sent på hösten; de gulnade björkarna på skogsstigen skänkte ingen skugga, bärarna pustade och skredo endast sakta framåt. Slutligen var dock tåget framme vid kyrkogårdsporten. Processionen, som kommit något i oordning, rättade sig. Presten tummade på kragen och vände begrafningsprofilen till, bärarna satte ned sin börda och torkade sig i ansigtet, »a mor» sväljde viljelöst sked på sked af Hoffmans droppar, som medlidsamma grannkvinnor erbjödo henne. Hela kyrkvallen och största delen af kyrkogården var packad af nyfikna. Kyrkoportarna slogos upp,

bärarna upplyfte kistan å nyo, och så började klockaren att »sjunga in liket». Grafven var klädd med granris, och jordfästningen försiggick med all önskvärd högtidlighet. Prestfar, som fått 50 riksdaler i likstol, öfverträffade sig själf både nu och sedan vid personalierna. Klockaren sjöng, som om han haft fyra klockares kraft i sin strupe; några af de blödigaste qvinnorna snyftade; Pelle och Jonke, som blefvo rädda, när de sågo kistan sänkas ned i det mörka djupet, greto så vackert man någonsin kunde begära. »A mor» darrade i hela kroppen. Det kändes alldeles som om kistan lyfts från hennes axlar, och hon erfor ett oemotståndligt begär att råta upp sig — mer och mer! Brodern räknade efter hur mycket som skulle falla på hans lott; de andra slägingarna hur mycket som hade *kunnat* falla på deras lott, om han bara inte gift sig. Och vännerna? Ja, de tänkte på hur mycken onödig ståt, som utvecklades för »en tocken smulgråt som han». Ingen enda kom i håg all den gästfrihet de åtnjutit på Helge gård. Men hur säger ordspråket? Tärd mat, ingen mat.

»Af jord äst du kommen, till jord skall du åter varda», ljöd prestens röst. De tre skoflarna mull föllo, och så var kyrkvärden Per Persson i Helge gömd och — glömd.

Och middagen? Ja, den blef »hedersam» alltigenom. Nämдемansmor var idel svett och belåtenhet; prestfar höll ett så tröstesamt tal till enkan, att det knappt fans en gumma, som inte tyckte sig kunna stå ut med att mista gubben på »såna konditioner»; klockaren åt som om han haft åtta klockares magar att fylla; öfverallt belåtenhet och skinande anleten. Den ende, som stretade emot, var grisen, som på inga vilkor ville släppa till skinnet, men det gjorde ingenting: han blef uppäten ändå.

Klockan 9 skedde uppbrott. Ölståndkorna och bränvinsbuteljerna hade gått så flitigt omkring, att »gubbarna kände sig liksom litet knäsvaga». Med drängarna var det ej stort bättre. Men som hösäcken nu var borta, så hade de plats att gira med benen. Gummorna hade matsäcks-knyten så stora, att de knappt visste hvar de skulle lägga fatosten, som lemnades i färdknäpp.

Skämt och munterhet hördes litet hvarstädes, »ehuru i all anständighet, förstås». Ja, sjelfva vördig prestfar vände ett par gånger »af misstag» bröllopsprofilen till. Ingen enda kom ihåg *hvarför* man egentligen samlats här. Men på logen satt vallpojken och grät.

— Hvad gråter du för? stammade klockaren, som var ute och hämtade frisk luft efter sina ansträngningar.

— Han skänkte mor två kappar ärter i fjol, snyftade gossen.

— Skäms du inte att gråta för två kappar ärter! röt klockaren.

Visst var det litet att gråta för, men för den döde var det mycket nog.

Ett dansgille.

Drängarne, sexunga,
raska karlar, med
fördrängen Olle i spetsen,
förde de skarpt slipade liarne
genom det täta gräset med
en fart, som kom stålbladen att glänsa och skimra som
skiftande ormar. Pigorna, också sex, gingo efter och
slog ut de doftande hösträngarna med en brådska, som
ej stod drängarnas efter. Aftonvarden, mjukt, syrligt
bröd med tjocka skifvor amerikanskt fläsk, låg orörd på

dikeskanten, och på ena ängen, som skulle »sätas», växte hövålmarne upp som genom ett trolleri. Med ett ord, ovanlig liflighet och rörelse rådde på Jan Janssons i Marksta ägor, men så skulle det också blifva bal på logen, bara Långängen var färdigslagen. Ej under således, om arbetet gick som en dans.

Jan Jansson hade hvarje år en »rolighet» för folket under slåttern, ty för det första fick han den dagen sina tofvigaste ängar slagna utan knot, och för det andra förskaffade detta honom ett visst anseende af att vara både hedersam och frikostig, något, hvarpå han satte mycket värde att *synas*, men så mycket mindre att *vara*, ty det inbringade honom ingenting, menade han för sig sjelf.

»Sof' du, Petter Anders?» ropade Olle, en ung, vacker jätte med svart, glänsande hår och bländhvita tänder, till sista drängen i ledet, en tjock, nitton års pojke, från hvilken svetten strömmade och hvilkens lie tycktes hafva anlag att komma fram litet senare än de andras.

— Kanske du vill byta med mej? gäckades Märta Stina, ladugårdspigan, en satt, bredaxlad jänta, som i hemlighet suckade för Olle. — Rår du me' räfsa, om jag slår pinna ur'na?

— Låt vara mej, mumlade den antastade, under de andras högljudda skratt.

— Jag tror, att Långänga ä' längre än vanligt i dag, knotade Lasse, »lill-drängen», och torkade sig i pannan med skjortärmen. — Å, far vet nog, hvad han gör, svarade Olle och tog ut ett nytt slag så bredt, att ingen kunde »stå ut me't». — Men spott i näfven, pojkar, å ta' bättre tag. Tjo! Och så gick arbetet raskt undan.

Ändtligen var hvarje strå afmejadt, allt gräs upp-

räfsadt ur dikena, och »svartmyran», Långängens besvärligaste sida, slät och fin, »som om den vore ny-rakad», påstod Lasse. Sedan aftonvarden nu i största hast förtärts, begaf sig slätterfolket under skratt och skämt hemåt, pojkarne gående förut med lien på axeln och brynstickan i hand, jäntorna följande efter, två och två i bredd, bärande räfsorna hophakade mellan sig till ett kors. På förstugubron tog »mor», en liten mager, utarbetad qvinna med oroliga ögon, emot dem med blandstopet i hand — blanda kallas sur mjölkhvassla eller också sur mjölk, uppblandad med vatten, — och sedan en hvar druckit sig otörstig, skred man till förberedelserna för festen.

Pigorna hemtade ut ett par vattenpytsar, litet såpa och en grof handduk på bron samt började, fullkomligt ogenerade för kommande och gående, att skura och feja sig lika hårdhänt och lika omsorgsfullt, som om de varit en samling kopparkastruller, ämnade att ställas på hyllan vid julpyntningen, såsom bevis på husets rikedom. I synnerhet var Märta Stina outtröttlig. Hon bokstafligen sken som en sol, när hon, följande de andras exempel, troppade af till vinterstugans vind, för att sätta på sig »den storrutiga» — årets husbonde-klädning, som »mor» alltid måste väfva sjelf, och ur botten på sin med eldröda tulpaner och tvänne brinnande hjertan målade kista framtaga silkesschaletten, »vängåfvan» — ack, om Olle varit gifvaren! — samt en flaska hårolja, hvilkens innehåll ymnigt göts öfver det obstinata, linfärgade håret, »som rakt inte ville bete sig som folk».

Pojkarna togo saken enklare. Sedan de neddoppat sina upphettade ansigten i ån, som flöt strax nedanför byggningen, och utbytt de af svett genomdränkta arbets-

skjortorna mot rena, hvita, på hvilka de röda hängslena togo sig ståtligt ut, ansågo de sig färdiga och begåfvo sig till logen för att städa — alla utom Lasse, som framför det spräckta spegelglaset i bleckdosan, der »tobaka» låg, grinade och grimacerade af alla krafter, för att se hur »kudde-vagnen», nyss upprest med tillhjälp af en pinnfattig messingskam och »pomade au naturel», tog sig ut.

För värre städning har väl aldrig en balsal varit utsatt och konstigare föremål har väl en sådan aldrig inneslutit. Kärror, skacklor, harfvar, vältar, tröskdon, allt hyfvades huller om huller ut på backen, dock med bibehållande af en viss ordning, ty »far va' inte god te tas' me', hur slät han än va' i synen», som Olle nogsammt visste. Värsta skräpet och bosset räfsades sedan i en hög och kastades på sopbacken, så slogos några ämbar vatten öfver golfvet för att qväfva dammet, som stod i högan sky, och så var salongen färdig. I hörnen gapade stora, svarta hål, genom hvilka höet brukade nedkastas till understa botten, men de blott bidrogo till att öka nöjet, ty att söka skuffa ned hvarandra genom dem, hörde till förströelserna mellan danserna.

— Si så der, ja! sade Olle och kastade en belåten blick omkring sig. Nu tyck' jag att hä ä' rakt kruserligt.

— Men jag tycker, inföll nu en lång, mager gestalt med näsan åt ena hållet och tupén åt den andra, att damerna borde ha' nå'nting te sitta på.

Det var Skräddar-Janne, som lärt ut i staden och som nu i kort rock, himmelsblå halsduk och hårslinga öfver västen, spelade sprätt här hemma och väckte stor beundran.

— Nej, hör på stadskycklingen, så han gall ropade granngårds Per, som hade afgjorda anlag för afundsjuka. Liksom dom vore utan.

— Bli jäntorna trötta, så kan dom slänga ned sjä på brädlappa der vid vägga, förklarade Olle och dermed voro alla öfverläggningar om den saken slutade.

Nu kunde gästerna få komma.

— Allti' ska' damerna låta vänta på sej, upplyste Skräddar-Janne och drog fram näsdukshörnet ur bakfickan, så att det skulle göra effekt. »Likadant va' de' i stan också.»

Nu kom Brita Kajsa Bygge in genom den smala inhägnad, hvarigenom kreaturen ut- och insläpptes och som kallas »tå», klädd i fullständig baltoalet: storbloomig netteldukskjol, eldröd garibaldiskjorta, svarta bomullsvantar och småskor, fastbundna med korsband öfver vristen. Det i alla färger skiftande håret var hopsatt till en knorr bak i nacken, »tro, hopp och kärlek» af genomskinligaste karniol glödde i halsgropen, uppträdde på en yllegarnsände, och näsduken med en qvist lavendel och en ringblomma i midten hölls hårdt hoprullad i handen. Med ögonen envist fästade på andra sidan gärdesgården, nalkades Brita på sned, liksom framdrifven af en osynlig makt, mot hvilken hon förgäfves kämpade. Lasse, nu i ordning, gick att möta henne, hållande hufvudet mycket stelt, för att inte rubba »kudde-vagnen».

— Stiga in? Aldri' på tiden, tytjer nån hä! Skulle sånt vara passerligt? Hä vore ju rakt skamligt — — —

Så stretade hon emot af alla krafter. Olle, som »agerade hemma hos sig», puffade henne i ryggen, som bevis på att hon var välkommen, Lasse halade henne i armarna, och slutligen med förenade krafter lyckades de få in den sköna genom logdörren, innanför hvilken hon

stannade som rotfästad och fortfarande liksom attraherad af gärdesgården.

Skräddar-Janne, som kände sin pligt, öppnade samtalet.

— Så grannt väder vi ha hatt.

— Så han säg, svarade Brita Kajsa.

— I går fick vi visst en skur upp i middan —.

— Hos oss sqvala dä hela da'n, upplyste Brita Kajsa och kastade en half blick på sin förföriske kavaljer.

— Hur ä' dä me' a Gullros? frågade nu Lasse, som började tycka, att Skräddar-Janne krumbugtade sig för mycket.

— Hon skente (dog) i går, svarade Brita Kajsa, hvilkens känslolösa ansigte för första gången visade en skymt af rörelse. Maken till ko få vi aldri; näst ny-sugga', som ä lika stor som jag, va' hon den grannaste af alla kritttra.

Nu kommo de andra jäntorna utpyntade på bästa vis, hållande hvarandra i händerna, fnittrande och skrat-tande samt knuffande den ena den andra, för att slippa gå först in genom dörren. Först sedan samma ceremonier iakttagits, som med Brita Kajsa, blef belåtenheten allmän.

Men hvad tänkte Spel-Jonke på, som inte kom!

— Bäst blir, att du Lill-Kalle lägg' i väg till vägaskäle', kanske du får se'n, föreslog Olle, som till Märta Stinas harm var allt för upptagen af Anna, in-pigan, för att vilja gå sjelf.

Kalle begaf sig i väg och var borta ungefär en quart.

— Nå, har du sett 'en? ljöd det i korus.

— Ja ha, nog har jag sett 'en, svarade Kalle betänksamt.

— Kom 'en snart?

— Hä tror jag inte, svarade Kalle, kliade sig bakom örat. Han ligg' i ditje (diket) ve klockarfars potatisåker.

När Spel-Jonke »låg i ditje», visste alla hvad det ville säga. Någon musik blef då ej *den* dagen, det var då säkert. Gossar och flickor betraktade hvarandra med sorgsna blickar. I Annas vackra, blåa ögon glänste till och med ett par tårar. Hon var bara aderton år, och tanken på den här roligheten hade hållit hennes mod npe vid många sorgesamma stunder med »a mor».

— Om ni hade hatt nå' vett i skallen, hade ni stängt in 'en i går, afbröts nu tystnaden af Märta Stina, hvil-
kens dåliga humör behöfde komma till utbrott.

— Dä skulle du ha sagt då, snäste Lasse.

— En så'n fördömd fyll . . .

— De' blir väl ingen ann' råd, än te springa efter a Lisa Åker, föreslog, liksom litet tveksamt, Skräddar-
Janne, hvilkens näsa nu tycktes luta en hel tum djupare ned mot axeln än nyss.

— Ne-hej, dä blir väl ingen annan råd, instämde de öfriga långdraget.

— Hon kan sjunga, som det schangtilaste positiv.

— Ja ha; nog är det sannt.

— Bäst du går, Lasse!

— Ne-hej; gå själf!

— Än du då, Pelle?

— Säj åt en Petter Anders!

— Int' kan jag gå. Bäst blir, om du Jacke — —

Men Jacke var lika litet hågad, som de öfriga: ingen ville gå.

— Jag ska' dra' å sta', jag, sade nu Olle, som icke längre kunde motstå bönen i Annas ögon. Hon kan

väl inte äta upp mig heller, å sjunga kan hon, då å då visst.

Olle gick.

— Huga (husch) då, hviskade en liten, klotrund hemmansdotter i svart bombasinsklädning, sättande näsan lika käckt i vädret, som hvilken arftagerska som helst. Att dom ska' dra hit a Lisa Åker! Int' vet jag, om jag kan stanna i lag me'na. Dom säj' ju, att hon kan förgöra folk, å mor påstår för visst, att hon aldri' bort slippa ut från häkte, ty barnkråke' — —

— Tyst! afbröt den tilltalade hastigt. Hä för olycka med sej, att tala om tocken otäckelse. Int' kan vi danse *utan* »låt» heller, så bäst tiga tytje jag.

Stämningen i balsalen var något tryckt.

Jäntorna hade skockat sig tillsammans, och pojkarna, hvilka just kände sig litet »grufsamma», när de icke hade Olle till anförare, stodo och skrufvade sig, utan att tordas gå fram. Då hittade Jacke, Olles svåger, på, att de skulle skuffa ned hela flickhopen i höet, och nu blef det ett lif och ett oväsen, som kunnat lyfta taket af logen, om det ej varit så bastant.

— Ha, ha, ha! Hi, hi hi! Ho, ho, ho!

— Skäms han inte! Låt vara hårpiska', säj' jag!

— En så'n bengel te trampas! Håll i dej, Brita Kajsa! Ge'n betalt för gammal ost!

— Åh, man kan rakt gå åt! Dra'n i benen Johanna! Nej, släpp oss upp, pojkar, eljest kom' vi te sqvallra för far!

I detsamma gick »far», en lång, mager bonde, med huvudet nedböjdt och de illistiga ögonen till hälften dolda af ögonlocken, förbi, klädd i lädergaloscher, ylleami och, trots solskenet, paraply. Han var bjuden till kyrko-

värden på ett glas punsch, hvilken han alltid var den dagen, folket hade sin tillställning, ty, »borta man, kan aldrig vitna», som han uttryckte sig. Jan Jansson var försigtigheten sjelf. Om slagsmål uppstod, hvilket dessvärre kunde inträffa, ehuru sällan, ty norrländingen är i allmänhet fredsam till sin natur, ville han icke ens vara i närheten.

Det blef således tyst på logen när han gick förbi. Jäntorna glömde bort att klaga, och pojkarna höllo sig orörliga.

— Det rakt drog kallt, förklarade Lasse, hvilkens »kudde-vagn» tagit farväl och nu i stripiga strån, som en tärpil, beskuggade hans panna.

— Ja' ä' så pompös som ett degtråg, klagade Märta Stina, som också mycket riktigt tycktes, genom värme och ansträngning, hafva svält ut till nära sitt dubbla omfång. — Herre Jess', så jag svettas, fortfor hon, men ingen brydde sig om hennes klagan, ty nu kom Olle tillbaka.

— Hon ä' här i rykande rappe', ropade han. Jag träffa' 'na halfvägs.

— Va' 'na mycke' hårdbedd te få hit? frågade Anna och rodnade helt vackert.

— Man kan bli sjuk te se på, hur n'a åbäkar sej, mumlade Märta Stina, i en hast kännande sig helt sval af pura harmen.

— Aldri' en smul, svarade Olle och torkade sig i pannan med en halmtapp. Va' nog glad få komma ut i lag me folk, kräke'.

— Ha, ha, ha! klingade det i detsamma från dörröppningen. Att Spel-Jonke ligger i diket! Ha, ha, ha!

Det var Lisa Åker, som skrattade. Hon var en

några och tretio års qvinna, med svarta, fräcka ögon, skarpa drag och en rikedom af blåsvart hår, som obundet strömmade ned öfver axlarna.

— Och nu skall jag sjunga för er i stället! Jo, jag tror det duger, att ha Lisa Åker att springa efter, ha, ha, ha!

Ingen svarade. Lisa blickade allt fräckare omkring sig i laget, men på de infallna kinderna började en svag rodnad uppstiga.

— Hon hade ju nästan trott nu, när de skickade efter henne — — Men, bah, lustig skall man vara!

Och så slog Lisa till en drill, som kom fåglarna utanför att tystna af häpnad. I fem år hade hon varit skydd och föraktad som en spetälsk. Hvad hjälpte det att domaren släppte henne lös. Hon var dömd i alla fall. Men lustig skall man vara! Och så skrattade Lisa högre än förut. Men hur nervöst de magra händerna noppade på kjolen, såg ingen!

— I ä' bra snäll, som vill sjunga för oss, sade nu Anna blygt. Hon hade hela tiden betraktat Lisa med medlidsamma blickar och just skämdes för, att ingen hade ett ord af välkomst att säga henne.

— Kors, hvad är du för en hjertnupen stackare? hånade Lisa, men drog som en suck af lättnad. — Men samma det! Stå inte der och gapa, pojkar, utan ro hit med Spel-Jonkes tunna, så ska' jag sjunga för er, så det skall höras till grannbys — nu, när jag fått någon att sjunga för, tillade hon halft för sig sjelf.

Tunnan framrullades. Lisa kraflade sig upp på dess botten, och så stämde hon upp en gammelvalls, med en röst så klar, så stark, så ren, att den väl kunde höras till grannbys. Lisa Åkers stämman skulle hafva gjort

henne till en europeisk ryktbarhet, om den klingat någon annorstädes, än här i en anspråkslös, norrländsk bondby. Den var storartad både till omfång och styrka, och skalor och löpningar lemnade hennes läppar med samma lätthet och säkerhet, som en den bäst skolade kungliga hofsångerskas. Men någon sympatetisk stämma var det icke. Det låg en undertryckt bitterhet, någonting skarpt och brutet i sjelfva klangen, som om det rika instrumentet klagat öfver sin egen förnedring och vanvård. »Dä va' en obstinater en te gala», yttrade Lasse, som med öppen mun lyssnat till sången.

— Stå inte der och glo, som ett lefvande spektakel, hviskade Skräddar-Janne och gaf honom en puff i ryggen, utan gå å sta' och bjud upp, liksom jag. Skräddar-Janne bockade sig på sned för hemmansdottern och snodde i väg, krokig i knäna och med damens hand ömt tryckt mot sitt hjerta. Lasse grep tag i Brita Kajsa, »som rakt bjöd ut sig», hviskade de andra jäntorna, och följde efter i stadig lunk. Pelle i granngåll'n och Anders Petter kommo dernäst, och snart voro alla paren uppe på golfvat.

— Hej! ropade Lisa och slog takten mot tunnans sida, med sina långa, med ljusblå yllestrumpor beklädda ben. Så skall det vara! Och så sjöng hon igen, till dess dammet hotade att qväfva henne.

— Släng hit dricksstopet! ropade hon då. Jag är lika torr i halsen, som Skräddar-Janne, när han skall tala stadsmål. Ha, ha, ha! Och så var balen i full gång.

— Hej! ropade Lisa litet emellanåt och slog ihop händerna. Lustig skall man vara! och så sjöng hon igen, med ögonen fästade på Anna, hvilkens strålande ansigte tittade fram mellan dammolnen, som en vän-

lig ledstjerna; åtminstone föreföll det henne så — och en till.

— Man kan just skämmas yga ur sej, te se hur n'a häng' efter e'n, sade Märta Stina, från hvilkens ansigte svett och hårolja å nyo droppade i vänskaplig förening, till hemmansdottern, som satte ihop henne i ryggen med ett par bastanta knappnålar, ty hakorna och hyskorna ville icke stå bi.

Några namn behöfdes ej. *Hon* och *han* voro Anna och Olle, det föll som af sig sjelft. Hemmansdottern slog en knyck på nacken. Gerna för *henne*; han va' väl ingenting annat än en dräng heller! Men skamligt va' då i alla fall te se på, då va' då visst å sannt!

Det blef allt muntrare i salen. Lasse krumbukta för a Brita Kajsa eller tvärtom, påstod sqvallret, som, alltid påpasslig, tisslade och tasslade på brädlappen lika ledigt, som i en purpurkåsös. Skräddar-Janne slog sig ut för klockardottern, hvilken ej höll sig för god att taga en sväng med, och Pelle i granngåla var så »obegripligt skojsam», att man rakt kunde skratta ihjäl sig. Att han »blängde argt» på Olle för Annas skull, såg ingen, och säga något tordes han ej, ty Olle var känd.

Och Lisa sjöng.

— Hon må väl aldri' sjunga lifve' ur sig heller? hviskade Anna ängsligt till Olle.

— Ha' ingen fara, svarade han lugnt.

— Hon ä' *hård*. (Skyddad mot all fara.)

Der emellanåt slängde Lisa ut glåpord åt pojkarna, gäckades med jäntorna och skrattade med full hals åt rakt ingenting.

— Lustig skall man vara! Ja, lustig skall man vara!

Sedan »fransäsa» var dansad, kom »a mor» med

trakteringen: tjocka råmjölkspannakakor, med sura lingon till, och kaffe med dopp.

— Det blef ett ohiskeligt kalaserande, som Brita Kajsa uttryckte sig.

— Så konsti' Lisa ser ut! hviskade Märta Stina till Lasse, som började visa misstänkta symptom till affall från Brita Kajsas tro, hopp och kärlek. Hon må väl aldri' förgöra oss med yga heller, tillade hon ängsligt, pekande på tunnan, der Lisa satt med pannkaksbiten i handen, stirrande framför sig glömmande alt omkring sig, som det tycktes.

— Skulle inte råda 'na, svarade Lasse morskt och spottade i händerna, för att göra ännu ett försök att få »kudde-vagnen» att hålla ihop.

— Gulle, åge I (kära, snälla ni), sjung en polska för oss! ljöd något tveksamt en vänlig röst helt nära Lisa, som häftigt ryckte till.

Det var Anna, som, ännu en gång trotsande de andras fnitter, nalkats henne.

— Nu äro ni släta, nu, sade Lisa bittert. Men maten er vill jag inte ha. Helsa och säj det till a mor, som höll sig för go' att ge mej den sjelf.

Lisa slängde pannkaksbiten utåt golfvet och stämde, utan att vidare tyckas komma i håg Anna, upp en polska med en stämma så gäll, att pojkar och jäntor rusade upp, liksom en flock soldater vid den manande signalen. Nu blef det lif i dansen.

Tam *tam*, tam *tam* — började pojkarne ensamma, hårdt markerande takten med högra foten, hållande samma sidas arm stödd mot höften. Tam *tam*, tam *tam* — och innan den utvalda sköna visste ordet af, kände hon sig gripen endera kring lifvet, kring armen, kring

halsen eller hur det föll sig, och så bar det i väg, tio hvarf kring salen minst, ty att hvila förr, ansågs alls icke »passerligt».

Ingen »steg» som Olle och ingen »neg» som Brita Kajsa. Hon var stadig som en grindstolpe, och »höll fart alldeles obegripligt». Skräddar-Janne, som knutit en näsduk kring lifvet på henne, grep vid sjetten hvarfvet tag i detta nödankare och slängde sedan med, »bensvag och yr som en nyburen calf», som hans dam föraktligt uttryckte sig, i ännu tvänne; men då sjönk han förintad i hop, med ben och tupé darrande i kapp.

— I markna'n köp' jag fästegåfvorna och i vår fira vi bröllop, hviskade Olle i örat på sin dam. Lyckliga Anna! Ingen ser din rodnad mer, än de svarta, spejande ögonen der borta.

Lisa strök med handen öfver pannan. Hon kände sig så konstig, och halsen sved som eld. Så tokig hon var, som sjöng sig rent förderfvad för dem der!

— Gulle, åge I, ljöd det som ett eko i hennes öra, och se, hur det vänliga ansigtet log mot henne genom dammet!

Huru länge, huru förfärligt länge det var, sedan en vänlig blick, ett vänligt ord träffat *henne!* Men — lustig skall man vara! Hej! och så sjöng Lisa om polskan ännu en gång, till dess det surlade och surrade i halsen, som om der varit ett söndrigt maskineri.

— Nej, nu är det täppt! ropade hon och skakade håret ur ansigtet. Ro hit med betalningen, hej! Eller också trollar jag er still allihopa. Ha ha ha!

Ingen hörde på henne, ty nu sjöngo alla med högan röst, och pojarna »stego», så hela logen darrade.

Skräddar-Janne såg ömklig ut. Tupén darrade ännu, som på en kinesisk porslinsgubbe, och benen ville knappt bära honom.

Skyllande på näsblod, kröp han undan bakom en kärra och betraktade med jemmerlig uppsyn Brita Kajsa, som just steg förbi med Lasse, hvilken tycktes vara henne vuxen.

— Ptro, pojkar! ropade nu Olle, hvilken mörka ansigte glödde af lycka och ansträngning. Nu tror jag vi dra sta' med en väfva vadmal eller hva' säj du, Skräddar-Janne?

Skräddar-Janne ryckte till i sin vrå.

— Du ä' just karl te sköta om väfven, du, ha ha ha!

Skräddar-Janne mumlade något om, »att så'nt ej brukades i stan» och försvann genom ett af hålen i hörnen, liksom vålnaden i Hamlet, för att ej vidare visa sig på skådeplatsen för sina tidigare triumfer. Lisa stödde armbågarna mot knäna och stirrade på den lifliga taflan framför sig. Hon kände sig så trött och så märkvärdig i hufvudet. Det var, som om hon så småningom aflägsnade sig och såg alltsammans genom ett glas.

— Väfva vadmal, slå tillsammans, sjöng Olle och snodde hemmansdottern, som snörpte på mun, så dräng han än var.

— Och lå—åt spolen gå, gå! ifyllde Lasse, görande ett hjeltomodigt försök att svänga om Märta Stina, hvilken dock envis vägrade i vändningen, som det heter på sjömannspråket.

— Väfva vadmal, väfva vadmal, instämde nu alla de öfriga, men att sången dött ut på den rätta sångerskans läppar, märkte ingen.

Stampet, bullret, glädjen, oväsendet växte för hvarje ögonblick, och dammet var nu så tätt, att de dansande blott framskymtade som skuggor.

— Ha ha ha! skrattade Lisa. Det var muntert. Sådant lif tyckte hon om. Om hon bara ej vore så konstig i hufvudet! Det kändes, som om hon flyttade sig allt längre och längre bort.

— Lå—åt spolen gå, gå! sjöngo pojkar.

Längre och längre såg Lisa sig bortflyttad.

— Väfva vadmal, väfva vadmal, klingade det ur ringen.

Längre, längre bort! Nej, nu fick hon stanna. Så ung, så vacker, så lycklig hon var!

— Så slå vi tillsammans, jublade ungdomen.

Hon och Stor Per's son dansade ju i spetsen. Så ståtlig han var! — De mörka ögonen stirrade stelt framför sig. — Så kommo åren i staden och så det dystra, tunga mörkret.

— Håll fast, håll fast, ljöd en varnande röst ur ungdomskedjan, som framskymtade allt mera skugglikt genom dammet.

— Håll fast! Ha ha ha! Ja visst! Håll fast!

Lisa reste upp hufvudet och strök det tunga håret ur ansigtet. Hej, så lustigt!

Hon hade sofvit eller drömt.

— Lå—åt spolen gå, gå! klingade Olles röst öfver alla de andras, när han kastade Märta Stina i armarna på Petter Anders, som ej ens blinkade under bördan.

— Ha, ha, ha! skrattade Lisa; visst var det att skratta åt, men plötsligt slog hon förklädet öfver hufvudet och brast i gråt, en hejdlös, passionerad gråt.

— Så väfva vi vadmal, ljöd det muntert ur dammolnet, som tungt vältrade sig fram mot dörren.

— Så tokig hon var! Hvad hjälpte det att gråta? Hade *det* hjälpt, så — — Nej, lustig skall man vara!

Lisa reste sig upp, för att instämma i sången, men endast hesa, brutna ljud trängde sig öfver läpparna. Hon hade betalt de första, vänliga ord, hon under långa, tunga år hört, med hela sin rikedom: sin röst.

— Och nu är väfven all! skallade det helt plötsligt, och så blef det tyst med ens.

Kärlek.

et var tidigt en sommarmorgon. Solen hade ännu inte höjt sig fullkomligt, gräset var nedtyngdt af dagg, och öfver den spegelblanka saltsjöviken vältrade sig morgondimman i mjuka, luftiga vågor, när dörren till torpet, som låg på backen, öppnades, och en ung flicka trädde ut. Hon kastade en spejande blick mot vattnet, betänkte sig ett ögonblick, men drog sedan igen dörren och skyndade med hastiga steg ner till stranden, väl-

jande den daggigaste vägen, som om det roat henne att gifva de bara fötterna ett morgonb. ad Framkommen kastade hon loss tåget, som fasthöll en murken ekstock, och lät båten ljudlöst glida ut i vattnet, försigtigt paddlande sig fram med en lång stör, i hvars ena ända en kam af hvassa jerntaggar var fastgjord — (på fiskarspråk: ljuster). Hon utgjorde en präktig tafla der hon stod lätt framåtböjd, ifrigt spanande i djupet, med det ljusa hufvudet obetäckt och den kraftfulla midjan innesluten i ett brokigt lifstycke.

Midt på sjön rörde sig dimman orolig fram och åter, lyfte och sänkte sig som på lek, ibland söndersliten af solstrålarne, ibland sammanfogande sig till ett spindelnätslikt täcke; stränderna lyste i allt rikare färger, fåglarna flögo qvittrande från gren till gren, daggdropparne lågo inte längre tunga och färglösa, utan bröto sig och skimrade i sagolik prakt — men flickan hade ingen blick för alt detta. Hon spejade oafbrutet i djupet; gång på gång flög det hvassa instrument hon höll i handen genom vattnet — oftast återvändande med rof.

Hon var så upptagen af sin sysselsättning, att hon ej märkte hur en ung bonddräng kom fram ur skogen och gömde sig bakom udden, som hon måste passera, från hvilken plats han ifrigt bespejade hvarje hennes rörelse. Han var mörklagd med trotsig mun och vacker hy, klädd på »drängevis» i blågarnsskjorta och linnebyxor, fasthållna kring lifvet af en s. k. svältrem.

När båten gled om udden, sträckte han ut handen och hejdade den med en så kraftig knyck, att flickan höll på att falla baklänges. Snabbare än tanken var hon likväl på fötter igen. Hon var inte vacker, dertill var figuren för satt och voro dragen för oregelbundna, men

det var ett ungdomsfriskt, trofast ansigte, och blicken ur de klara blå ögonen var sann och god. När hon fick se hvem som hejdat henne, rodnade hon häftigt, och den mjuke munnen skälfdde till, men straxt derpå mötte hon stadigt den nästan hotande blick som korsade hennes.

— Stig ur du, — sade ynglingen kort.

— Vi ha ingenting att säga hvarann.

— Jaså — inte det. Jag ska' kanske hålla till godo att bli behandlad som en hund! Flickan hoppade ur och satte sig på en mossig sten. — Du har nog ändrat sinn' nu, tänker jag, fortfor han lugnare.

— Nej.

— Du sa' inte nej i våras.

— Men inte ja heller.

— Du tog fästegåfvor.

— Dom kan du få igen.

— Jaså, du är en sådan!

Flickan böjde sig ned och ryckte upp en träröt. — Du kan nog få en ann, sade hon slutligen som med ansträngning. Per Ersmor lär inte vara ovillig har jag hört.

— Det är hon inte heller. — Han såg ut som idel trots.

— Hon är rik.

— Ja, det är hon.

— Hon har tio kor.

— Nej, tolf.

— Pengar.

— Tusen kronor utlånta. — Det lät som om orden smekt honom i munnen,

— Fyra pigor, tre drängar.

— Bara två, om jag kommer bort.

— Om *du* kommer bort! — Flickan såg hastigt upp, och läpparne skälfde till än en gång,

— Om jag blir husbonde, menar jag. Men du vet nog, att jag heldre brukar torpet. här i lag med dej, — tillade han som ångerfull.

— Tack du, men jag passar inte till torparmor, — svarade flickan kort, och reste sig upp.

— Du!

— Nehej, jag har ingen lust att slita lifvet ur mig. —

— En torparjänta!

— Just för det. Jag har släpat nog. Adjö Olof. I höst reser jag till stan.

— Till stan!

— Ja — jag har allaredan tjenst. Jag vill bli fin och grann — jag som andra.

En mörk åder svälde upp i ynglingens panna. — Jaså, ropade han vildt — det va' för det som jag inte dög! Tvi, du borde skämmas! Fin och grann! Och för en sådan har jag velat ge efter både gull och mull. — Hahaha! Huru kunde jag vara så tokig! Jag visste nog jag skulle ångra mig — men jag ville ta dig ändå. — Så mycke höll jag af dej. Lycka till i stan — i stan — mamsell! — Han gaf till ett gapskratt, som bröt sig i en snyftning, och rusade derifrån.

Flickan stirrade länge efter honom, sedan vände hon sig långsamt om och betraktade med ett trött uttryck torpet, hvars mossiga väggar glänste så rika i det klara solljuset. Hur hon älskade hvarje sten, hvarje torfva! Men i staden blef nog också bra, der bullrade, så hon inte skulle kunna tänka så mycket som här. Hon slog förklädet öfver hufvudet, men det hjälpte inte

ändå. Hon såg samma syner som hon sett i veckotal. Hon såg sig sjelf och Olof brukande det gamla hemmet — glada, lyckliga, skrattande så lång som dagen var; hon såg en ko i det tomma fähuset, får i den söndriga lafvan, hon hörde glada barnröster och såg ljusa barnahufvuden. — Men så såg hon en annan syn. — Olof blek, krökt, utarbetad, ständigt släpande, aldrig hvilad, sällan mätt — lik hennes far — och stugan full af hungerande munnar. — Nej, det fick inte ske. Han dög inte för sådant. Hon slängde ned förklädet nästan med trots och började sjunga. — Men tonerna voro hesa och klanglösa. — Hvad hjälpte tänka — nu var det ju gjordt. Olof skulle bli aktad och rik, få sjöskumspipa och drängar att befalla — och hon. Ja hon fick komma till staden, den bullrande präktiga staden. — Det kändes som om någonting höll på att qväfva henne. Hon tog med händerna kring halsen som i dödsångest. Plötsligt började hon springa och stannade inte förr än hon var vid skogsbrynet. Här hoppade hon upp på en hög sten och skuggande ögonen med handen spejade hon ut öfver ängarna, hän mot ett stort rödmåladt trähus. Här bodde Per Ersmor, enka sedan ett år. Hon såg en qvinna träda ut på förstuguvisten och gå en man till mötes, som med hastiga steg kom ut ur skogsbrynet. Honom skulle hon ha känt igen bland tusende. De talades vid länge. Det var som om han sagt nej till något — men slutligen gaf han med sig, och så följdes de åt in hand i hand.

Flickan stirrade så länge på den tomma fläcken som om hon der förlorat alt hon egde — sedan hoppade hon långsamt ned och återvände med trötta släpande steg till sjön. Husbonden skulle ju ha fisk, eljest blef hon vräkt från torpet.

Båda föräldrarne hade dött på våren, så hon måste göra alla dagsverken ensam. Nu var ju allt godt.

Hon var glad och belåten, ja riktigt belåten.

Med stark hand sköt hon ut båten och lät den sakta glida ut på vattnet. — Sjön var nu klar, solen inkrätade hela den blanka vattenytan och kom den att skimra som skiftande guld; men ljusstret hvilade oskadligt i hennes hand, dimman hade lagt sig för hennes ögon.

Från fjellen.

En af tant Finas historier.

intern 18** är troligtvis ännu icke glömd i Norrland. Den var ovanligt sträng, och snön föll i sådana massor att ingen i mannaminne sett något liknande. Särdeles i februari blefvo snöfallen så täta, att man icke hann skotta upp den ena gatan förr än den andra var igenrad. De nedra våningarna voro fullkomligt begrafda i snön, och drifvorna gingo vid mindre hus

ända upp till takåsarna. Endast med möda förmådde man hålla en smal stig öppen till förstuguporten. All gemenskap med landet var afspärrad, och de husmödrar som icke hade ett väl försedt visthus voro att beklaga. Ingen post nådde oss på sex veckor; bodarna måste stängas under flere dagar, och — en riktig högtid för oss flickor — skolan fick stå öde och tom mer än en vecka.

Ändtligen upphörde snöfallen. Men nu kom en ny plåga. Vår lilla stad blef formligen belägrad af lappar, och en hungrigare, ihärdigare, mera oförtröttad belägringshär torde man svårligen kunna uppvisa.

Vintern hade varit bister i fjellen. Renarne förmådde icke undanskaffa de väldiga snömassor som dolde den för deras näring nödiga renmossan. Somliga af dem föllo offer för hungern; andra för vargarne, hvilka glömde sin vanliga feghet och i stora flockar anföllo så väl människor som djur. Också skyndade sig lapparne, så snart snöstormarna upphört, att drifva ned sina utmattade hjordar mot kusten i hopp att der finna bete och större säkerhet.

Lapparne äro sinsemellan sällsynt ärliga och rätt-rådiga; annars mycket ofta motsatsen. Att ljuga anser en lapp alls icke tadelvärdt. Har han tio renar, bedyrar han att han inte eger »en hof»; har han hundra, kan han möjligen erkänna sig vara egare till fem. Har han ränseln full med mat, försäkrar han med tårar i ögonen, att han ej på långa dagar smakat »en beta bröd». Som tiggare är han oöfverträfflig. Han begär allting. Han börjar med ljuskronan i taket och slutar med afskrädet i spiselvrån. Skällsord och all slags förödmjukelse underkastar han sig gerna för en sup eller ett

köttben. Om sig sjelf talar han med det djupaste förakt för att genom målningen af egen ringhet smickra fåfången hos »herrskapen». Det är omöjligt att få honom att tiga. Han gråter, ber, gnäller, tigger, och om allt detta inte hjälper, hotar han med trolleri och förgörelse, och slutet blir i nittionio fall af hundra, att han går med ränslan tyngre än när han kom. Intet ger ett bättre begrepp om alla dessa lapparnes älskvärda egenheter än min första bekantskap med Pako, en af personerna i min lilla berättelse.

En dag, tvänne år före den svåra vintern, befann jag mig — då en flicka om elfva år — ensam i köket, när dörren försigtigt öppnades och en gammal, smutsig, skrynklig lapp kom insmygande. Med jemmerlig röst bad han om en »liten, liten droppa bränvin; gammal lapp vara så sjuk». Jag hade alltid en varm känsla för lapparne och skulle gerna velat villfara hans begäran, men allt var inläst och nyckelknippan hängde vid min styfmors förklädesband. Detta sorgliga förhållande delgaf jag Pako. Kort derefter inträdde min styfmor. Pako blinkade listigt åt mig, kröp ihop vid dörren och började gråta, först sakta, men sedan allt högre och högre.

— Hvad lipar du för? frågade barskt min styfmor, som skröt af att aldrig hafva låtit narra sig af de »gulbruna plågorisen».

— O, jag arme, stackars lapp! snyftade Pako, i det ett par stora tårar smögo sig nedför hans smutsiga kindben. Alla döda, alla döda!

— Hvilka äro döda? frågade min styfmor mistroget.

— Kärringa, litet barn, stort barn. Alla döda.

Vakat åtta dar; ingen mat, ingen drick. Tre barn kvar. Stackars gamle Pako!

Pako grät så »ärligt», som min styfemor sedermera uttryckte sig, att hennes misstankar häfdes. Hon gaf honom både bränvin och mat, hvilket allt han förtärde med många passande suckar och ögonstjelpningar; dessutom fick han litet af hvarje med sig hem till barnen. Pako tackade ödmjukt och gled baklänges ut genom dörren, bedjande »Gud välsigna goda fruar, som tar usel lapp till eget bord».

Min styfemor, som aldrig gjorde någonting till hälften, skaffade sig på aftonen en häst, och så foro vi ut till lapplägret för att se till hur Pakos barn hade det. När vi kommo fram, funno vi Pako sittande i snön, skrålande och sjungande med full hals i det han allt emellanåt tog sig en klunk ur en mycket misstänkt halfstopsbutelj.

— Hvar äro dina barn? frågade min styfemor, som strax började ana oråd.

— I himlen, svarade Pako salvelsefullt.

— Hvad! äro de andra också döda?

— Döda! Ack nej, de ha aldrig kommit ned. Ingen kärring heller, grinade Pako, som tydligen hemtat mod ur den halftömda buteljen.

Min styfemor förstod genast att hon blifvit lurad.

— Du har således ljugit! ropade hon, purpurröd af vrede.

— O, du gamle, fördömde, usle lapp! jemrade sig Pako och gaf sig sjelf ett par örfilar. Du gemene, smutsige, eländige usling, fortfor han och ref sig i håret. Du vara fördömd, du brinna i helvetet som ett strå! Stackars gamle, syndige Pako! Och sannolikt i en

blandning af ånger och skrymtaktig förställning började han tjuta alldeles förfärligt. Dermed fortfor han ända till dess vi lemnat lägret.

Ett par dagar derefter infann han sig i köket som om ingenting inträffat och tiggde med gnällande röst »ett köttben eller en sup», men den gången blef han utan.

Den korta bekantskapen med Pako — så besynnerlig kan en ostyrig och otacksam flicka vara — hade hos mig alstrat en verklig tillgifvenhet för den gamle, och jag hade märkt, att han också hade ett godt öga till mig, och när Pako en gång om året i tiggareärenden besökte vår stad, var det mig alltid en glädje. Men knapt har hela min barndom ett gladare minne än när jag en dag i medlet af mars under den nyss nämnda oerhördt svåra vintern fick se Pakos skrynkliga ansigte titta in genom köksdörren och höra honom fråga om »liten mamsell ville åka efter hans nya ren».

Om jag ville!

Olyckligtvis var min far borta, och min styfmor, som aldrig kunde förlåta Pako och visst hundra gånger förbjudit honom att visa sig för hennes ögon, sade nej. I stället fick jag befallning att genast gå upp på mitt rum och ej stå och hänga i köket. Harmsen och med gråten i halsen lydde jag. När jag kom ut i förstugan, fick jag se Pako stå gömd bakom dörren till vindstrappan.

— Vindsglugg stor, drifva mjuk, mumlade han försigtigt. Gamle Pako vänta vid bakport.

Tyst och lättfotad smög han sin väg. En quart senare satt jag stolt med klappande hjerta i Pakos akja. Den var förspänd med en stor gråbrun ren, rikt utstyrd med purpurroda seldon och silfverbjellror. Pako stop-

pade väl om mig med en mjuk renhud, fattade tömmen, som var bunden om djurets hals, svängde sig upp framför mig med en fot på hvardera sidan och så bar det i väg med svindlande fart.

Ändtligen stannade akjan.

Vi befunno oss vid Pakos lägerplats.

Andfådd men förtjust kraflade jag mig fram ur mitt trånga omhölje, kastade en halft bäfvande, halft triumferande tanke tillbaka på min styfemor — och såg mig omkring med ifriga blickar.

Jag såg genast, att Pakos hjord — »fattige Pako endast god nog sköta *andras* djur», hade han själf ofta förklarar — var af ovanlig storlek. Talrika grupper af hvilande renar syntes här och der på de vidsträckta, snötäckta fälten, andra betade på bergsluttningarna, vaktade af hundarne. Trenne kåtor voro uppslagna och framför den ena brann en väldig stockeld, öfver hvilken puttrade en gryta, spridande en något egendomlig doft af olika slags matvaror. Med benen i kors under sig satt framför dörren till en af kåtorna en lappyngling, Pakos tjenare, hvilken ej kunde ett ord svenska, ifrigt sysselsatt med att mot knäet sno en lång sentråd,* hvars ena ände han höll i munnen. Hans bror, en parvel på tio, tolf år, tog sig en middagshvila, liggande framstupa i snön . . .

»Och sol går upp, och sol går ned,
och lyckan ler bakom fjellet»

klingade i detsamma en klar, frisk qvinnoröst, och en ung lappkvinna kom på skidor ilande nedför bergsluttningen. Hon flög fram som en vind.

* Af »hvitåret» i renames kött sno som bekant lapparne den tråd de behöfva för förfärdigandet af sina kläder.

Medelst en kraftig böjning på öfverlifvet stannade hon orörlig som en bildstod midt framför oss. Skidstafven höll hon högt lutad öfver hufvudet. Ett gladt leende hvilade på hennes läppar. Jag betraktade henne med stum förvåning.

Hon hörde till dessa icke så alldeles sällsynta lappqvinnor, hvilkas vackra utseende bildar en skarp motsats mot den vanliga typen. Späd och väl vuxen, mörkögad med rika, kolsvarta flätor, som på lappars sed hängde ned utefter ryggen, prydda med stora tofsar af glasperlor, med en visserligen brun, men dock ovanligt klar hy, klädd med ovanlig prydlighet i en kolt förfärdigad af snöhvita renskinn, kantade med en lång, svart frans, samt smyckad med en bröstlapp nästan betäckt af silfver, föreföll hon mitt sinne som en uppenbarelse ur en saga, och jag fattades genast af en svärmisk beundran för henne.

— Det vara liten mamsell — det vara Mari, * sade Pako. Mari kastade skidstafven ifrån sig, lät skidorna löpa och fattade min hand, som hon hastigt kysste.

— Liten mamsell är god mot Pako, Mari tacksam, sade hon med låg, behaglig röst. Jag kände mig på samma gång helt förlägen och helt förtjust. Snart voro Mari och jag goda vänner. Jag fick veta, att Pako för henne var i faders och moders ställe, att hon nyss var gift, att mannen varit sjuk och ännu var klen, hvarför de så länge som möjligt sökt hålla sig kvar i fjellen, men att vargarna till sist tvungit dem att draga sig nedåt.

Mari talade svenska fullkomligt obehindradt och uttryckte sig till och med i ett vårdadt språk, hvilket

* Uttalas med tonvigt på första stafvelsen.

förklarades deraf att hon erhållit undervisning af en prestman i Vilhelmina.

Det var en makalös afton jag tillbragte ute i lapplägret. Jag var med om att jaga tillsammans korna när de skulle mjölkas. Jag fick öfva mig att kasta lasso, hvarmed de skyggaste renarne fångades. Väl förtrogen med skidor lopp jag i kapp med Mari nedför de branta höjderna. — I skymningen slogs ena tältväggen tillbaka, och Maris man utträdde. Hade hon väckt min förvåning, gjorde han det i ännu högre grad. Lång och smärt, med ett vackert, ehuru något pussigt ansigte, hade han af lappen ingenting annat än det svarta håret, som hängde långt ned på axlarna. Han passade ej för lappdräkten eller den icke för honom.

— Mina skidor! ropade han retligt.

Mari skyndade att ställa fram ett par ovanligt breda skidor för hans fötter.

Det första han gjorde, när han väl fått remmarna om vristen, var att tumla omkull. Med en ed reste han sig upp och när han i detsamma fick sigte på mig, tycktes han skygga till, gaf skidorna en spark och ropade på svenska åt Mari att följa sig in i kåtan. Mari lydde med ett lyckligt leende.

— Nu liten mamsell fara hem, sade Pako. Fru med svarta ögon lurad, ha, ha, ha!

Han visste icke, Pako, hvad som väntade mig när jag åter kom hem till min styfmor. Man måste betala sina nöjen och jag fick betala mitt. Helst hade hon velat förbjuda mig hvarje umgänge med de föraktade lapparne, men min far, som hemkommit, motsatte sig helt kort utfärdandet af ett slikt förbud, och snart tillbringade jag hvarje ledig stund hos Mari.

Mannen såg jag sällan eller aldrig till.

Han höll sig mest i tältet eller ströfvade omkring i skogarna. Det dröjde icke länge förr än jag upptäckte, att Mari i smyg för hans räkning från staden köpte ägg, fint bröd och kött.

I kåtan fick jag aldrig inträda, men tvänne gånger såg jag Maris man komma derifrån med blossande kinder och vacklande gång. Maris man mycket svag efter svår sjukdom, upplyste Pako.

Mari grät, men sade ingenting. Det var tydligt att hon på lappqvinnans ödmjuka, slafviskt hängifna sätt tillbad sin herre och man. Pako berömde honom ständigt och talade om hans snabba häl, hans många renar, hans rika silfverhand (frikostighet). Men det föreföll mig dock, som om den gamle undvek honom så mycket som möjligt.

Emellertid vandrade hela skaror af folk ut till lägret för att se på vackra Mari och hennes besynnerlige man. Mari besvarade alla frågor med den skenbaraste ärlighet och öppenhet. Hon berättade långa historier om mannens sjukdom, »hur vargar velat taga hans bästa ren, hur klyftan var falsk, hur han fallit och stött hufvudet och sedan dess varit mycket svag.»

Blott en enda gång var mannen inne i staden. Det berättades då som något exempellöst, att när handelsmannen i hörnet bjudit honom en torr fisk såsom bevis på sin vänskap, han i stället för att på lappars sed genast sticka gåfvan i munnen, kastat den i ansigtet på gifvaren och bedt honom draga så långt vägen räckte.

En afton i skymningen kom Mari hem, och under förevändning att spå mig tillhviskade hon mig den under-

rättelsen, att Pako och hon i all tysthet bryta upp om natten och återvända till fjellen.

Att icke få återse Mari ännu en gång föreföll mig omöjligt, och jag lofvade att klockan tre om morgonen vara nere på isen, öfver hvilken aftåget skulle ske. Löftet blef svårt att hålla, men slutligen lyckades jag öfvertala husan att väcka mig, och straxt efter tre var jag vid målet.

Der möttes jag af en oförgätlig syn. Inloppet till vår lilla stad utgjordes af ett temligen bredt sund och bildade i sin vinterdrägt en djup dalsänkning, på ömse sidor omgifven af höga, skogbevuxna berg. I fjerran glittrade det isbundna hafvet och i öster glänste en bred strimma af ständigt växande ljus.

Tätt intill stranden stodo Pakos och Maris sex hundra renar uppställda, åtta och åtta i bredd, utgörande en lång, mjukt bugtande, i gråbrunt skiftande linie. På en liten kulle, med det bleka, gulbruna ansigtet vänt mot den sig så småningom höjande solen, knäböjde Pako, mumlande mystiska ord öfver skidstafven, som han höll i sin hand, under det att Maris och Pakos tjenare på sina skidor stodo i uppmärksam och orörlig förväntan. Bakom dem såg jag Mari. Hon låg på knä framför den akja, i hvilken hennes man satt instufvad, och var syssel-satt med att snöra igen fotsacken, en förnödenhetsartikel som jag aldrig förr sett bland lapparne. Maris långa, mörka flätor släpade på den skimrande snön, den blå, toppiga mössan bar hon käckt uppskjuten öfver pannan, den hvita renhudskolten med dess purpurröda bröstlapp var kring midjan hårdt åtdragen af ett rikt silfverbälte. Mannen var mulen och dyster.

— Så sent liten mamsell kommer! — ropade Mari med strålände ögon. — Nu hinner jag säga farväl och tacka dig, som inte blygs att visa vänlighet mot stackars lappqvinna!

Mina ögon tårades. Jag hade just icke så många att hålla af på den tiden.

— Kan du inte stanna hos oss? — frågade jag beklämd. Mari log; så kysste hon ödmjukt min hand.

— Liten mamsell mycket god, — sade hon vänligt. — Men Mari vill inte stanna, om hon än finge alla fina kläder, eller ett hus af silfver. Mari vill tillbaka till fjellen; Mari mycket lycklig. — Och nu far hon bort med sin lycka, — tillade hon med en strålände blick på mannens ovänliga ansigte.

Nu sprang Pako upp, och som genom ett trollslag fick hela taflan lif.

Tjenarne flögo fram och åter; hundarne skälde, Pako kastade sig i en akja förspänd med en halftämd ren, och jag hann knapt sticka i hans hand en rulle tobak, som jag längesen köpt för detta ändamål, förr än tåget satte sig i rörelse. Först ilade Mari på sina skidor. Efter henne kommo de ståtliga, hornprydda renoxarne; efter dem de små kalfvarne; efter dem deras mödrar; så hela den öfriga hjorden, bildande en nästan öofverskädlig massa. Slutligen följde akjorna med sina rikt utpyntade dragare.

Hundarne, sexton till antalet, sprungo på ömse skidor och höllo en sådan ordning i de täta leden att icke ringaste oregelbundenhet kunde upptäckas.

Maris och Pakos tjenare avslutade tåget.

Bergstopparne glödde i allt rikare färg. Ändtligen höjde sig vårmånadens tidiga sol fullkomligt och kastade

en skimrande, guldglänsande flod öfver snöfalten. Bländad tillslöt jag ögonen, och när jag efter några sekunder öppnade dem ånyo, uppgaf jag ett ofrivilligt utrop af beundran. Genombrutna af solstrålarne höjde sig de lätta, hårda snöflingor, dem renarne med sina hofvar uppörde, långsamt uppåt likt en luftig, rosenröd, skimrande dimma, genom hvilken den aftågande hjorden aftecknade sig luftigt trolskt likt en försvinnande drömbild. Jag vågade knapt andas.

»Och sol går upp och sol går ned,
och lyckan ler bakom fjellen»

Ljud i fjerran Maris röst allt svagare och svagare.

Sol går upp, sol går ned — — —.

Det egendomliga knäppandet af renarnes fötter var snart det enda ljud jag urskilde.

* * *

På hösten skickades jag till Stockholm för att konfirmeras. Min styfemor var stockholmska och kunde aldrig förgäta sin »extraktion». Hon påstod, att det var enda sättet att göra folk af mig. Jag var borta två år och kom hem, märkvärdigt förbättrad, påstod min styfemor.

En af mina första frågor var efter Mari. Ingen visste dock något om henne. Pako hade varit nere en gång, men låtsade då icke ens komma ihåg hennes namn. En annan gammal lapp hade under inflytelse af ett rus

sagt, att »Maris man var mycket dålig lapp. Sälja renar, fara stad, supa, spela hela dan. Renar dö, illa skött — Mari aldrig sjunga mera».

På midvintern inföll den sedvanliga marknaden. Jag satt vid fönstret och betraktade med en viss stockholmsk öfverlägsenhet den böljande människomassan. Plötsligt såg jag en stor hop skocka sig kring ett föremål, som jag otydligt trodde mig urskilja vara en ren med akja. Då kunde jag ej längre tysta barndomsminnenas röst. Jag förmådde icke längre spela fin dam. Kastande en kappa omkring mig smög jag mig ut. Folket stod så packadt att jag endast med möda förmådde tränga mig fram. Ändtligen stod jag i första ledet. Jag såg en akja förspänd med en ovanligt ståtlig ren, som med dessa djurs sällsporda tålighet stod alldeles orörlig trots oväsendet och stojet omkring honom. En blek och affallen lappqvinna i helvit kolt höll tömmen i sin hand. Hon vände sig till hälften bort från en ung lapp, som stod vid renens hufvud och med en besynnerlig mörk, än hånande, än bedjande blick sökte att fånga hennes öga. På andra sidan om renen stod en man klädd till hälften som lapp, till hälften som herreman. I stället för den röda, toppiga mössan bar han en illa medfaren filthatt; under den sedvanliga kolten framskymtade linningen af en skjorta, och i stället för att hafva benen lindade med band eller beklädda med vadmal hade han ett par svarta benkläder, som nedtill voro instuckna i pjeksorna. Jag igenkände genast Mari och hennes man.

Mari hade åldrats mycket. Kring munnen låg ett drag af djupt lidande, och ögonen hade ett skyggt, oroligt uttryck. Hennes man var ännu mera förändrad. Ehuru han ännu bibehöll en skymt af sin forna manliga

skönhet, bar han i det svälda ansigtet dryckenskapens och förfallets omisskänneliga insegel.

Just när jag kom fram, hörde jag Mari säga i bedjande ton:

— Kom nu, Gustaf. Det blir sent och vägen är lång.

— Ja, skynda på! — ropade gäckande den unge lappen vid renens hufvud.

— Sätt dig i, skall jag köra, — sade Mari med en viss fasthet, ehuru man såg, att handen som höll tömmen darrade.

— Hvad tar du dig för ton? — hickade mannen, — tror du kanske jag låter befalla mig af — af en kvinna? Hva' sa'?

— Nej, det tror jag inte, — svarade Mari ödmjukt. — Men du sade nyss, du ville fara.

— Det var då det. Nu blir jag kvar.

— Bra! Det var rätt! — ropade den unge lappen och gaf Mari åter en lång, egendomlig blick. — Du inte behöfva gå hustrus väg. Du kan skotta din egen.

Maris läppar skälfdde, och hon böjde sig ned i det hon tycktes ordna seltygen.

— Hvad säger du, Thord? — frågade mannen med en rusigs hela retlighet. — Tror du kanske, att jag inte är herre i mitt hus?

— Lappens hus vara snön, och öfver snö råda vind, — svarade den tillfrågade med uppenbart hån.

Folkhopen skrattade.

Maris man betraktade den med ursinniga blickar. — Jag skall visa, att jag och ingen annan är den som råder, — skrek han.

Raglande nalkades han Mari.

— Spänn ifrån renen!

— Hvarför? — frågade Mari, i det hon skyggt och outsägligt bedjande såg på honom.

Mannen tycktes vekna vid denna blick; han slog ned ögonen.

— Du nog vara en dugtig karl, du Gustaf, — ropade i det samma den unge lappen hånande. — Men bäst ändå att hustru taga dig i kanten*. Hon orkar nog med dig.

— Nej, hör på den der, — inföll en käck bonddräng, som höll sin käresta om halsen som om han ville strypa henne. — Han har munlädret smordt. Hurra för lappskinnet!

Maris man mumlade en ed mellan tänderna.

— Spänn ifrån renen! — befalde han.

Mari betraktade honom åter bedjande som en hund, hvars herre ämnar döda honom; derpå lydde hon långsamt tillsägelsen.

Mannen kraflade sig upp på den omkullstjelpa akjan.

— Hvem vill köpa en dragren? — ropade han med skrällande röst.

En glödande rodnad steg upp till Maris ansigte och ögonen fylldes med tårar.

— Fem riksdaler bjudet, — ropade den unge lappen skrattande.

— Och jag bjuder sex!

— Och jag sju!

— Och jag åtta!

— Åh, skäms, far — nog kunde I ha dragit sta' med tio.

* Kanten, ett slags båtformig läderränsel, i hvilken lappqvinnorna bära sina barn.

— Tio säger *jag*.

— Jag bjuder fem för horna, så kan nå'n ann ta' steken.

— Ja, vi slå oss i hop. Ro hit med krittret. Femton riksdaler kontant.

Så ljöd det rundt omkring under stojande skrik och skratt.

Slutligen stannade högsta budet på tjugo kronor. Mannen höjde skidstafven, som tjenstgjorde såsom klubba, och skulle slå till, när Mari helt hastigt reste sig upp från sin hophukade ställning och grep honom i armen. Hon var dödligt blek, och ögonen flammade af förtviflans beslutsamhet.

— Detta blir icke af, — sade hon med fast röst.
— Renen är min och säljes icke.

Stum af förvåning betraktade henne mannen.

— Är du galen, kärring, — skrek han slutligen, och sökte rycka åt sig tömmen som Mari ånyo fattat i sin hand.

Lappqvinnans slafviska undergifvenhet för sin herre och man fick då ånyo öfvertaget; beslutsamheten i Maris öga slocknade. — Det är vår sista dragren, — mumlade hon, — och utan den kan jag aldrig komma åter till fjellen.

— Håll munnen med dina fjell, — sade mannen, som vreden tycktes hafva gjort mera nykter. — Jag tänker aldrig i tiden sätta min fot dit vidare. — Släpp tömmen, säger jag!

— Nej, nej!

— Släpp remmen, eller vid lefvande . . .

— Nej, Gustaf, nej!

Folkmassan började mumla. Den tog tydligen parti för Mari, hvars förtviflade utseende kunnat röra en sten.

— Vill du släppa?

— Nej, nej. Du har handlat hårdt, men så hård kan du ej vara.

Med en svordom ryckte mannen remmen ur Maris hand och tilldelade henne med densamma ett så väldigt slag tvärs öfver ansigtet att en blodröd valk höjde sig.

Mari stod för ett ögonblick orörlig. Sedan förde hon med ett smärtsamt skri handen till det slagna stället, såg sig omkring med förvirrade blickar och trängde sig smidig som en vessla genom den hoppackade folkhopan. Hon ilade ned till isen.

— Rädda henne, rädda henne! — ropade jag, i det jag sprang nedför backen.

Ett tungt plaskande hördes i brandvaken. Ögonblicket derefter såg jag den unge lappen, som nyss hånat och gäckat hennes man, ila förbi mig och de andra ned till vaken, kasta pelskolten på iskanten och hoppa i vattnet. Tvänne gånger kom han upp ensam. Några unga bonddrängar började emellertid att slå sönder isbräddarna för att så underlätta hans bemödanden. Ändtligen syntes han ännu en gång, och upp ur det isiga vattnet gled nu bredvid hans svartmuskiga hufvud ett dödsblekt kvinnoansigte med mörka, tunga flätor.

Efter några ögonblick voro så väl Mari som hennes räddare uppdragna på isen. — »Bär henne hem till oss», — sade jag djupt uppskakad. Men ingen af de kringstående rörde sig. Det var ju bara en lappqvinna, och att vidröra en drucknad ansågs dessutom medföra olycka. Mina böner kunde omöjligt förmå någon af bönderna att låna ut sin släde af fruktan att släde eller häst skulle

blifva »förtrollade»; än mindre ville någon hjälpa till att bära henne. Ändtligen anskaffade en af stadens pojkar en dragkälke, och den unge lappen och jag lyckades med stor möda att öfver torget föra Maris döda kropp till mitt hem. Hennes man syntes ej till, han hade, enligt hvad vi sedan fingo höra, smugit sin väg, lemnande både ren och akja i sticket.

Trots min styfmors invändningar lemnade min far sin egen sängkammare åt den drunknade. Läkaren efterskickades och vi gjorde nu allt för att söka återkalla Mari till lifvet, men förgäfves.

— Den hvita renen, — som Mari kallades af sitt folk, hade slutat sitt tunga lif, hvars morgon en gång syntes så ljus.

Tyst ordnade jag likrummet efter mitt sinne och smög mig så ut för att få gråta ostörd. Hon var ju en af mina första och trognaste vänner. På qvällen satt jag uppe och arbetade på den enkla garnering, som skulle pryda Maris kista; ty för att icke allt för hårdt pröfva min styfmors tålmod skulle Mari redan tidigt påföljande morgon flyttas till »grafkällaren» — ej att förväxla med grafkoret — och der afhemtas af sitt folk, eller också sedermera såsom själfspilling jordas i tysthet.

Alla lappar hade redan samma dag försvunnit ur staden, och af Maris man kunde icke ett spår upptäckas. Hans och Maris tält hade likväl blifvit kvarlemnadt, och der fick man reda på åtskilliga i en lappkåta högst oväntade saker, deribland ett par smutsiga romaner, några tidningar, en hårborste, näsdukar m. m. Men man fann intet, som kunde för öfrigt sprida ljus öfver hans personlighet. Thord tycktes också vara försvunnen, men detta var dock icke händelsen. Vid elfvatiden hade

jag mitt arbete färdigt och när jag reste mig upp för att taga godnatt af min far, som delat min vaka, tyckte jag mig höra ett svagt buller i det rum der Mari sof den sista sömnen. Vi öppnade dörren, och då möttes våra blickar af en egendomlig syn. Temligen högt på den röda soffan, till hälften öfverskyggad af de mörka grenarne från ett par stora neriumträd, låg Mari i sin vackra dräkt, med det bleka ansigtet klart belyst af skenet från en trearmad ljusstake, som stod vid hennes hufvudgård. Vid hennes fötter satt hopkrupen en ung lapp med hoptofvadt hår, iklädd en ovårdad vadmalsdräkt. Han betraktade henne med stirrande, förvridna blickar. Det var Thord.

— Se der ligger hvita ren, — mumlade han — vargen tog den till sist. Hvita ren vara död. Vargen jagat den till döden! Usla Thord — usla man döda hvita ren. Han ingen lapp, han inte älska Mari. Thord älska Mari, Mari.

Här brast han ut i snyftningar som ett barn och rullade sig i vild förtviflan fram och åter på mattan.

— Stig upp! — sade min far med vänligt allvar. Thord ryckte till vid ljudet af hans röst. Han stirrade ett ögonblick på oss som uppväckt ur en dröm, drog upp slidkniven, afskar med ett enda snitt en af Maris vackra flåtor och gled ut genom dörren, ljudlös som en skugga.

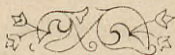
En och en half vecka förflöt, men ännu hade ingen infunnit sig att begära Maris kvarlevor.

Lapparne voro som bortblåsta, och trots alla efterspaningar kunde man icke upptäcka hvarest Maris man höll sig dold. Man trodde sig emellertid veta, att han på goda grunder höll sig undan. Äntligen infann sig

en gammal, darrande, affallen lapp med mössan under armen hos stadens borgmästare och bad i ödmjuka ordalag att Maris kista måtte till honom utlemnas. Hans begäran bifölls, och redan samma dag lemnade Pako — ty att det var han, har jag bestämda skäl att antaga — staden med sitt sorgliga sällskap.

Pako uppsökte ej denna gång »liten mamsell», troligtvis af fruktan att utsätta sig för några frågor, men när dejan på morgonen öppnade ladugårdsdörren, vände en vacker ren sina tåliga ögon mot henne. På det granna seltyget satt en smutsig papperslapp hvarpå lästes: »Till liten mamsell från Mari.» Det var den omtvistade dragrenen; jag kände straxt igen honom. Men trots all kärlek och omvårdnad tycktes renen icke trifvas. Han mattades allt mer och mer, och det dröjde ej länge innan jag en dag fann honom liggande död.

Detta är nu omkring femtio år sedan. Pakos »gamla ben» ha utan tvifvel längesen »gått till grafven». Måhända har »god lapp» också gömt Thord i samma jord som »hvita ren». Och ännu är det, så vidt jag känner, en gåta hvarför Maris man drog på den föraktade lappkolten och inträngde inom kretsen af ett folk som ingen främling kan helt förstå.

Huruless käringa fick själa tebakars.

(Saga i allmogestil.)

ä' va' en gang
en käring, söm
va' ohiskligt stor
i truta åg slängd
i näfva båd te
arbete åg smälle
te. Gubben hon
hadde va' liksom
lite' harmodig åf

seg, så hon fick vesnes åg lefva bäst hon gitte, åg styre
åg ställe me' smulorna dom hadde akurat söm dä föll
'na ien. Ve missommarstia skulle hon sta åg lägga
våfva på bletje', men dä hadde regne en hel månes ti',
söm om himla vuri' öppen, så jola hon va' så upplöst
åg sqvattig, att hon darre söm en nykokten palt, när
man satte föttren på 'na. Men käringa va' inte van te
ge ätter, åg inte ville hon göra't nu heller, utan hon sa

åt gubben, att han skulle bära väfva ut på lägda.* Så gjol'en åg. Skälf hugg hon tag i andre äen, åg spjärnte emot dä värschta hon örka, så att tygabiten skulle vale riktigt rarer åg spänder, kan tänke. »Jag tytje», börje gubben åg bliga uppåt himlen, men nu bliga käringa på honom i ställe', åg då val'en kaf tyst vä däsamma.

Nu pinna dom väfva, åg så stälde käringa seg på stugobron åg vänte på solsken, men vänte fick hon. Hva' dä inte sqvala ittrigare, inte sqvala dä mindre, åg te sist gick dä me jola söm me nämдемans gris: hon nekte att ta emot nå mera. Åg där låg väfvabiten ute på lägda åg gunga, akurat söm en skumfåra på en vågakant. Men käringa va' inte den söm gaf taftt i brådraske.

— Blir fälle nå slut på de hånne elånne, sa hon, åg då möste sola skine, sa hon, för dä kan ingen hindre, sa hon.

Men dagarn gick åg inte val dä nå bättre. Höll dä seg nån endaste da', så grina dä så grött, att man inte hadde nån nytta åf'et.

— Jag tytje, börja gubben åg klidde seg bakom öra'.

— Hva tytje I, far? frågte gumma så ovånligt släter i munna, för i bötten va'na alt liksom lite' bruten, fast hon höll kurasche oppe, då dä va' nån söm såg'na. Men gubben vart så tagen åf att få tytje någe', att han rakt inte köm seg för att säje ett endaste ol.

Så lä dä om en ti' igen, åg regne dä sqvala alt sörgmodigare åg sörgmodigare. Väfva börje te å mögle, åg till sist va'n så luen** åg grön söm en kålmask.

Hadde nu käringa hatt nånstans te törke väfvellånne inom hus, så hadde 'na gjort. Men dä va' justamente

* Ängen.

** Luden.

va'na inte hadde. Äg när nu grannars te på köpe, börje äg flisse äg fine äg göra spektakel, vart hon rakt söm desperat.

— Vänta I, sa hon, hä fins bot för all ting, öm man bara förstår att bruka't. På qvällen när gubben låg äg snarka ätter kornmjölsgröten, smög hon seg upp ur sänga, slängde på seg stickestubben äg hufvudklät, äg sen hon stärkt seg me tre fadervår äg två salmvärser, la hon i väg yst åt korsvädjen, där hon visste att »han skälf», eller — hien med respekt till säjenes — brukte gå fram hvar torsdagsnatt då dä va' nytänning, äg dä' va' just hva' dä hva' den natta. Just söm hon köm fram, slog klöcka tölf, äg i däsamma fick hon se liksom någe svart komma glianes ut från länschmansgåla rakt till stubben där hon satt. Fast hon eljes va' så morsk äg kaxig äf seg, så börje hon att darre äg hoppe, söm öm hon hatt skackran* i kroppen, äg knäna dom slog emot hvarandre söm ett par trummapinner. Hon tänkte sta äg rabbla opp ett fader vår, men hon va' inte kröpp att få fram ett endaste knytt: tunga satt som fastlödd i gommen på 'na. Men när han köm närmare äg hon varschna att han hadde liksöm skepnad af en kär, börja hon te å lugne seg.

— Strunt, tänkte hon, en kär ä' då fälle bara en kär, äg om också dän dänne skulle vara lite' för mer än dom andra, så ä' dä väl inte värdt att ge seg öfver för hä.

Han gle fram söm en skugge äg va' svart söm en körp. Unner armen hadd'en stora pappersruller eller prötökoller, äg bak-te hängde en langen kappa, söm va' klyfder midt itu af svansa, söm han lagt i knorr lång upp på rydjen, så dä va' rakt prydligt.

— Hva' vill I? frågte'n, när han fick yga på käringa.

* Frossan.

— Ha väfva blekt, svara hon så frank åg frimodig, för på nära höll tytje hon dä just inte va' mytje vä'n.

— Inte värre än dä, sa han. Nå, hva' få' jag för dä, då?

— Få? Ja, si dä hadde då käringa aldri' tänkt nå'på.

— Nå, sa hon, ett töcke hand-tag kan I väl göra för tack, sa' hon.

— Tack skälf, sa' han. Inte ä' tiderna värscht uschla nu under tinge', men man måste vara öm seg.

Käringa va' svåra penningsnål, men väfvabiten va' bra lång, åg dän va' närmast att betala kalase, tytje hon.

— I ska' få lärft till tri skjortor, sa hon. Dä tycks I riktigt behöfve.

— Töcka bruktes inte i paradise' på min ti', svarte han, åg sen dess ha jag inga lagt mej te. Nej, bättre opp ska' dä vara! Nu tog han fram ett storte, gulte papper åg ba' na skrifva unner. Men käringa va' honom för hemmastadder.

— En hel'n själ för sextio alnar lärft? sa hon. Tack ska' I ha, hä ä' för dyrt.

— Nå, som I vill, svarte han, åg börja te åg brödska nerför backen. Men dä va' inte käringa belåten me heller. Vänta! ropa hon, å högg'en i kappa. I kan väl plute* me I, vet ja'!

Hur dom präta åg språka, så vart dom sams öm affärda. Halfva själa skulle bli hanses, den andra härta fick hon behålla skälf.

Visst tytje käringa att dä va' i drygaste lage', men när hon så köm te tänke på hur granna flissa, så gick'na in på komerschen. På möran när gubben vakna, höll

* Pruta.

han rakt på att tappa yga af lutter förvåning. Där låg väfvabiten ute på lägda så blänkande hvit söm öm sola skint på'n i sex veckor dag.

Jag tytje, börje han — —.

— Tig I, far, sa' käringa, för nu va hon kaxig åg stormodig igen.

Grannars kom å titta, å titta fick dom.

— Blekt ä' han sa' käringa, ja *blekt blekt blekt!* Sen höll hon seg för go' att säje ett endaste ol mer, utan sa' åt gubben att han skulle hjälpe henne åg knoga in väfvabiten. Så gjol'en åg.

Men från den stunna va' dä slut me fria i stuga.

Käringa blef så konstig och börtytt, att gubben rakt inte kände igen'na. Dä va' söm om hon vuri delad i två härtar, åg söm öm den ena härta inte tälte hva' dän andra gjole. På lögdagsqvällen när gubben skulle sta åg läsa lite' Guss-ol som vanlitt, läste hon ätter, söm hon brukte, me' dän ena mungipa', men mä den anra spötta och fräste hon som en argen katt. På söndan vart dä itter värre. Dom höll aldri' på att komma fram te körka, för när hon tog två steg fram så tog hon ett tebakars, åg dä va' kaf slut, att få na att göra på nå anne vis. Åg när hon till sluts köm dit hon skulle, stälde hon seg midt i körkdöra, me ena foten inne åg me dän anne ute, åg där vart hon ståenes söm ett lefvande spetakel. Vårscht vart dä när presten köm för altare, för då börje hon göra töcka konstbesynnerliga grin-grimascheringar, att vördi' prostfar rakt höll på att tappa predikarförmåga, åg när klöckarn tog upp salmen sjöng hon töcka okristliga ol, att gubben rakt vart tvungen att föra 'na därifrån me väll.

Men dä va' inte slut mä dä elänne. Hon vart så

storsint åg krångli' att ingen kunde vara i lag me'na. Sa hon ett endaste hyggligt ol, så spötta åg svor hon på, så att gubben trodde att tatje' * skulle löftes af stuga. Tjufvitt vart hon me', fast hva' hon tog mä höggra hanna, dä gaf hon igen me' den venstra. Allra svårast va' na om nåtten. Dä va' söm om gubben hatt en björkvebrasa la vä seg i sänga, så illanste het va' hon, åg bara han bjö te åg slänga i hop yga ett endaste tag, så börje hon te å nyp'en, rusk'en åg dra'n i härna **, så gubbkråke' rakt trodde att han skulle mista vette'. Nu tog dä slut med långsintheta hanses. Mytje kan man tåla här i väla, men nattron åg matron dä måste man då ha. Gubben satt på seg hälgdagsrötjen åg gick till prästen för att kläga sin nö'.

— Käringa min ä' så svåra elak, börja han.

— För tocket ondt fins ingen bot, sa' prästen, söm va' nygift. Nu gick gubben till döktoarn.

— Jag skulle be om lite' meklamenter för käringa min, sa han, åg skrapa me foten dä vackraste han kunne. Hon ä' så svåra ilsken.

— För tocken åkomma fins ingen bot, sa döktoarn, söm gick i sorg ätter tredje frun.

Nu vart gubben' missmodig, men när dä inte fans nån bot att få, så va' dä väl ingen annan rå än att hålla te goe me' elänne. Men på qvälla la' han seg på ytterisia i sänga, så att han skulle kunna kralle seg i gölfve, öm hon blef för oregerlig åg svår. Natta förut hadde hon slängt'en mot sängbaltjen, så dä hadde rakt sagt sqvatt i en, men nu fick han dä kusen. Dä va' söm öm han kömme i himmelritje' me' ens. På dän hånne sia va' dä alldeles lugnt åg stilla, åg han fick snårke åg söfva bäst

* Taket.

** Håret.

han gitte. När gubben vakne på möran va' dä inte fritt att han tänkte att käringa skent*, utan att han varschn'at — men så va' dä inte. Hon låg där alldeles blankt vaken, åg såg så bli' åg mild ut i syna, söm den dag då han hadde tagi' ut lysninga. Gubben begrep aldri' en smul, men den söm begrep, dä va' käringa.

Att »han skälf» skulle spela henne ett töcke spratt, dä hadde hon då aldri' kunna räkne ut. Att man kunde vara fölk me bara en halfven själ, si dä visste hon; åg att han skulle vara så rakt inmarig att sätta dit en aan halfva i ställe för dän han fick, dä hadde hon då inte trott'en öm. Hon kände sig så rakt olöcklig, att hon fundera på te å dräntje seg. Men när hon klef i me ena bene, så klef hon ur mä dä anra, åg inte gick dä bättre för'na att hänge seg håller. Hon vart så blek åg mager, att man kunne läsa en kungörelse tvärs igenom'na, hon ångre seg så bittert att hon vuri' så katig och stormodig, åg hon låfte seg skälf att bli from söm ett lam. Men tro nån människa, att hon kunne hålle seg? Te sist råka gubben i töcka kramascher för hennes skull, att han vart uppsagd från torpe', åg skälf blef hon stämd till tinge' för skällsord. Nu vart hon rakt ända ifrån seg. På qvälla va' dä nytänning. Då sprang hon till korsvädjen åg satte seg på stubben åg vänta. Just som klöcka slog tölf fick hon se »han skälf» komma glianes ut från tingshuse' — utan prötököller unner armen den hänn ganga. — Han såg skinande gla' ut åg knäffte me fingra, så dä small ur dom som ur en namsdagsbössa. Hva' vill I? frågte han, då han fick se käringa sitta där så blek om nosa.

— Ha själa tebakars, svarte hon, eller å kan I ta dän anra härta me. I gjole en uschlig handling dän

* Dödt.

ganga, ja, dä gjole I. Tvi vale en töcken en! sa hon åg spötte på marka. Aldri' hadde jag trott, att dä fans någe så nåkt* till söm en kär, men nu vet ja', att dä fins nå nåkare.

»Han skälf» vart så flat öfver töcke tal, att han rakt tappa köncepta. Men käringa arga upp seg alt mer åg mer, åg ola dom droppa så kringt ur munna på'na, söm takdropp då torn*** går. »Han skälf» gjole allt han kunne för att få tig i'na, men se dä va' kaf slut, dä. Att få en käring att tige då hon vill tala, si till de räckte hanses makt inte te.

Till sist såg han seg ingen annan lefvande rå än att kasta själhalfva hennes i käften på'na. Så gjol'en åg Han tog fram'en ur en köppardosa, söm han hadde hängandes kring harschen*** i ett snöre, söm va' alldeles fullt af doser båd' af köppar, gull åg sölfver, åg slängde in'en med en töcken fart, att käringkrabba trilla åtabak åg kaf miste måle'. Nu pass'en på åg la' i väg dä fortaste han kunne, men från den tia har »han skälf» aldri' gjort upp nån affärd me' qvinfolk mer.

Käringa va' inte sen att krafla seg i väg hon heller. Hon bet ihöp tändren dä värschta hon kunne, så att hon inte skulle tappa själhalfva en gång te, åg stante inte förr än hon va' hemme åg hadde blandstope' i näfvan. Nu klunka hon åg drack till dess hon kände hur själa gle alt djupare åg djupare ne'. Te sist fast'nan i magan, åg där val'en sittenes åg. Från den stunna köm fria tebakars i stuga, men värschta kurasche va' liksom taget ur käringa, åg hva dä lä öm, börje gubben te å få tytje någe åg, men han vart just aldri' så stark i den paschasa.

* Dåligt.

** Åskan.

*** Halsen.

